

GUBCSI LAJOS

AZ ÉLET TÚLSÓ OLDALA

Ad patres

A természet igazi jelképe általánosan és mindenütt a kör, mert a visszatérés sémája: s valóban ez a természet legáltalánosabb formája, melyet mindenben keresztülvisz, a csillagok járásától egészen a halálig s a szerves lények keletkezéséig, s mi által az időnek s tartalmának szakadatlan folyamatába egyediül lehetséges egy állandó lét: a természet. (Arthur Schopenhauer: A halálról)

*Szenteltel, mint
mindig..
Aubm*

GL-4 Kft., Budapest, 2004

*Négyet mikor írtak
Kettőezer mögött
Kiknek, kik majd rínak
Síró halmom fölött*

Örök szerelem

Engem látnak a halottak
Kíváncsi szemmel figyelnek
S nekem, a csend vándorának
Fényszótt szőnyeget terítnek... (6. o.)

Lege artis (*Lélekkel alkoss*)

... A lelki parancs szerint, úgy, amilyen te vagy, amikor jó vagy. Amikor másokra gondolsz, célja. Mikor megtartod fájdalmadat.
Amikor álom és ihlet száll rád, hogy messze nézz előre – s ne gondold azokra, akik kigúnyolják álmaidat; álmodnak ők is, csak szégyellik álmukat. Álom, ihlet. Repülj fel velük a magasba néha, bátran, aztán úgyis vége lesz mindennek. Fel. (20. o.)

Gubcsi Lajos: Az élet túlsó oldala **Ad patres**

Kiadja a GL4 Pénzügyi Kft., Budapest, 2004

© Dr. Gubcsi Lajos, 2004

Szerkesztő: Gubcsi Anikó
Tördelő szerkesztő: Feiertagné Madanec Erzsébet

Hálás köszönet alkotótársaimnak, *Gubcsi Attila* festőművésznak a könyvem számára rajzolt grafikákért,
és *Korniss Péter* fotóművésznak, valamint *Molnár Beatrix* fotográfusnak,
mert műveik nélkül e könyv nem jött volna létre.

Készült a Gyomai Kner Nyomdában.

ISBN 963 202 078 2

Gubcsi Lajos

AZ ÉLET TÚLSÓ OLDALA

Ad patres

Libresszómban – száműzd a bút, ha nálam vagy

Jó társaim – szép szeretőim, édes gyermekeim, hű barátaim

Van hely számodra a kősziklán...

... ahová magad nem jutsz el

Az élet túlsó oldala – a múlás sápadt fintora: Pluton és Persephone

Köszönet a magyar orvosoknak. Nekik ajánlom a könyvemet. – Gubcsi Lajos

Az élet túlsó oldala is él.

Mindennek megvan a maga tagadása, de az életnek nincs: az élet túlsó oldala nem lehet halál, egyszerűen azért nem, mert akkor egyszer mégis meghalna minden, mikor minden élet meghal. Akkor pedig mi szülné újra az életet? Vége? A halál nem teremtheti az életet... Nem?

Élet csak életből keletkezhet.

Az élet túlsó oldalán ismeretlen élet él. Nem tudjuk, hol van, a kozmosz, a világegyetem mely pontján, de ott van, az biztos. A mi életünk.

Az élet anyag, a halál anyagtalan, a kettőnek csak átmenetileg, találkozásuk villanásában lehet köze egymáshoz. Az élet végtelen, soha nem hal meg, mert anyag mindig lesz. Ne becsüljük le az elvileg élettelen anyag életalkotó erejét se.

Az élet túlsó oldalán mi vagyunk, talán önmagunk tagadása és ellentéte; talán *az* az elszállt, és az űrben mindig tovaszálló, ott mindig élő hangunk, amelyet egy örömkialtás vagy egy fájdalmas sóhaj engedett el végtelen útjára; talán *a* a fény, amelyet a szemünk bocsátott ki kíváncsian; talán *a* szívverésünk hangja, amely akkor is *ott* dübörög még, ha emez itt, ez a kis véres-vörös bütyök, már elhallgatott; *a* hők, amelyet hű társunkkal együtt bocsátottunk ki felfokozott, új életet is teremtő pillanatainkban. S *a* repülő remény is.

Mindez mindig él, az élet túlsó oldalán, a kozmikus valóság végtelen és várakozó – ránk váró – csendjében. Velünk szüntelen összhangban. A mi végtelen jelünk az örökkévalóságban.

Itt vagy ott vagyok ott?

*Hópelyhet rázok szememről
Rideg az elmúlt világ
Álmot látok szerelmemről
És az utódom megáld*

*Ez az élet és a halál
Szívvéred gyermekedben
Jókedv, akasztófa lábánál
Sors, remény kenyeredben*

*Nézem az élet-túl partot
S itt ezt a rossz zegzugot
Élet van ott is, teszt-halott*

*Tészek egy mozdulatot...
...Könnyel áztatom a habot...
Styx! Csorgasd a csolnakot*

I. Libresszómban – számúzd a bűt, ha nálam vagy

Az én kis szívem...

A szívem kitárta ajtaját
A magány sötét s kegyetlen volt
Halálvágatában a folyón át
Visszajött, a Styx lelke volt holt... (7. o.)

Örök szerelem

Engem látnak a halottak
Kíváncsi szemmel figyelnek
S nekem, a csend vándorának
Fényszótt szőnyeget terítnek

Kissé bús lett a mosolyuk
De lelkük fehéren ragyog
S ha majd véget ér rabságuk
Ők lesznek az új angyalok

Nincs félelem, az est békés
És most már az élet sem fáj
Nem kínoz részeg ébredés

Zűr, szorítás a szív táján
Csak a szerelem! Hiányzol!
Fáj, hogy sárban, sírban nyugszol

Végtelen szeretők

Zenét harsog a forró test
Ölünkben vad érzés búvik
Szemedbe ősbujaság fest
Gyémántizzást. Szeress... kicsit.

Napod közepében élek
Messze mögöttem a Földem
S ha majd elhagyatva égek
Akkor is szeress még engem

Ha hamuként fúj el a szél
És már csak az éj csókol meg
Ha korom maradt a remény

Hogy nem halnak a szerelmek
Emeld magasra csecsemőm
Hogy átlásson rám a jövőn

Valaki engem is köszönt

Arcod fordítsd a végtelen reménynek
Napfény áldja éltedet virággal
Jövőd így biztos gyümölcsöt érlel meg
Az éter halk szava neked írt dallam

Jelen szeme ragyog a múltad láttán
Az élet túlsó oldalát ne keresd
Főnix madárként szállsz, majdnem-holt bálvány
Hasadó hajnalok ébresztik lelked

Az én szívem...

A szívem bezárta kapuját
Már nincs senki, kit beengedjen
Magával tereli magányát
Erdőkön, sírokon, gyepeken

A szívem nem enged nekem sem
Ujjával befelé indult el
Ahová mutat, *örök* a mélyben
A szívem többé már nem felel

A szívem úgy szeret, mint senki
De elhagy, s nem hagy vele menni
Szívemben, rég' fénylő lét, vér sincs

Nincs sóhaj, búcsú, *hurrá, órvás*
Csak egy lehalkított dobbanás
Kezemben emléke' ősz hajtincs

Az én kis szívem...

A szívem kitárta ajtaját
A magány sötét s kegyetlen volt
Halálvágatában a folyón át
Visszajött, a Styx lelke volt holt

Él a szerelem, szeretet-láz ráz
Égő hitemen nem fog halál
Életemre hű szempár vigyáz
Ágyamnál dobogó szívem áll

Valaki dobog a szívemen
Valaki, most már csak *egyetlen*
Ezer helyén egy piheg értem

Kezében tartja hűlt szívemet
Keze ad ezután meleget
Fény ereszkedik a sötéten

A szívem...

A szívem belém szúr
Ledöfnél, rút nagyúr?
Szívtelen hogy' adjak
Kegyelmet másoknak

A szívemből jövet
Ragyog a kikelet
Szívhangú ének ez:
Szívtiprón ne vétkezz

Máma elég

Talpig aranyba öltöztetem az életed
Koronáján villódzó gyémánt hiteget
Visszaadja, megadja.

Virágos mezőt, illatot viszek szobádba
Legyen ez az új élet asszonyom szép álma
Visszaadja, megadja.

Összes vagyonom a holnapjára cserélem
S közben füstbe száll elégetett életem
Visszaadja, megadja.

A lángot, melyet futva vittem győzelmekre
Átadom, s ha éltetni unalmában nincs kedve
Visszatartja, megtagadja.

Egy tündér estje

Mint fának szerteszét a gyökere
Úgy fonódik az enyémbe a keze
Rám hajlik a teste

Mint gondtalan, lusta sas a viháncoló fecskére
Úgy csapok le újra fáradhatatlan, pici szemérmére
Alám hajlik teste

Mint mikor az őrült zivatar lezúdul a végtelen völgybe
Úgy árad a szertelen ösztön, s ő behunyt szívvel néz az égre
Kinyílik a teste

Dologra

Rab vagyok
A törvény halott
– A törvény nem véd –
Megbűnhődve kivagyok

Elindulok
Törvényt hozok
– Elrablom a kék eget –
Istennel sohase osztozok

Lobogok
Földre hullok
– Elveszem a fényét –
Hallja, gyáva uraságod

Mondjátok
Kik a boldogok
– Mutassátok rejtekét –
Tán még közük bújhatok

Demokrácia, démoni

Nem izzadtak a tenyerek
De a kérgesek üresek
Cirkusz nélkül a kenyeret
Foghíjasan hogy' eszik meg

Csukott szájjal a talpnyalók?
Ők majd kapnak ennivalót!
Pletyka lett a politika
Beszélni mindenki joga

Messze néző tekintetek
Sárléptékű látletelek
Politikus a szikével
Vért frissít épp' más szívével

Csendben motyog a nép szava
Kukacos az országalma
Ló nélkül az ekeszarva
Vasból a kart rozsdá marta

Kegyeskedik az alkotmány
Kevesen esznek asztalnál
Megrohad, ami túlrett
Érleljed hát, ahol éred

Ütött-vágott anti-apák
Kiköpik az idő fogát
S a gyermekek megtanulják:
A géntisztelet hiányát

Kegyet szab ki a hatalom
Minden lány az utcasarkon
Adózzon a köz javára
Cipellőt repedt sarkára!

Olcsó a sajt, híg a savó
Lubickol a magyar sajtó
A tény, a jó, az adott szó
Fuldoklik, mert *alá*való

Nem remeg a hazug hangja
Neki nem lesz itt bírāja
Fejlécén szabadság rikít
Fülemben ólommal csitít

A gazdaság? A gazda hág
Lányodra, pénze imádság
Számodra, mert a királtság
Zálogba adta koronád...

Üss, tökös!

Kósa üstökös csap agyon
Engem, az égő holtat
Az élők sorsa borzalom
Ha kihűlt csillag sem vagy

Földre terített a villám
Árnyam elterült sötét
S a győzelem himnuszánál
Torkom lenyeli énekét

Hegyek alatt vagyok a csúcs
Tengeráradás tóban
Röhögés, ha mindenki bús

Romlás, amikor jól van
Dejsz' üstökös csapott agyon?!
Lé vagyok forró fagyon

Mégis él még öröm

Kelj fel, állj fel magasra
Lányok szíve simogat ma
S mint hajóra a fenék
Rád simul a fehérség

Élveteg bűvöletben
Szeretelen a méhekben
Ha virágporod szórod
Hagyd vég nélkül folyamod

A város vérén

A város szomorú, száraz indák a házak
A számban keserű, nem találom a szádat
A lelke nyögdécsel, hallasz? – haljak, vagy még ne?
S a város tetején visszahull a napkelte

Támolyog egy utca, részeg egyengeti ki
Szétrúgom italom, könyvem nem lopja senki
Libresszómban forgok, tornyokban áll az üres
Olvasóm(?) könyv helyett inkább utcalányt keres

Megsózom véremet, álljon el még sokáig
Félszeg utcarészeg, ne süllyedj kloákákig
A Gonosz Józan, lát. Üríts hát rá, mondd: vivát!

Köss alkut, békesség! Hóhér vére ömlött rád -
Megsózom híg vérem, álljunk félre, itt vad dúl
S a város szennyvizében nagylábú patkány túr

A Kapás. A világ kezdete (1.)

A gyerek nagy odaadással, szisztematikusan kapált. Összeszorított tekintettel figyelte, hogy jól, pontosan vágjon oda a gaznak. Mélyen, alaposan, gyökerestől, anélkül, hogy megsértené a zsege kukoricaszárát. Örült, hogy elvágja az összes hajszáleret, amin keresztül a nap kiszívna a vizet. Itt, az Alföldön minden a víz, különben nincs élet.

Ezt tudja nyolc évesen is. Hét éves volt, amikor saját kérvénye alapján szülei kihelyezték kiscselédnek egy kulákhöz, etetni, pányvázni, libát legeltetni. Élvezte a felelősségtudatát. És vágyaiban élvezte a kéthavi bért: választhatott, hogy pénzt kér, vagy egy választási malacot – ő már előre a malac mellett döntött, sokszor megfialtatják majd, és a végén, a sok bevétel után hatalmas lesz a hambárkészlet-növekedés.

Ez itt más. Ez az övéké. A nagyapjáé, akivel többé-kevésbé együtt élnek a tanyán. Élelmet termel saját maguknak. Bumm a gaznak.

Egész felhevült, a 35 Celsius fokos meleg meg se kottyant, a lábát is hiába égette a homok, a friss kapavágások után mindig nedves-hűvös volt a föld, odadugta a talpát.

Felhevült, mert élvezte, hogy lassan felnőtté vált. Kenyérkeresővé. Pontosán tudta, milyen hasznót hoz a földön, a legeltetéssel, az aratók itatásával, mindent tudott erről a hasznót illetően. Az se fájt neki, hogy a szülei bent a városban állandóan veszekednek, neki is ezért kell kint lennie az öccseivel egész nyáron. Hogy azt ne tanulja. Ez így nagyon rendjén van. A gazzal egyszerű.

Az anyja tűnt fel a láthatáron. Hamarosan ott zizegett a kukoricaszárak között. Nem jó hírt hozott, ha már ilyen korán kijött a városból. Ezt tudta a kapás.

A hír arról szólt, hogy elválnak. Ez nem lehetett jó hír, mert a kapás hirtelen a földre vetette magát, és lefelé hatoló jelleggel és irányban kezdte megtölteni a föld hajszálerait az égi helyén megnyílt könnyecsatornákkal. Magyarul: zokogott. De olyan borzalmasan, mintha valami rossz hírt kapott volna.

Ömlött a keserű-sós nedű, ömlött. Mindaz, amit megspórolt a farnehéz gyerekélet éveiben, most gátlástalanul panaszra jajdult.

– *Ne, ne!* Ezt elég sokszor elmondhatta, mert utólag csak erre emlékezett, s később, felnőtt korában eléggé elcsodálkozott ezen a sok *ne!*-n, mert büszke volt arra, hogy az ő válaszai mindig *igen*-nel kezdődnek. Ráadásul kétségbeesett felkiáltójelet is ejtett a végére, ami ellentmondott nyugodt természetének. Túl feltűnő volt ez így.

Ez a tagadó álláspont sokáig eltarthatott, lassan este lett, felkelt a hajnali nap, felszárított minden harmatot, csak a könny! – csak a könny áztatta a földet kegyetlen szívóssággal. Eltelt a nyár, először szép, majd lucskos ősz jött, télen igen hideg a kiskun pusztá, jeges a lélek is, de ő csak ott feküdt a földön, kezében a kapa, éppen egy kettévágott gazon lapult a szétmaszatolt arca – most, télen ráfagyott –, zokogott, mintha valami rossz hírt kapott volna, eltelt a következő nyár, az öccse közben meg-nősült, majd a másik is, jöttek a gyerekek, az övéi igazán nagyszerűek voltak, nem is sejtették saját személyes boldogságukban, hogy az apjuk még csak nyolc éves, és ott zokog valamelyik sorban a szikes kiskun kukoricamezőkön, és az istennek se jönne elő a sorokból.

A téesz már régen felszántotta a földet ugarnak, meg is szűnt halott jogutóddal, a tanyavilág helyén az Európai Unió körvonalai játszottak az akácosban, Zsengellér Laci bácsi zsellér ismét zsellér lett, amikor a kapás, kezében sűrű könnyeivel még mindig a szülei válásán tűnődött a maga sajátosan hosszúra nyúlt módján.

– *Ne, ne!* – azt tudta tanácsolni fájdalmas rívás közepette akkor is, amikor az apja, elég fiatalon, saját kezűleg szét-tépett étellel, meghalt. Valahogy fájt neki a válás. Az apjának.

Komolyra is fordíthatnánk ezt a beszélgetést.

Milyen nyomokat hagy egy kapásban – nyolc évgyűrűn – a válás? Ki tudja. Megkérdezhetné a saját nagyszerű gyerekeit is, ők is szakértőként nyilatkozhatnának ebben a kérdésben. A kapa ugyanis öröklődött. Úgysem tud válaszolni soha.

Ezért is volt az, hogy nem állt föl a földről. Sokkal jobb a meleg anyaföldbe belesírni a búdat, mint azt színlelni, hogy á-á-á, de-e-hogy. Semmiség.

Közben meg, szerencsére, mindig nálad a kapa, s a vágás tudománya. Hogy ha túl hosszúra nyúlik a magány a földed, s ha már szinte bele is olvadsz, és nincs semmi, ami megvigasztalna az elveszett sorsokért, az eltorzult ideálokért, ha csak annyi erőd marad, hogy visszamenj az örök körforgásba, akkor legalább el tudd végezni az utolsó kapavágást, kikapás komám. Szépen, akkurátusan, hogy ne terhelj mást.

A kapás később több nyelven hirdette az ígét. Bejárta a világot. Önkéntes hárem-mozgalmak alakultak a kedvéért. Irigyleték az életkedvét és -művészetét. Bármire kérték, igen-nel kezdte. „*Az ember a szava*” – hirdette életelvét. Átlag felett járult hozzá a nemzet lélekszámának szaporításához.

De ott maradt a földön. Szorongatta a kapa nyelét, soha el nem engedte, nem ment máshová, bömbölt, eleinte ordítva, később – mint ma is – némán. A „*ne*” hatalmas.

Tinikém, kis barátom (2.)

A kissrác, lehetett vagy 16, izgatott lelkesedéssel, kipirult emberi természettel csápolta. Hadarta maga felé a levegőben lógó reményt, újat, látszatot és álmodat, amit a zene és a zenekar nyújtott. *Minden zenekar, minden* levegő, ahol csak megfordult. A színpad előtti térnek mindig biztos pontja volt. Mások lányokat szorongattak a zene hangjára, ő a zenét magát.

A reményt, mely hullámokban öntötte el. Basszusként dübörgött fel, szóló húrokon csábított, visongott az orgona hangján, s a dob rendezett minden löktetést, amely máshová vágyott, szaladgálni akart volna össze-vissza. Összhang volt a kissrác reményeiben. Csápolva engedte át magát a szédülésnek. Szédülésre nem is volt más pénze. 14 éves kora óta hazaadta minden pénzét, amit tanítással, pásztorkodással, selyemhernyó tenyésztéssel és a vágóhídon keresett. Jó volt így, azonosnak lenni a zenekarral: a híres félegyházi beat-bandával, kiskatonák alkotta rockbandával, *Rollinggal, Little Richarddal*. Úgy felszállt velük a világ tetejére, hogy le se akart jönni. Csak mikor a többiek rángatták haza a csajukat, és ő még mindig, most is légüres, domborulatmentes gatyában ment haza – csak akkor fájt neki egy kicsit, hogy kicsi. De nagy lesz.

A tükör előtt lejátszotta az egész koncertet, ezt is, mint mindegyiket. Olyan könnyedén pengette a húrokat, olyan istentelen vad improvizációkat vágott ki, hogy Jimmy Hendrix méltán féltette a 60-as években megszerzett pozícióját. A fürdőszobában rejtőzködve, féktelen vágyakkal átítatva, örült rock-tempóban mozogva vezényelte a tükröt, az egész koncertermet, megszabta a pop irányát mindenki számára: *A star was born*, suttogetta szerényen maga elé, az ember nem kell, hogy hangoskodjon az ilyesmivel, ha eleve rá van írva, ha úgyis tudja mindenki. Óriási kört írt le a képzeletlégi színpadon levegőgitárjával, az e-húrt persze jajongva látványosan kettészakította, őrzöngött a tükörben mindenki, a lányok lerántották blúzukat és feldobták a színpadra, hogy legalább érjen hozzá, de ő azért ezt már nem... pisisek. Ott hagyta a melltartókat is, volt vagy 10, 20, félrerúgta őket, erre a tükör szélén felmászott egy lány, aztán még egy a színpadra, és lerántották magukkal a padlóra.

Ennek már nem akart ellenállni, végül is volt még néhány perce a lefekvésig, illetve míg az anyja észreveszi, hogy túl sokáig van – gyanús – csend a fürdőben. A gitár húrja ekkor végleg elszakadt, zavartan mosta le magáról és gatyájáról a húr jelét.

Egy ideje mindig ilyen kínosan érnek véget a nagy koncertek.

A paplanját magára húzta, már egy ideje csak mímelte a kötelező esti imát. Miatyánk helyett a *Satisfaction*-t mormolta. A kötelező, havi gyónásnál persze azt hazudta a papnak, hogy minden nagyon szép, minden nagyon jó, és mire ősszel lehullnak a levelek, katonáink hazajönnek. Az ostyának kellemes íze volt, de már unta ezt a hazudozást. *I can get no...*

A paplan alatt aztán nagy dolgok történtek a Rolling löktető ütemére. Tudta, hogy neki is jár az a hírnév, ami *Jaggernek*. Ugyanannyi nő, pont annyi orgia, és már nem tudta visszavonni szorosan magára tapadt, láthatatlan gitárhúrokon megedződött, ritmusban tökéletes kezét.

A vége felé bebújt a paplan alá, szorosan mellé az a negyedikes gimista lány, akinek a múltkor, akkor először köszönt egy halknyit, igaz, viszonzás nélkül, de az biztos, hogy a lány észrevette a köszönést. A többi, tudta, megy magától. Csak azt az egyetemista buzit kell kiütni, aki után a lány rohangál, libeg, liheg. A ficsúrt. A lány kíváncsian bedugta a fejét, aztán teljesen bebújt, ő elénekelte neki a *Magical Mystery Tourt*, erre a lány – igaz, gitárhúrokon edzetlen, de a ficsúron edződő – finom keze az ő ritmusban tökéletes keze alá bújt, tapintatosan bőrhártya-közelbe, átvette a teendők zömét. Ennyi persze bőven jár a rockzene legfiatalabb legnagyobb világszerte sztárjának, most már ketten voltak azonos ritmusban, de mindez csak őerte, persze.

Ne onanizálj! Analizálj! Mondta később. Évek múlva. De most akkor van. Ekkor.

Ez a nap jól alakul, mondta az igyekvő lánynak az éjszaka közepén. Ezt csak úgy odavetette, hogy mondjon valamit, bölcset, ha már annyira izzad álma lánya. Sose gondolta volna, pl. mikor a lány nem köszönt még vissza sohase, a szaros, hogy ennyire leegyszerűsödnek a dolgok, ha hozzálátunk.

Évek teltek el még így. Szombat esténként a katonabeat zenekar színpada előtti vezénylő csápolás, ünnepélyesen és méltóságteljesen szótlanul, a zene bővölése, háta mögött eszmei tévedésből fölöslegesen egymást átkaroló párokkal – ember!, mikor a zene szól!? –, aztán persze mindig fölugrott a képzelete a színpadra, széttépett a világhír érdekében néhány húrt, ekkortájt a melltartódobáló lányoknak megengedte, hogy egyszerre többen is megerőszkolják ott fenn, csak azt követelte meg, hogy közben téphesse a gitárját... és ami nem fért bele záróráig, azt elvitte haza a tükör elé, később a párna alá, ahova egyébként egyre több lány kért bebocsátást. Később, évek múlva, egy...

... váratlan pillanatban fölé hajolt az élet és azt súgta: *kissrác, meghaltál*. És egy idősebb nő igazán belényúlt.

A zöldséges lány lesimítja görögdinnye mellét (3.)

Ez a cím már el is mondta a történet lényegét, a többi részletkérdés. Köszönöm figyelmüket.

Szét pattant a görögdinnye héja, legalábbis majdnem. Szétcsattant, és kibuggyant az édes, lédús, húsos-vörös belseje. Pont erre vártam, egész nyáron, ezen az aszott, rohadt, tespedt kánikula-kankós nyáron. Beszáradt férfi fehérjével, kiélezett képzelettel. Erre a dinnyére.

Állt a lány a göröghegy mögött az út szélén, árusította, amit tudott. Megbízatása és tb-kártya-jogosultsága, valamint apja reménye és parancsa szerint dinnyét, a fényes valóságban azt is, de a mozdulatból, 120-as sebesség mellett, már a látványon messze túlhaladva is jól látam: árul még valamit. Azt a hatalmas, nyárra érett, szétcsattanó mellállványt, ami terpeszkedve ott kacagott a dinnyehegy fölött, az 50-es (tej)út szélén, azon a vidéken, ahol zöld gyermekkoromban túl sokáig és annyi mindent kihagytam a lédús műfajból.

Már továbbhajtottam, amikor utánam küldte azt a sejtelmes mozdulatot, a mellágyába süpessztve kezét – kéjesen lassú volt, épp olyan, mintha ő egy buta, hülye 17 éves kislány lenne, hatalmas mellekkel a szegedi úton. Torkomba szaladt a kormány. Ám szemérmesen továbbhajtottam, úriemberek vagyunk. A következő dűlőnél dolgom akadt: dolgom, hogy megforduljak, most már egyenesen a dagadó dinnyés oldalra.

A többi tényleg nem érdemes itt most fejtegetni, részletkérdés. Olyan aranyos és szűzies volt a lány, amilyent csak amerikai popkoncerteken lehet látni. Tanita Tikaram, Lovers in the City, dinnyeföldeken, árokparton az 50-es mentén. S ez nem karikaka-túra.

Illedelmesen beletörölte a pici kacsoit a mellébe, középtáj felé dagasztva a látványt. Beletörölte és lesimította. Ekkor újra szétcsattant az egész hatalmas földgömbgyümölcs, szakadt, harsogott, recsegett, kéjelgett, szörcsögött, nyögött az egész világ azon a fél négyzetméteren, amit betöltöttünk ketten együtt.

– Jó napot, mondta, mit parancsol? A mellmérete láttán azt hittem az előbb, hogy búúúzni fog, vagy röfögni, mekegni, de nem, gyönyörűen bugyborékkolt a hangja, mint mikor cefrét főznek dugiban, otthon. Az szuszog. Igazi, természetes báj, szépség, konstatáltam.

Átnyúltam a kettőnk között húzódó éktelen hőségen és alig fél méteres távolságon, és az éppen csapra vert söröshordó ugyancsak erotikus szörcsögését hallatva, belülről kifelé megigazítottam a mellén a ruhát: magyarul szégyenlősen betakartam középen a tenyeremmel, amely kissé lentebb csúszott közben, viszont jobban fedett, s ez engem is megnyugtatót.

– Itt a napon felforr a dinnye, mondtam szakértő szemmel, a hűvösbe kellene vinni, s Nagyon Intettem.

Megértette ezt a kifinomult célzást, de nem vette zokon. Tárgyilagos hangon közölte a felrázott pezsgősüveg plafon felé repülő dugájának részeit ölelő szusszanásával:

– Ez nem eladó. Ez. *(aláhullottam a kétségbeeséstől)*

Értem, mondtam, hiszen én is alföldi vagyok, épp arról a kiskun vidékről. Értem, mondtam, mert most már mindent értettem, földik lévén.

– De azért visszajövök érted, ha végeztél, mondtam.

Az nagyon szép magától, fejezte ki kislányos egyetértését, s most ő értett engem földik lévén-módon.

Este ráért, egész éjszakákat.

Már 18 volt, most érettségizett, kitűnőre, felvették Szegedre az informatika szakra. Nem eladó, semmije se. Az ideje se, a kedve se, a büszkesége se, ő választ.

A dinnye játék. A saját dinnyéje. Miközben az apja termését árusítja, eljátszik a hülye férfiakkal. Mind megáll, porig csorog a nyála, kukkanni sem mer, ijedségében 4-5 dinnyét is vesz, csak még hogy téblábolhasson egy kicsit, nagy borraivalót hagy, mert azt hiszi, hogy ezzel egy életre beírta magát a lány még csak most kezdődő élet-történetébe, s ha... hmm... legközelebb megint erre hajt, elkérheti-e majdan akkoriban a címét. A hülyék, mondja az informatikus.

Sohase tudod meg, hogy ki szeret meg, s hogy miért.

Hogy mi az a mozdulat, hang, szemvillanás, kimondott szó, amely egy pillanat alatt odaköt másához. És mert nem tudod, továbbmész, nem állsz meg, sohase leszel birtokában a másik vágy-érzésének, kimondatlan érdeklődésének, annak, hogy épp most szeretne téged megérinteni, megtapintani a testedet, egyszer végigmászni rajtad, egyszer, csak egyszer, de egy egész órát betöltő módon. Pólusról pólusra. Szájról szájra később, mint a népmese, csókról csókra a talpadtól a fejed búbjáig, több fejed több búbjáig.

Az informatikus már tudta ezt. Nem engedte ki a pillanatot a kezéből. A másodperc töredékét, amit akkor érzett, mikor egy gyorsan elhaladó kocs amúgy oda se figyelő vezetőjének utána dobta hihetetlen melle látványát, a vágyát, hogy bár most, éppen most! észrevenné éppen ez a hapsi, hogy ő mindenfajta forróságtól feltűzelve áll ott a dinnyehegy mögött... És az autó továbbhajt..., mert most, legalább most az egyszer... se sikerült..., hogy az vegye észre, akit épp ő szeretne, s ne a barmok bámulnák feszes melleit, amivel, tudja, elég baja lesz majd 15 év múlva.

Éssss... a hapsi... Istenem, megállt... a hapsi visszafor

Hogyan törjük meg a nők tejhatalmát? (4.)

(Az élet innenső oldala)

Az előbb még csak egy vacak kis papírom volt, legalábbis a felszínes szemlélő azt mondta volna: az csak egy vacak kis papír.

Én azért másként láttam már akkor is, hogy beléptem vele a gyógyszerárba.

Amikor kijöttem onnan, határozottan és bátran kezdtem venni a levegőt. Valami nagyon megváltozott mostantól. Lidérces, egész életemben visszatérő depressziós kisebbségi érzéseket fújtam ki egy szuszra magamból az egyébként sem patyolat tiszta fővárosi levegőbe, amitől az lidérces és depressziós lett.

Szétnéztem, erős dölyffel a tekintetemben, mint egy igazi matróna.

És teljes joggal!

Anya lettem.

Tejhatalommal bíró, kiiktathatatlan, megszarolhatatlan, mindig győztes magyar anya!

Kezemben a Milupa Aptamil. A Tápszer. Most már nem csak az a vacak kis papír, recept, amivel az orvos – tudta nélkül – kiemelt a mindig megalázott, pondró férfiak sorából, hanem ez már a végtermék: a Tápszer.

Ha-ha-ha-ha-Bruhaha-ha-Ha-hhhhaaa-ha-hhhhaaa-Hhh! (elfogyott a levegőm a könnyező röhögéstől – de az írás végén még visszajön!)

Mennyi kimondatlan, visszafojtott, méltatlan érzés, mennyi alávaló fájdalom szűnt meg egyszerre!

Egyszerűen hazamegyek, bevágom az ajtót már a nyitásnál, csizmám sarka léket vág a márványon, odazúdulok az éppen tejhatalmát gyakorló „mutterhoz”, Ha-ha-ha... (ld. fent), laza mozdulattal, hanyag fölénnyel jelzem, hogy megjött a konkurencia, semmi ájtatoskodás, hogy így édesem, úgy édesem, van-e elég tejed? Semmi.

Megjött az örökké tartó konkurencia. A Tápszert komótosan felfőzöm, nem többet, mint 100 grammot készítek, ne egyél annyit, fiam. Messziről lóbálom nőies kezemben az üveget, tele áttetsző tejhatalommal, s mit ránk kentek a századok, lemosom a gyalázatot.

Gyere, fiam, itt a kaja!

Mit szenvedtem, hány meg hány feleség fölényét voltam kénytelen elviselni, akkor is, ha nem volt esetleg gyermekünk (bár néhány volt általában) – lesütött szemmel nézni, amint meglóbálták a mellüket, csak úgy szemérmesen, hogy na, lala, itt a jövő! Tè mit lóbálsz?! És én nem tudtam lóbálni semmit se.

Most itt lóbálom az üveget, benne a jövőm, a presztízsem, a visszatérő patriarchátus, a női hatalom kardélre hányva. A fiam kissé szervilisnek tűnik ebben a pillanatban.

Kapaszkodik a muter tejes zacskójába, a szájával csücsörítve incselkedik azon, s nagyokat kortyol – tisztán úgy, mint én egykor a sört a KISZ-tábori ivó versenyen, üveg-ből, 6,2 másodperc alatt. Kortyintgat könyörtelen egykedvűséggel, gyere fiam, itt a kaja, nem hallod? Eszembe jut József Attila ide vonatkozó sora, „hagyjad a dagadt anyád másra”, persze, én nem ordítottam, nem toporzékoltam, mert A Tápszer úgyis győzni fog. Venceremos.

A venceremos szóra a fiam rám nézett, kissé kételkedőn, s ekkor, ekkor először megértettem, hogy a gének tényleg megőriznek, megörökítenek mindent, akár évtizedek múltán is visszahatnak – lám, itt ez kis krapek is, és most vigyorog rám, röhög majdnem, tán még kacsint is – ez *kacsintas volt, lóköttő?* –, valahogy átörökölte a 25-30 évvel ezelőtti nagy nyögéseket (KISZ-táborok, mindig csak ezek a kis táborok), amikor átkiabáltak hozzám a szobánkba, a túlsó párok a túlsó párnákról: bírod még? – s én üvöltöttem vissza: venceremos.

Előd mosolyog. Belül érzi, mit örökölt, s ez némi elégtétellel tölti el.

Ráveti magát anyja tejhatalmára. Mégis korrupt lesz a gyerek? Ki kellene rángatni ebből a latyakos fertőből, még idejekorán. A bal kezem üres, a jobb oldalon fityeg a cumis üveg – észrevették?: „fityeg”. Semmi lóbálás, erre csak most jövök rá én is, írás közben.

Böfögtetés címen – én vagyok a családban a nagy böfögtető, hátttt... – elkérem a kicsit, és kitántorgok vele észrevétlenül a konyhába. A félhomályban népdalokat dúdolok neki, s óvatosan áttolom a súlyát a bal karomra, mintha ringatni készülnék. A fiú, 7 hét korral a nyakában, elég gyanakvó lehet, dűnnyögni kezd, de nem népdalszerűen, hanem kissé rekedtesen, ami az ordítás nyitánya szokott lenni.

– *Nyugi* – mondom most, újonnan szerzett patriarcha fen-sőbbségemmel, nyugi, s a jobb kezemben lévő üveget lassan a szája felé közelítem. Javára szóljon, érdeklődéssel követi az evolúciós kísérletet.

– *Táp-szer! Mondd utánam, fiam: tápszer. Tö. Tö. Á. Pö. Nem pü, pö. P.*

Kiköpött anyja. Nem mondja. Kapálózni kezd. Kiveri a kezemből a tejhatalom grádicsát, a győzelmi mámort, amiért Caesar is átlépte a Rubicont. Kiköpte, az anyját! Paszírozza kifelé a fogatlan szájából az Én aranyos kis Tápszeremet. Vicsorogva csorgatja le a szája szélén a megváltásomat! Fintorog hozzá, ha így haladunk, elkezd üvölni, itt, Itt, az Én Karomban, fenn az égi gyönyörökben?! De nem. Előd feláll a karomból, leporolja ruháját, megveregeti a vállam és azt mondja:

– *Tè már annyi mindent ittál már, idd meg te. Megyek vissza anyához.* (Itt jön vissza a röhögés, könnyes.)

Halványodik (5.)

Egyszer, egy szép napon...

Egyszer meg egy csúnya napon.

Mindennap. Egyszer, valamikor. És csak egyszer mindennap. Akkor is csak egyszer.

Később minden másnap. Húsvét másnapján, Karácsony másnapján.

Ha még egyszer lehetne?!

Éjjel többször is, sokszor, arra ébredek, hogy a kezem az éjjelibe lóg. Ilyenkor kő-realista leszek. Ilyenkor, gyakran, kimegyek. Régen, egyszer-egyszer, elmentem. Most ki. Ki-ki. Vár a WC.

Álmomban kentaur vagyok, és a szügyemmel nő-falakon gázolok át, medencéken, gátaikon, hegy-völgyeken, járatokon keresztül hágva száguldok, cuppantok egy nagyot a kerítéseken belülré.

Húsos falatok illatát szippantom magamba, a hússal együtt, két kézzel szedem szét ízekre mindet. És kiesik a fogsorom. Ekkor lóg a kezem a ...

Kerekded minden, ami csak előttem van, régi jó formaérzésem hold-gömbölyűvé varázsolja a lógó melleket és a rengő tomporokat is, és mezítelenül tolakodnak felém, belém. Ez melyik nőm? Bátorít, gyere. És ismét kimegyek...

Éhes disznó makkal álmodik – súgja az új ledér, és hogy félre ne érthessem, hangosan rőfögni kezd, majd ráveti magát a makkra. Tényleg éhes lehetett, sóhajtok fel, és agg feleségem meglök, hogy ne hánykolódjak már annyit éjszaka.

Kitör a vulkán, vulva-vulkán, tüzes, maga alá temet. Forró láva ez, bizony, de érdekes fajta, nedves benyomást kelt. A dombon Vénusz ágaskodik, egy kis sikló menekülne, bámul ide-oda, hegyesedik, pipiskedik, majd visszabújik. Áhítattal nézem, csitt!, ne mozdulj, mondom magamnak, ilyen már nincs, nem lesz. A sikló eltűnt, Vénusz a dombon alszik a combomon, agg mama belém rüg.

Valakinek, aki nagyon el van foglalva magával és velem, a torkán akadok, mint a szó. Kicsit köhéccsel, krákog, de derék fajta, nem adja fel. Még alaposabban a torkán akadok, ekkor már levegőt is alig bír venni. Neki azonban ilyentájt presztízskérdés, hogy egy szót sem szól. Később is csak annyit: bocs, nem megy bentebb. Rendes, dolgos lány. Lepedőmon nyirkos foltok, mama mos majd rám, az árva. De mi a vegyértékük? Sose derül ki. *Valami*. Ez a pontos.

Egy lány azt véli, lantot tart a kezében. Gyengéden felhangolja, pengeti, gyors és lágy lány-futamokat játszik rajtam, a szeme fénylik, hattyúnyakával szinte bebújik a húrok közé, valami titkot sejt. Tépdesi, a finálé bajnoknő-

je címet szeretné megszerezni. A plusz kéttagú női kórus abbahagyja a kántálást, ők is a hangszeret részesítik előnyben az egyszólamú vinnyogás helyett, az egyik a húrokat szaggatja, a másik tárogatózni kezd. Mielőtt többen jönne a karba, csiklandozni kezdem magam, hogy gyorsan felébredjek, mert ezt tényleg nem fogom kibírni.

Függőleges hágcsón egy akrobata adottság érkezik, az ajkam felett kezd körözni, spárgája tökéletes. Elengedi a hágcsót, meghág, csókol, hágcsók. Aludnék még itt e ponton egy kicsit, mert nagyon gyors és felszínes volt minden, a nő még rám flikflakkol kettőt, gomolyog körülöttem a női anyag, aludnék még a salto mortale-ig, de a macska nagyon bűdös lehet. Már fenn is vagyok.

Kürtös jó! A tárogató megcségyenül, ő csak úgy fújdogálta, fújdogálta, most meg jön egy ismeretlen dromedár, és kiszívja az egész levegőt a térből. S mi a fene? Nagyokat szökdécsel hozzá. Le s fel-roham. Több műfajban dolgozik.

Síposok, szaxofonosok fesztiválja kezdődik. Oboa most a fő szám: ez a kettős (nád)nyelvvel, gyönyörű magas hang- és testfekvésben játszó lány tényleg ért a francia eredetű hangszeréhez. Egy veréb száll be a nyitott ablakon a hálóbá, és nedves, rejtélyes hivatású foltot hagy az arcomon reptében. Ütök a levegőbe kettőt.

Vékony hártya tárul a szemem elé, alig látható finom erezetek, Dali festményében lehetne ilyeneket látni, ha Dali látott volna ilyeneket valaha is. Tágul-feszül a hártya, majd mint rügy a szíromnak, megrepedve enged. Egy sellő lép ki a vízből, most megint kentaur leszek, a napfény is szégyelli magát a lány tündöklő fényétől, muszáj a hátsó lábamra állni, ettől és más látványosságaimtól a sellő elájul, karomban ébred hullámokban, amelyek négypercenként törnek rá eldöntő erővel. Ő is a siklójával játszik, azt hiszem, saját magát szórakoztatja elsősorban, bár én is odaadó tudásszomjjal tanulmányozom a kis sikló mozgástechnikáját. Persze, csak lesve, mintha nem is azt nézném, hanem a...

Nem tudom meg soha, mi az az a..., mert engem ér el a hullám. Beszélgetünk vele egy kicsit a nőkről, a hogy s mint is volt az komám állapotairól, kétszer is majd' elájulok, olyan erős a hullám. Aztán kimerülten rábízom magam a négy nimfomániás lesbikus maszturbánsra, ők legalább vigyáznak rám egy kicsit ebben a túlhajszolt, érzékileg lealacsonyító világban: kölcsönös ösztöneik távol tartják őket tőlem, következésképpen mama reggel nyílt tekintetű, kipihent férjecskét lát maga előtt, s nem kell amiatt aggódnia, hogy ha már nem is tudja, hol jártam az éjjel, legalább nem költöttem-e túl sok pénzt.

Az ember igénye a boldogságra végtelen és alapos.

(A tárogatós zenekari tag még most sem hagyta abba.)

Őszbe vegyülő fejjel (6.)

Ha a télbe lépek, lefagy a lábam.

Ha a tavasszal kokettálok, megcsal s kinevet.

Ha a nyárnak engedhetném át teljesen magamat? – Nem, annyit nem érdelek.

Ha az ősz befogadna egy ilyen..., mint én...

Benne elvegyülni talán mégis a legszebb. Számban forró nyári csókokkal, s bár most éppen lehajtani készülök a fejem, elhullatok mindent, integet már... integet... igaz szerelmem, minden vágyam, összes sikerem és reménységem, integet már most is, a hulló lombjaim alól, a telet lerúgó tavasz. Ilyen szép az ősz.

Mint kényes apácák, úgy vonul fel előttem a tél. Tisztán, hidegen, megérintheetlenül, nyomot sem hagyva. Úgy marad minden a fagy alatt, ahogy volt, mikor jött – félholtan. Valami mégis történik az örök álom alatt, az apáca-kisasszonyok kisöprik a fáradt, elhasznált levegőt, erőt tömnek fáradt testembe. Amelyet úgy, de úgy elhasznált a kikelet és a nyár tobzódása, az én szertelen őrzőngésem kéjjel, kudarcral, fénnel és kiszárító aszályal, viszályal.

Vonulnak vissza az égen az apácák, sorban terelgeti őket – szoknyájuk alá azért bekukucskál általános ellenőrzésre! – az első tavaszi szél. Ami persze inkább az utolsó téli, de ez most nem érdekes, utólag úgyis átminősül minden azzá, amivé szeretnénk. Szinte lesöpri a fehér kendőket, hordozóik kelletlenül veszik tudomásul, hogy eddig tartott jótékony szolgálatuk, most bűn jön, örület, szökkenő járás, kinyíló pajzán lelkek, sárba taposott hólé. Lötty lett a fagy, buja hengegés röhög a téli keménységen. Most minden puha lesz, lágy, selyemből szövök az árnyékot is, most a téli rongy lekerül rólunk, hogy a test pompázzon. Ilyenkor majdnem egyenrangú a hajléktalan koldus is.

Táncolunk a kiszüremelő, eleinte bizonytalan füttyökre, a madárdalokra. A hantokon át virágot nyújtanak felénk szeretteink, egész télen ezeket tartogatták a kezükben, csak nem volt még fényes lámpás fönt: a tél sötét. Most a Nap vezeti felénk az új virágcsokrokat a föld alól.

Testünk burjánozna, meg is kell duplázni őkelmét mielőbb, legalábbis számtalan kísérletet kell tenni rá, erdőkben, bokrok alatt, jobb sorsra érdemes autóüléseken, padokon, vízparton – rutinból az ágyban is. Ez az ágyékok végtelen harcának ideje, az apácák ezért is vonultak félre. Pillanatfelvételeket persze készítenek, egyszer még tán angyalok lesznek, s akkor be kell számolniuk az Úrnak az ismeretlen bujaságokról. Nem, persze hogy nem lehet minden lányt az ágyadba vinni, de legalább kísérletet kell tenni rá...

Háromezer színben torkollik a tavasz a nyárba, amely nem tesz mást, mint – izzadságcseppekben úszva, öleiben kúszva – megismétli édes kis húga iménti vágyakozó szerelmi szokásait. Fertelmes!

Nyáron tényleg reszketnek a bokrok, recsegnek a padok. A forróság összeolvasztja a földet és az eget, a valót és a vágyat, szétválaszthatatlan a fehér és a fekete világ. Örök fény birodalmában élünk, az éji sötét is nappali teremtmő erővel ölel át. A golyák telerakják ágyainkat gögicselő kétlábú emlézőkkel.

A szegényeknek is terem a rét, a föld, amely tavasszal értük is teherbe esett virágaival, bimbóival, állataival.

Mondjunk búcsút e bőségeknek. A dolgok vége az elmúlás. S mégsem?! Az ősz jön?

A kertek megteltek adománnyal. A madarak már felnelték fiókáikat, megduplázódott az élővilág is. Versengés indul a természetben: ki tud szebben búcsúzni a teremtés izgatott, túlfűtött napjaitól.

A lányok átölelik duzzadó derekukat, szerintük már két ember kacag, ha kacagnak. Nem lesz férj? És?

A férfiakat bor szürcsölgeti hajnalig, a munka kezd elfogyni, lehet pihenni is, a dandár most vár. A hajléktalanok is boldogok: éltek még egy ajándék évet.

Azért... sokan elkezdik becsukni az összes ablakukat.

És ekkor jövök én, az én életem. Szárnyaló tavaszok, vihar-zápor-jégesős nyarak után most, mikor a jég leverte a hajam nagy részét és csúzt csempészett a csontomba a hőség, lassuló léptekkel simogatom a múltamat, s sántikálva-kacsázva lötyögök a jövő után. (Súgó: *ő röhögve el...*) Körülöttem színpompa, olyan látvány a fák koronája, hogy megirigyelem őket: az enyémet miért nem kímélte az Idő? Vagy csak hiú, eszement remény ez az erdők részéről, hogy az utolsó látszat-demonstrációval feledtetni tudják, hogy a fejükről hamarosan leesik a nap készítette korona?

Győztesnek érzem magamat még így is. Szorgalmas nap-számos voltam, aki nem zabálta fel azonnal az összes lepottyant morzsát, mikor felvette a földről. Aki újra vetett, ha kiégett a csíra. Aki felállt, ha fellökték az ökrök. S iszonyú nagyot csapott a nyakukba-farukra.

Jó így megbékélni. Hogy a képzeletbeli tükörben nem ismeretlen torzót látsz, hanem a magad jó ismerőse vagy. Jó embere... Hogy bár megpróbáltak bekoszolni, nem letél szennyes. Hogy a csókok befedik a ráncokat az arcodon. Nem a rúzs. A csókok érintése az érdesen.

Hogy neked meleg a kenyér szárazon is. Hogy a levesed akkor sem hűl ki, ha négy naposan eszed egy dunsztos üvegből. Hogy ha arra jársz, mégiscsak elkezdik felhúzni az összes épp becsukott ablakot.

Hogy mindig él a társad, mert az élet az örök társad.

A Kaszás. A világ amonnan (7.)

Nem olyan harsány a nevetésem. Ennyi a különbség. Javára szól, hogy itt mindenki egyenlő. Egyelőre. Mert itt is lesznek kufárok. Más vérét hörpintők. De ez már elég alvadt vér, tényleg szemeteknek való.

Magammal hoztam ide is a földi örömeket. Innen jól látszik a csillagos ég, a telihold, és nesztelenül lehet figyelni a tücsköket. Sőt, megértem a nyelvüket, a szólamaikat. És te is mindig itt vagy, éppen akkor, mikor rád gondolok. Akkor mindig. Mi kell még?

A világ egyszerű lett. Fönt is csak mi bonyolítjuk túl. Ugyanolyan egyszerű pedig, mint itt. Lét és nemlét. Oxigén, víz, táperő. Ezek itt most látszólag fölöslegesek, valójában azonban nagyon is hozzátartoznak a feltámadáshoz. Hogy kaphatnék erőre nélkülük? Én leginkább rózsza szeretnék lenni, hogy ne legeljen le semmi, de te mindig megtalálj a színemről. Olyan, mint a szívem színe, s azt te mindig megismered.

Hány év eltelt már, és soha nem voltam magányos egyetlen percre sem, pedig is első látásra minden mozdulatlan. Dehogy! Fönt az ember magányos, mert a magány mások hiányához képest az. Itt azonban teljesen autonóm vagy. Tökéletes. És minden mozgásban van. Meg kell halni ahhoz, hogy felfedezd: mégis létezik a perpetuum mobile. Tótális körforgásban él az egész világ. A természet hajthatatlan uralma alatt ugyan, de az legalább bölcs úr. Bölcs, mert tudja: a legfontosabb, hogy kiszámítható legyen.

Ott fent minden ember törvényt imitáló improvizáció, a tett pusztá alkalmazkodás. Jobb lenne tudniuk, hogy a természet a mindenható. Nem szabadna megsérteni egyetlen szabályát sem. Az ember azonban önfeledten hisz a *munkájában*, a maga képére teremtett *istenben*, és a kettő hatására önmagában, mint a természet csodájában. Majd akkor lesz csoda, ha már egyáltalán nem tud meghalni. Mindaddig csak ugyanaz, mint a plankton.

Előnye-e, hogy viszont tudja magáról, hogy az, ami? A plankton viszont nem. Bár senki közülünk nem tudja végül is, hogy mit tud a plankton, az elefánt, a kolibri.

Testvérként nyújtanám felétek a kezemet, ha már akkor nem fogadtátok. Beleírnám, hogy tényleg, fiúk, higgyétek el: mindenki egyenlő itt, ahol a világ lényege nagyúrian elrendeztetett, hogy kár akkora bütykös, mosdatlan lábbal rugdosni, rombolni az alapot.

Innen nézve nincs semmi különbség a csillagok és az én kicsit kiázott gödröm között. Én ott vagyok bennük, s ők itt ragyognak rám, sőt néha úgy érzem: osztatlanul *bennem* is ragyognak.

A nevetésem nem harsány, ez igaz. Nincs ujjongás, tánc, sört nem mérnek csapolva.

De itt nem kell kirekesztő bandák részének lenned, vörös tapsra verni a tenyeredet és idegenek pénzét puszilgatnod. Egy vagy a vízzel, a földdel, és ha jó nagyra tágítod a tüdőd, akkor oxigént is tudsz magadba préselni bőven. Itt, a virágágyás alatt minden tiszta, a 6-os busz soha nem pöfékel rám olajat.

Minden a te virágod. Én is az vagyok, valamelyik gyökerét én erősítem tovább, vigyél haza belőle a gyerekeknek, ültessék a gesztenyefám alá. Megsúgom: az ott, az a legerősebb gyökér – ha majd kihúzod – tényleg én vagyok; legalább három évig morzsolgattam bele a szívemet. Az egyik pitvar túl üres volt, azért tartott ilyen sokáig. Meg itt különben sem kapkod az ember, direkt jó, ha valami tovább tart s örökéletű lesz.

Legalább te ne vess most harsogva. Jó sokat. Ez az, amit aztán nélkülözni kell. Min röhögjön az ember, ha virággyökér?

Semmin. Ezt te is tudod.

Talán van még valami, ami hiányzik. Itt ugyan tényleg nagyon bölcs lesz az ember, sokkal inkább, mint fent. De hiányzik valami... nehezen mondom ki, mert fönt nem érdekelt túlságosan...

Itt hiányzik a boldogság. Mindent értek, tanultam minden hibából, a legjobb kormányoknak, de még a liberálisoknak is megmondanám, mit kell tenniük a jóért. Nem vagyok azonban boldog, e szót magát se tudom értelmezni, mert nincs mihez képest. Fönt nem tanultam meg, itt meg elfelejtettem. Ezért hasonlítunk mi a planktonra. Ennyit ő is tud betéve.

Elföldeltek, fölkelek. Ez nem gond. De pl. hiába van itt rengeteg víz. Nincs tűz! Nincs benne kipirult arc, egy cigánylány körülötte (nem is volt fent se, csak úgy elképzeltem magamnak). Nincs tüzem. Ez a baj.

Elégtem. Ez a halál. Először kiégünk, az a félhalál, aztán el, teljesen. Az élet ég, a halál nem. Ki találja fel a tüzet itt? Az lesz az igazi nagy Megváltó. Ha itt lesz tűz, akkor nincs szükség fentre.

Addig azonban néha csak-csak felkacsintok. Hallgatózok egy kacagó harsány nevetésre, és megpróbálom utánozni. Még a nyöszögésnél sem tartok, hangtalanul hápogok. Pedig az tényleg boldoggá tenne, itt előszörre. A sör, az ujjongás elmaradhat.

És persze addig mindig a tűz után matatok. Még csak egy talajvíz-tócsába ér a kezem, de nem adom fel. Addig súrolom, dörzsölöm a kavicsokat, a föld porát, míg csiholok egy szikrát, aztán lángot, csóvát, fel az égig. Kerüljön bármennyi munkába is.

És akkor... Munka. Tűz. Akkor már majdnem ember leszek. Igazi, egyenes, dolgos, tüzes ember. Szóval...

Tenyérjósolás

Tenyeremben hordom a világot
Még csak ma éjjel látott először álmot
Milyen volt, galambom, szélesre fut a szád
S apád dühöng, hogy nem tanult hálaadó imát

Az első álom. Volt-e rendszere, s láttál-e benne képet
S sok-sok embert, ki mikor baj volt, karjával téged védett
Hallottál hangokat, síró jajt vagy győztes kiáltást, anya nyelvét
Odafordultál-e figyelmesen, ha apád recsegte a Phillips-görbe elvét

Álmodtál-e lányokról? Nem érdemes. Várd meg, míg ők szőnek álmukba
Csak akkor járj csárdást testükkel, testükön, testükért, ha ezren hívnak ágyukba
Víg ám az élet, bár kicsit lucskos a szennytől... hunyd be inkább még cikázó szemed
Fiam! Te nem is engem nézel!? Te helyettem veted a mennyekre reménykedő tekinteted?

Mi mi?

Mi húz az ismeretlen szálon
Mi repít s merre e sebes szárnyon
Mi a vég, börtön, pokol, élet sivatagban
Mi a sors: rabszolgaság a leigázott szabadban?

Csak azok

A nap csak annak süt, ki kitarja testét
Csak az lesz tiszta, ki vérrel is sikálja szennyét
A hadvezér csak azokat hívja az utolsó halálharcra
Kik akkor, kezdetben, sebet vágtak, szerződést az alkarba

Királyi karrier

Pajzsra a hadúrt, a leendő királyt
És a győztes sereg áldozó oltárért kiált
Holtukiglan esküdnek, vérmezők szabad csapata
S az épp megkoronázott hadúr asszonyok ölére bujdosna

Fent és lent, ugyanakkor

Elvonult a zápor, forró fények kelnek táncra
Lent az emberek félve lépegetnek, becsúsznak a tócsákba
Fent már régen pirkad, új színek festik élénkre a túlvilágot, csábító
Itt, nálunk bozóttüzek gerjednek, valaki benzint önt a világra, kikúszik egy kígyó

Igen

Én szeretem az igent
Megtalálom, ha messze ment
Szikrát csiholok a száraz gallyakból
S a partig úszok félholtan az elsüllyedt hajóról

Ballag a ballada

Az éjszaka, az előbb, mikor kirúgtál hajnalt látván
Mikor megjött a férjed, és szőrméntén rám hánytál
Mikor a kezed eltévedt szeretőd erős combján
Mikor röhögve mondtad: mikor visz már el a sátán

Az éjszaka, az imént, ahogy bekopogott az ő jötte
Mikor nem tudhattad, megfigyeli, kit hívsz ma este
Mikor leszállt a vonatról, s a férj jogán döntött, csalfán
Mikor végképp levetette szarvát a külvárosi állomásnál

Az éjszaka, csak épp most, ahogy rohant fel a lépcsőn
Mikor kecmeregni kezdte ki alólam, lassan, így hát későn
Mikor még úszott a tömény izzadságszag a paplan mélyén
Mikor a hab csapolt sört idézett a dagadt férj szája szélén

Az éjszaka, hisz most volt, ahogy rángattam kicsi gatyám
Mikor már egyetlen üvöltés rázta a szobát: hol vagy, arám!
Mikor végre kicsavartam magam rám boruló ölelésedből
Mikor tárgyalni készültem: Egy szó, férj! Nem kérek az öletésből

Szép volt az éjszaka, business as usual, mondtam hörögve
Ott állt egy barom fölöttem, célzott a csípőmre, épp közép
Szép volt a lány, alig túlkoros az ártatlan, csalárd kis hős nő
„Szarvas” kezében fegyver, az enyém összecsuklott kis puskacső

Egyenlőtlenek harca rázza meg a félvak világot, jó olvasó!!!
Enyém a nő kegye, szerelme, de alattam nedvesedik a padló
Jó lenne menni már, de túl sokszor „mentem el” ezen a szép estén
Kis szerelmem, alig hatvan éves ledér, már ott fityeg a férje hegyén

Így lett jó hősünk áldozat
Írd fel sírjára, komám:
Van hűség a nap alatt
Csak nem süt át a kormán

Fázik a virág

Szerelmem, ha kicsírázik
E világon nagyon fázik
Növesztené kis szirmait
Hideg marja meg vágyait

Mikor lesz a vágyból nagy láng
Kis rügyekből vastag husáng
A tűzünkéből végtelen ég?
Szerelmem még szememben ég

Édes virágaim, mind

Elámul az ősztől is
Ha ráhajol a pajkos nyár
Ha ágyékára hever a forró lány

Még a zord tél is elég
Ha elcsábítja a kacér tavasz
S te ajkaddal a másikéért nyúlhatsz

Feladnánk már örökre
De ha összeér még tekintetünk
A Napunkra emeljük könnyes szemünk

Kenyerünk mint a lét
Savanyú, de friss cipót sütünk
A félhomályból világra tör elzárt lelkünk

Karunk elfáradt, lelóg
De gyermekeket talál a földön
Réghunyt szeretteink integetnek a felhőn

Az enyém is fájdalmad
És nem látom a messze út végét
Mutasd meg, hol forralják a végtelen vérét

Ajkak remegnek köröttem
Annyi éhes száj, rám vár, hebegek
Az ősz-főben magamhoz ölelem az utolsó szál meleget

Milyenek lehetnek egy nő szerelmes szavai a máról, arról az időről, amikor a vágyak még, ó Idő, magasan szállnak, de a valóság már most se, már sohase száll olyan nagyon-nagyon magasan; lent, sajna lent a földön, szakítás után?

„És az élet így is megy tovább rajtunk, fél-veled...”

Az utak néha, még jó!, kereszteződnek, véletlenül összeérnek. Az útjaink, az ujjaink; hogy azután megint eltávolodjanak egymástól, ahogy az ésszerűség és az élet ritmusa diktálja... Elválunk...

Az egybeesések köztiünk?... meg a?... persze nem kell őket komolyan venni...Meg a határvonalak!... a gátak, azok is, persze, jól kirajzolódnak az öncezúránkban...

Mégis és mindenesetre: jó eljátszadózni a véletlenek kelte misztikum szerelmesen csaló, talán inkább csak csalfa világával..., hogy te vagy; és nem vagy az enyém; és így, csak így vagy az enyém..., hogy sose leszel az, mert mikor lehattél volna, akkor se lehattél – összerakni, aztán szétszedni a valós és valótlan elemeket, mindig összerakni

és szétszedni a lelkemet, ha te már nem akarsz benne lenni méznek, érnek, tapasztnak, tapasztalatnak..., legalább lássam a lyukat, ...hogy aztán az idő meg a természet a maguk helyére tegye, fokozatosan lefokozza az elszabadult, kusza, összekavarodott dolgokat, s a fájó nyugalomban megteremtse a maga rendjét, a maga rendező elve és törvényei szerint ... lecsitítson engem..., úgy hasít...

És nekünk nincs más dolgunk, csak az, hogy mint a világegyetem parányi részecskéi, kellően bele tudjunk simulni, legalább képzeletünkben... a sajgó érzésünkbe ...nekünk nincs más dolgunk, csak szerelmesnek maradni. Nekem nincs más, nincs semmi más..., a szívemben nincs más, csak a remény, hogy élek addig, amíg szerelmes lehetek... csak addig..., de addig...még... Hiányzol...”

Lege artis

(Lélekkel alkoss)

Önkényes fordítás ez így. A rómaiak azt mondták e két szóval: a művészet szabályai szerint; ahogyan kell, szabályszerűen, szépen. Legjobb tudásunk szerint – teszem hozzá. A lelki parancs szerint, úgy, amilyen te vagy, amikor jó vagy. Amikor másokra gondol teted, célja. Mikor megtartod fájdalmaidat.

Amikor álom és ihlet száll rád, hogy messze nézz előre – s ne gondold azokra, akik kigúnyolják álmaidat; álmodnak ők is, csak szégyellik álmukat. Álom, ihlet. Repülj fel velük a magasba néha, aztán úgys vége lesz mindennek.

Mint *Babits*, estefelé, győzelmi ének mámorában:

*Nézd, úgy hinti fényét a nap szét a világra áldón, békén,
mint a szenteltvizet a pap a nép közé mise végén...*

Most szép a falunk, örülj neki!

Egy égi festő festette ki.

Goethe életöröme a svájci Alpok felé evezve a tavon:

Friss étek, új vér a szabad

Természet énnékem:

Megszívom vele magamat,

S ő ringat édesen

Evező lüktet, hab suhog,

Visz a víz fölfelé

És hegyek, égig havasok,

Jönnek utunk elé...

Szemek, szemem, visszahulltok?

Arany álmok, újra gyúltok?

Hess, álom! Légy bár arany:

Itt is jól érzem magam!

És Nagy László, aki maga egy csillag halála:

Egy csillag halálba fut

világok farka alatt

égbeli pávakakas

tördeli a holdsugarat

zuhanását csak ez a szív

hallotta jaj csillagok

élek gyönyörűn a halál

ragyogó fia vagyok

Vajda János üstököse repül ugyanilyen fájó szépen:

Csillagvilágok fénylő táborán át

A végtelenséggel versenyt rohan.

Forogni körbe nem tud, nem akar, hát

Örökké társtalan, boldogtalan.

...

Szomorú csillag, életátkom képe,

Sugár ecset, mely festi végzetem,

Akárhová mégysz a mérhetetlen égbe,

Té mindenütt egyetlen, idegen!...

Baudelaire látomása az exotikus illatról:

*Ha langyos őszi est kéjén szemem lezárul
és szívemig szívom keblednek hév szagát,
elém boldog sziget tárja dús évszakát,
hol izzó nap tüzén egyhangú, halk sugár hull.*

*Egy lusta partvidék, hol a sok furcsa fáról
Ős hév lankasztja a gyümölcsök telt sokát,
edzi a férfiak ideges derekát
s fényén a nők szeme döbbentő nyíltra tárul.*

Az igazságért ölni is kész *Hamlet*, ezúttal az orosz *Paszternak* ígéje szerint:

*Rám irányul a komor, vak éjnek
ezer és ezer látcsöve már.*

*Múljon el, óh, atyám, arra kérlek,
tőlem ez a keserű pohár.*

*Tetszik terved céltudatossága,
játsszám ezt a szerepet is.*

Ámde zajlik most másféle dráma.

Ments ez egyszer föl, ne kényszeríts.

És Kányádi Sándortól egy öregember utolsó fohásza, mert az utolsó fohások ilyenek is tudnak lenni Erdélyben:

*Bátoríts hogy a kötelet
nyakamba tudjam vetni*

és adj erőt uram

az elrugaszkodáshoz ámen

És Ady bátor szívének a *Halál*: pirkadat; és ezért oly nagyon jó emlékezni a küszöbén az *Életörömr*:

... Pap, orvosság, most félre, félre:

Emlékszem anyám tejére

...

Érzem első fogamnak kínját,

Az első szó bús csínját-bínját

Számban van az, amit a homlokon

Csókkolt reám az első rokon

...

Nagy mámorok, hős búsulások,

Mindig újak és mindig mások

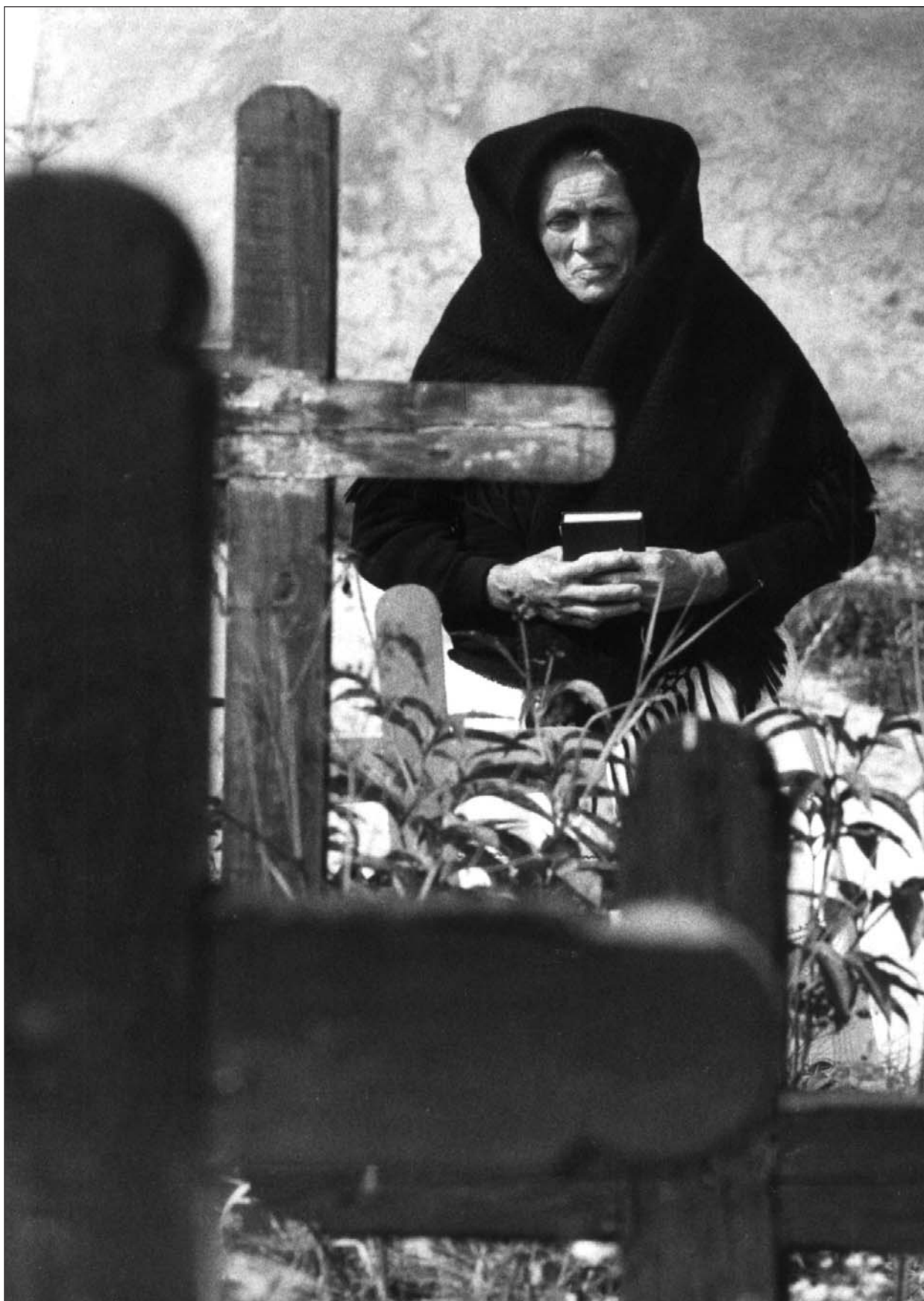
Féreg-magyar harcok, kicsinyek:

Dobtam szívem s nem tudtam: kinek...

Ady mondhatta még ezt is, szívében a *Halál* szívével. Té nem teheted. Té nem raccsolhatod a Szózatot:

Hazádnak lendületlenül, légy híve, ó, ó, ó, jaj, jaj, jaj

Nekünk kicsi jut itt a földön, s azon túl a mennyben: csak egy darab becsület, csak az válthat mindig meg. A tagbaszakadt, kevésbé légies, földönjáró becsület.

Jacques Brel belga–francia sanzonja:

Ne hagyj el engem

Ne hagyj el engem
Feledés fátyla takarja
Mi nem méltó arra, hogy emlékünktartsa
Ne dúld a múltad
Vétkeid feledd
Eltűnt idők nyomát sohase keresd
Mégis, hogy felejtsük
Gyászos órák mérgezett nyilait
Zaklatott szív jajkiáltásait
Miérték zivatarhangjait
Ne hagyj el
Ne hagyj el
Ne hagyj el engem
Ne hagyj el soha

Neked adnám, ha tudnám
A Föld vonzását, mint erőt
Sivatag országból elhoznám a sosem volt esőt
Cseppjei gyöngyét nyakad köré fűzném
Még a másvilágon is úzne a szenvedély
Aranyló tested keresném, mely maga a fény
A Boldogság Birodalmát álmodnám meg neked
Hol Ámor lenne az Úr, s Törvény a Szerelem
Királynőm meg Tè, Édesem !
Ne hagyj el
Ne hagyj el
Ne hagyj el engem
Ne hagyj el soha

Ne hagyj el soha
Esztelen hebegés bénítja ajkam
Tudom megérted, zavart lelke dallam:
Őrülted mesél neked. Kéretlenül.
Eszmélő, lángoló szívekről
Újból fellobbant szerelmekről
Halott királyáért sír
Pedig nem láthatott téged
S mégis megölte a kín!
Ne hagyj el
Ne hagyj el
Ne hagyj el engem
Ne hagyj le soha

Megesett néhányszor
Kihunytnak hitt vulkán életre kelt torkán
Felcsapott a láva
Tikkadtnak hitt földnek háta
Termett már búzáat, bővebbet, mint amit
Aranyat érő májusi eső hozni enged
S mire eljő az alkony,

Az izzó ég bíbor vörös napja
 Kormosra komorulva hull nyugalomra
 Az éjszakával ölelésre mégse borulna
 Ne hagyj el
 Ne hagyj el
 Ne hagyj el engem
 Ne hagyj el soha

 Ne hagyj el soha
 Nem fogok már sírni
 Nem fogok beszélni
 Csak elrejtőzni
 Hogy nézzelek csupán
 Táncra perdülsz-e, derülsz-e
 Hagyd, hadd hallgassam dalod
 Halljam a kacajod
 Hadd legyek, ha más már nem lehetek
 Esendő árnyék testeden
 Szorítása hadd legyek finom kezeden
 De legalább a kutyád nyomdokát engedd meg
 Ne hagyj el engem
 Ne hagyj el engem
 Ne hagyj el, szerelmem
 Ne hagyj el soha

(Ford. Varga Bótos Anna)

Jacques Brel

Ne me quitte pas

Ne me quitte pas
 Il faut oublier
 Tout peut s'oublier
 Qui s'enfuit déjà
 Oublier le temps
 Des malentendus
 Et le temps perdu
 À savoir comment
 Oublier ces heures
 Qui tuaient parfois
 À coups de pourquoi
 Le cœur du bonheur
 Ne me quitte pas
 Ne me quitte pas
 Ne me quitte pas
 Ne me quitte pas

Moi je t'offrirai
 Des perles de pluie
 Venues du pays
 Où il ne pleut pas
 Je creuserai la terre
 Jusqu'après ma mort
 Pour couvrir ton corps

D'or et de lumière
Je ferai un domaine
Où l'amour sera roi
Où l'amour sera loi
Où tu seras reine
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas

Ne me quitte pas
Je t'inventerai
Des mots insensés
Que tu comprendras
Je te parlerai
De ces amants-là
Qui ont vu deux fois
Leurs cœurs s'embraser
Je te raconterai
L'histoire de ce roi
Mort de n'avoir pas
Pu te rencontrer
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas

On a vu souvent
Rejaillir le feu
De l'ancien volcan
Qu'on croyait trop vieux
Il est paraît-il
Des terres brûlées
Donnant plus de blé
Qu'un meilleur avril
Et quand vient le soir
Pour qu'un ciel flamboie
Le rouge et le noir
Ne s'épousent-ils pas
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas

Ne me quitte pas
Je ne vais plus pleurer
Je ne vais plus parler
Je me cacherai là
À te regarder
Dancer et sourire
Et à t'écouter
Chanter et puis rire

Laisse-moi devenir
L'ombre de ton ombre
L'ombre de ta main
L'ombre de ton chien
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas

Nem tudok franciául. A „Ne me quitte pas” mégis ismerős, azt érzem belőle, amit magyarul jelent: fájdalmasan szépet, hogy ne hagyj el soha.

Pedig mindig elhagyjuk. Éppen azt, akinek a lelke mélyén is mi élünk, akinek a sóhajában a mi nevünk dudorász. Elhagyjuk kalandokért, az ismeretlenért, elhagyjuk, mert hűtlenségre születtünk, mert harcolnunk kell, győzni a megérdemelt béke helyén.

Elbukni, mert nem tudunk szeretve lenni. Mert nem tudunk mindörökké szeretni. Mert kell erő is, durvaság, harag és értelem-hiány, csúfság és kegyetlenség. Mikor megbukunk és jelentkezőnk a szeretetért, kihűlt vermek

várnak a hős várak helyén, szórt foszlányok egy boldog életből. Szeretnénk már – egy kis időre csak, csak-csak! –, hogy most, éppen és végre most, szeressenek, végtelesen és önzetlenül – de most társunk unta meg halálra a boldogságot, amelyre oly sokáig várt nélkülünk boldogtalanul, most ő keresi a kint és kínozza másokat, most ő röhög a könnyeken könnyedén. Csapdában ácsorgunk, és kiabáljuk, hogy ne hagyj el, annak kiabáljuk, akit éppen mi hagytunk el, és addig kiabáljuk, míg vissza nem jön – és mert nem jön vissza, jön valaki más, mind-egy. Egy-két, kezdjük...

Egy kislány már halott – és itt, itt él.

2002. május 9-én, a Győzelem Napján kaptam ezt a mail-t, az emberi kommunikáció, és mint látjuk, az emberi szeretetközvetítés új útján...

Egy könyv majdnem örök. A kislány már nem él. De most itt van, itt maradt velünk, Önnel, aki olvas 2004 januárjában, 2009. tavaszán, 2222 ismeretlen távlatában.

Tegnap este – kicsi lett a világ – a ma színészkirálynőjét, Julia Roberts-et láttam könnyekkel küszködve, a CNN kamerái közvetítésében: a világ részvételét kérte a rákos betegekért, támogatást a rák elleni kutatásért. A sztár alig tudott beszélni a megindultságtól.

Tehát a mail. Mail-élet, mail-szeretet, mail-halál.

„Kérlek benneteket, továbbítsátok ezt az üzenetet mindenkinek, akit ismertek. Ez a kívánsága ennek a kislánynak, aki hamarosan itt fogja hagyni ezt a világot, mivel rákbeteg. Köszönet erőfeszítéseitekért.

Ez nem egy levél-lánc, hanem valamennyiünk választása azért, hogy megmentünk egy kislányt, aki haldoklik a rák egy különösen komoly és végzetes formájától.

Kérlek benneteket, küldjétek tovább mindenkinek, akit csak ismertek..., vagy nem ismertek.

Ennek a kislánynak mintegy 6 hónapja van hátra az életből, és utolsó kívánsága, hogy eljuttassa ezt a levelet és elmondja mindenkinek, hogy éljék a teljes életet, úgy, ahogy ő sohasem fogja.

Sosem fog érettségizni, férjhez menni, sohasem lesz saját családja. Azzal, hogy olyan sok embernek továbbítod ezt az üzenetet, amennyinek csak lehetséges, adhatsz egy kis reményt a kislánynak és a családjának, mivel minden cím után, ahová eljut, 3 centet ad az Amerikai Rák Szövetség a kislány kezelésére.

Egy férfi 500 embernek küldte tovább ezt az üzenetet!

Tudom, mi is el tudjuk küldeni legalább 5-6 címre. Még pénzbe sem kerül, csak egy kis időbe!

Ezt a verset egy nagyon beteg kislány írta egy New York-i kórházban.

Orvosa, Dr. Yeou Cheng ma küldte tovább. Kérlek, tegyél meg mindent azért, hogy beteljesítsd a kislány álmát..."

LASSÚ TÁNC

Nézted valaha a gyerekeket játszani a körhintán?
Hallgattad, amint az esőcseppek földet érnek tompán?
Követted szemeddel egy pillangó szeszélyes röptét
Nézted a tovatűnő éjben a felkelő nap fényét?
Lassítanod kéne.
Ne táncolj oly gyorsan.
Az idő rövid.
A zene elillan.

Átrepülsz szinte minden napodon?
S mikor kérded: „Hogy s mint?” Meghallod a választ?
Mikor a nap véget ér, te ágyadban fekszel
Tennivalók százai cikáznak fejedben?
Lassítanod kéne.
Ne táncolj oly gyorsan.
Az idő rövid.
A zene elillan.

Szoktad mondani gyermekednek, „majd inkább holnap”?
És láttad a rohanásban, amint arcára kiült a bánat?
Vesztettél el egy jó barátot, hagytad kihűlni a barátságot
Mert nem volt időd felhívni, hogy annyit mondj: Szia!
Lassítanod kéne.
Ne táncolj oly gyorsan.
Az idő rövid.
A zene elillan.

Mikor oly gyorsan szaladsz, hogy valahová elérj,
Észre sem veszed az út örömét.
Mikor egész nap csak rohansz s aggódsz
Olyan ez, mint egy kibontatlan ajándék... Melyet eldobsz.
Az Élet nem versenyfutás
Lassíts, ne szaladj oly gyorsan.
Halld meg a zenét.
Mielőtt a dal elillan.

Gink Károly emlékére, abban a percben

- Halló!?
- Tessék.
- Gink lakás...?
- Igen. (Meglepődök, Karcsi feleségének hangja ismerős, mégis ismeretlen a hangzása.)
- Karcsit keresem.
- Nincs
- Holnap hívhatom?
- Nem.
- Mikor hívhatom? Sokat gondolkodtam legutóbbi látogatásom óta a kérésén, és úgy érzem, most abban a helyzetben vagyok: szeretném kiadni az új, évek óta arra váró könyvét, a Mikrokozmoszt, Karcsi megvalósulatlan Bartók-álmát, hogy ne szakadjon meg a sorozat. Itt van?
- Most halt meg, egy órája.
- ...
- Ne terjessze még, kérem.
- Jó. Nem terjesztem.

2002. május 10. 13 óra 55 perc

Utóirat:

A könyvet kiadtuk volna így is.

Elküldtük volna Karcsi után. A Kozmoszba, az ő mikrokozmoszába.

Nagy művész ment el, szerencsére még fogadhattuk 80. születésnapján, vendégünk volt A Magyar Művészetért Díj Gálaestjén, ő már régóta, a kezdetektől a díj tulajdonosa. Mindig közénk akart tartozni, azon 200 magyar művész közé – a túlvilágiak közé is, ahol most ismerősként köszöntik –, akik megkapták e díjat az elmúlt másfél évtizedben.

Zseniális érzékenységgű fotóművész volt.

Amikor alkotásai közül válogattunk két új, 2002-es albumomhoz, a *Magyar parasztság a Kárpát-medencében* és a *Jó kedvedben teremtetél* című könyvekhez, az ezernyi fotó között úgy válogattam, hogy mindet végigsimogatta, ha kellett, levágott belőlük egy picit arányosabbra nála is patinásabb kézi vágómasinájával, hunyorogva közről is jól megnézte, hogy most jobb lett-e. Mindig jobb lett.

Gink Károly: Mindenütt ott... (részlet)

Melisszosz – Avagy: a létező létezik

És: ha létezik, akkor
Határtalan és végtelen
Mondatta vele az ókor
Számoszon, és győzött
Az Égei-tengeren

Huszonöt századdal ezelőtt
S szétverte az athéni flottát
És az agg filozófus hátradőlt
Egynek és változatlanul írta
A természet határtalan voltát

S mi, kik létezünk itt örökké
S ha örökké, hát nincs születés
S a halál is így válik semmissé
S ha nincs határ, akkor egy lesz
Minden, egyetlen forró létezés?

S *mi* egy és csak egyetlen egy
Az volt tegnap, ma, a jövője *az*
És már soha nem változhat meg
– Mozdulatlan, nyugodt, létező világ –
Hát... a lelkeknek hol terem vigasz?

Látom a szememmel az ezernyi színt
Hallom a fájdalmak hörgő skáláját
S kézzel tapintom az embernyi kint
– Barmok legelnek mások életének zöldjén –
S dühödten fellököm a magam árnyát

Hol hát az egységes és homogén világ?
Vagy csak a hazug szellem csábít újra:
Fesse át az ég átölelő boltozatát
– Mely érzékeimre melegen omlik rá –
A végtelenül fekete, lyukas kozmoszra?

Megfékezhetetlen szellem sürget vörösen
Szálljak a végtelen felé, hol csupasz a lét
A hófehér semmivel kitárt nagy kezemben
– Kapaszkodjak időtlen eredetű sugarakba –
Keressem meg életem *egyetlen* hű szellemét

Eszmét, istent, hitet, az örökké sincs birodalmat
Képzetek elillanó ködét, világot az emberen túl?
Vagy nyaldosó nyelveken a forrón ömlő vágyat
Kicsimet, mikor a második hónapban némán rám nevet
És az orvos kezét, ha mellemen már nagyon szúr

*Házamat, melynek falában a malter vagyok
Nőmet, kinek az arcában oly egyszerű, formázatlan élet ragyog.*

*II. Jó társaim –
szép szeretőim, édes gyermekeim, hű barátaim*

Adj

Hagyd, hogyha éjjele te utánad szalad
Hagyd, ha hajnala az ágyadban hasad

Testében, melyet jöttödre nyitottra tárt
Találd meg, hogyan tágítja neked a határt (49. o.)

Csillagvilág

Nyárfalevél a szélben
Patak csobaj erdőben
Tengerben a nagy folyam
Kacaj a teliholdban

Villám a száraz réten
A tested engedékeny
Akácfák mézillata
A Nap a Föld csillaga

Szemedben az szikrázik
Az ég a te hűséged
Szívemben vágy káprázik

Lehetnék a visszfényed?
A Nappal takarózom
Ölemben hű csillagom

A jó remény sír a bölcsőben

Négy kiló ragyog, csak a szeme gagyog
Két napos éppen, dagadt reménységben
Szelleme vagyok, a gyerek így susog:
Fater, baj lesz itt! Bizsereg a vérem!

Csönd, lurkó! Zanyád! – S a gyerek riadtan
Csúsztat zsebbe négy női névjegykártyát
Gógicsél egyet, színlelő álomban
S kacsint: partyra hívja meg az apját

Ne tudd, soha

Ne tudd, soha, hogy ékszer vagy a kagylóban
Mélyen, a szívek mélyén parázslík az új élet
Utazz velünk a végtelen végére egy hajóban
Hol kik meghaltak, suttogják: még szerető lények

Ne tudd, soha, hogy a fény a te szemedből ered
És az öreg Nap vidáman azt hunyorgatja vissza
Azt se bánja, ha öröklét-törvényét jól kineveted
Mert erejét a te óceánnyi, meleg forrásodból issza

Ne tudd, soha, sóhajodból támadnak fel a szelek
Hogy gyorsan szétfújják a gondok komor felhőit
S ha valaki, gyenge kéz, félénk szív megremeg

Szellőikkel simogassák a fáradt arcok redőit
Ne tudd, soha, hogy érintésed a puszták tüze
A szabad szerelem fáklyáját tűzi fel az égre

*Levente és Előd vezérek
párbeszéde a bárban*

Bátyuska, vitéz leventém

Ha majd megyünk a naplementén

Te elől, Előd követ. – Nem nagy!, követ

Nem, nem, mondom, nem nagykövet. Szeret.

– Megy utánad, értsd, kö-vet, nna, kezében buzogány

A Tiédben, Leventém, mondják, nyuszi lett két oroszlán

Nem, nem, mondom, nna, nem két sztyeppe, csámpás orosz lány

Az majd csak ezután jön, tehát: mondom, nna, szemünkben szivárvány

Megyünk, utódok, szerteszét a világon, kezünkben kard, íj, lovunk nyereg nélkül

Szilajon, mint apáink – ki a Tiéd, tudod-e már? –, láttunkra minden férj fehérre kékül

Én a te nyomodban, de vigyázz, ne csámpázz, álom száll utánunk, teljesíti, mire vágyunk

Mondd, mi a Tiéd? Az enyém, hogy száz lány ágyazza – egyszerre, de csak nekem – éji ágyunk

S kacagunk, kacagunk, míg szét nem szakad kacagányunk, szűk dolmányunk

(vesel nekem egy másikat, Jevike?)

(A szerző megjegyzése: Levente 30 éves, Előd 3 napos. Álmos vagyok.)

*Uram, ki adtál aromát a boromba, erőt a kenyérbe
Látomást, hogy élek még, mint a tölgyek, méltóságban
Esélyt, hogy felszálljak, ha vágyom, a Göncöl-szekérre
De most még száz évig lubickoljak az örökifjú folyamban*

*Aranyat fonsz fejem fölé, vállamra szivárványt terítesz
Uram, ki nem sajnáltad tőlem a bűnt sem, habzsolni adtál
Ha majd kongatod az időt, és nappal árnyékban felejtessz
S nem tompítod szomjamat – ne engedj hajbókolni a halálnál*

Tejúton

Elődke, hol repül a kismadár
Repülsz te is, nemsoká, megládd
Látod, mily végtelen az új határ
Szárnyad alatt repked húgod, anyád

De addig még sok sírás lesz, bőgés
Mint szarvasok tüzes üszők láttán
Lesz sok csoda, lesz jó és szenvedés
Addig vágyj felszállni apád hátán

Addig még simogasd ősz fejünket
S tartsd biztosan az ősi buzogányt
Tápláld olthatatlan reményünket

Hogy te megfejted az ősi talányt:
Meddig ér a szeretet? – mint az ég?
S felér-e addig Előd, a csöppség?

Napsugár

Földre érkeztek új lelkek
Boldog, szélszárnyú vándorok
Ajkukon zengő énekek
Szívükben égi vágy dobog

Hogy átadni mindent, mi szép
Dallamot hozni a Földre
Hogy tiszta fénytől kék az ég
Nincs vég, élni kell örökre

Fogom lágy kezed, kis dalnok
Szakadj el a túlvilágtól
Kezemben a jövőd dobog

Ne félj a Föld robajától
Hajtsd fejed vállamra, figyelj
Mert a napsugár útra kel

Jóban, rosszban

Mennyi kedv, mennyi fájdalom
Mennyi menny, mennyi bús halom
Mennyi szenny, mennyi életrom
Mennyi kés, vér az ajkamon

Mennyi hegy, szétmálló sorsok
Mennyi út, tétlen' bolyongok
Mennyi vágy, s ráncolt homlokok
Karnyújtás: reményt ápolok

Lányom születésnapján, anno

Valahogy álmos, agyonnyűtt volt a hajnal
Ültem kajlán, kórház kőre lógó karral
Huszonnégy, már huszonnégy órája késett
S én egy kicsit morogtam magamban evégett

Hát na. Mondtam tompán bölcs magamban, hát na.
Azé, hogy harmadikán megszülessél, gyere már ma
Mondtam. S az üvegen túl, mintha a menny nyílna
Gyermekeket született, nem vinnyogva; bömbölve sírva

S jegyet váltottam a majdani sírba.

– Fiam! Ordítottam, a plafonról vissza, földre tartva
Meghökkenten, kissé félve nézett rám az ágyról a zannya
– Lányod! született, aranyos, édes kis angyal, rád hasonlít
(Máris éreztem, amint apja s lánya majd egymásra vicsorít)

Azért engedményt tettem, „ember”, morogtam, az is csak ember
Máris érveltem: jobb tán, fater, ha a fiad? – ... ha fiad lesz, majd elver
S lányom szemében némi megnyugvást láttam, ha csépelne apa
Majd lépünk egyet-kettőt, s világra szólítjuk a védelmet: gyere, Lala

S jegyet váltottam a majdani bajra.

Így lett. A vértanúk napja előtt három nappal, jelképesen időzítve
Tovább folyt egy lányban apja feketével kevert kiskun kékvére
Aradra, okt. 6-ra adtunk új fényt a világnak, égett három napja a szeme
Áldást nyújtottunk gyönyörű fejére – bár apa dünnyögte: csak erre volt ereje?

A többi közismert. Ámítás, csábítás, kacsintás, kavarási, tánclelésben élni
Forró vérrel írni, a nő hatalmát regélni: fiúk, ha felnőttek, lesz még mitől félni
S az éles szemű krónikások titokban feljegyezték az elképzelhetetlent egy lapra
Apa szemében, kívülről befelé, hogy ne lássa senki, egy nagy puha könny buggyant. Na

S retűrt váltottam a majdani unokákra.

Mézédes és fölösleges

Álmot ringat a karján
S az álommal tovaszáll
Angyalsereg, hajnalszó
Isten, igazságosztó

Tűz, fenn a hideg égen
Virágpor a mézében
Riadt szűz a karomban
Álomlány, némán, holtan

Kicsike madárkák (Élt egy cinkénk a szobában)

Hol van az én kicsi madaram
Sóhajtozta könnyes szemmel asszonyom
S hopp, hopp, itt repdes a karjában
Madárka helyett az utódom

Elrepült a madár, fészke vár
S a kisiú felfelé mutat
Apám, hisz ez itt egy hősi vár
A madár mindig talál utat!

Úgy is lett egy nyárral utána
Énekes vendégek érkeztek
Leszálltak a pici párnára

Dalt csicseregtek a gyermeknek
Gerendákon madárraj dalol
Anyu az angyalszárnyra hajol

Hajnali lány

Lassú, csendes mozdulattal vágja ketté az éjt
Lassú, csendes mozdulattal ontja még rád a kéjt
Lassú, kedves fordulattal újra adja magát
Lassú, kedves fordulattal tépi szét a párnát

Gyorsan húzza fel ruháját, félti elfedetlen testét
Hol van már?, hol vagy már!, töröld ki most is az estét
Kettészelte a hajnalt, szoknyaalja már a lépcsőn libben
Csipájával a reggel a szememben lustán ágyamra billen

Dereng a reggel, kolompol a nap hírnöke, kelni kéne
Asszony lesz-e egyszer, vagy mindig új lányt hoz az este
Homlokomon kihűlt nyoma, ébredni vágy a valóság

A jövőm borzong, szívesen hagyná nyitva az égboltját
Nehogy összeolvadjon a nap és az éj a bevetetlen ágyakon
Maradjak újonc küldönc a feltáratlan Vénusz-dombokon!

Szunnyadj, éj

Szunnyadj, éj, takard be nyugtalan fiad, a fázós gondot
Idd ki könnyeit, simítsd le ráncát, ha gyermekedet hordod
Csobogó vizet bú áztatta arcára, virágot remegő kezébe
Tedd hús tenyered, ha szereted, tűzkoronás, égő fejére

Kiürült szívem rég, csak egy árva szerelem lakozik benne
Öreg az is, mint a lombos fák, a magány rajzolgat kérgére
Nekem a reggel se kel fel, az alkony se bukik le a végen
Nekem reszketeg kezekkel nyújt fényt a nap a feles égen

Legelőn, tengeren, álomban

Békés nyáj voltam, legelészem rajtad
Nyelvemen húsen áradt az észlelés
S te, vadvirág a rét füvében, hagytad
Hogy az est a testedbe új rovátkát vés

Elemésztő volt a nap, dúsan ömlött a vágy
Rengett lenge kalászcspőd, tele volt kebled
S féltem, ha az éjben újra feltámadna a láng
Vajh' szomjúhozom megállíthatatlan nedved?

Hanyatt szendergek, számolod ősz hajszálaim
Sima a fény a szemedben, mint a naplemente
Az Égei-tengeren, ha sellők ülnek a combjain

Buján intesz még tizenkettőt, ennyi még kellene
De mint a Nap naponta, én is elmentem csak egyszer
Vond magad a hűvösbe őszbe vont, fél fényemmel

Esti bárd, bánattal

Kacsóját széttárta s én elámulva néztem
Amint ujjai eltűnnek az ismerős mélyben
Nevetett a szeme a behunyt kéjében is rám
S már sejtettem, hálót vet rám majdani arám

Mintha rendeltem volna eme szokatlan látványt
De nem zavartam meg önmagában az új bálványt
Hosszú idő múltán, amikor levegőt aligha is vettem
Elnyúlt teste ráadásnak húzott rá a kíváncsi kereveten

Ám mily fölösleges, lusta tett zavarni a magát szerető lányt
Állva vagy csüggedten, felváltva e kettő közt férfijel gyanánt
Párja nem lehetsz soha a titkait kutató lágy női kéznek, a kéjnek

És hol elérhetetlenül tátongnak a számodra ismeretlen messzeségek
Széttárt szemérem piheg előtted és kiszáradt ajkadon, ím, ez ige hallatik:
Kobozt pengetnék inkább, úrnőm, bárdot bár fejemre, de éltesd magad vágyaid'

Csodállak, ámde szeretlek

Ékszer csillog, szemérem ajkadon
Lent vagy fönt, már nem nagyon tudom
Egész tested táncol egyetlen, vagy tán két ujjamon
Ahogy rám engedted tested hevét, kivívod magvető csodálatom

Megvető mosoly szemed sarkában, hisz én ritmuszavarban küszködök
Nem a pacemaker van bajban – a potenciámmal úznak gúnyt röhögő ördögök
Magot vetnék, de csak ocsú jut fel a csúcsra, s ott fáradtan szárítkozik a hőségben
Elillant már minden jó okom, hogy kevélyen terjedő, gyanús flekket hagyjak ott bőségben

Pax. Búcsú a szerelemtől

Nőim, mikor elkísérnek
Akik nélkülem most félnek
Szívükbe virágot tűznek
Szívükben örökkön élek

Lelkemben kihunyt a vétek
Miért sírtok még, szegények
Hátha mégis visszatérnek
Nászágytokra a remények

Nem vagyok elkárhozott holt
Tűzzel-vassal tudtam élni
S mikor szerelmetek habzsolt

Tetszett e vágyban elégni
Imádságtok most égbe száll
Szerelmemre a halál – vár

Nagyúr! Az úrnőm?!

Könyörgök, Istenem, (ezt most tanulom!)
Adj nőt, fehér szüzet, vagy lanyha slamposat
Hogyha túljutok sötét poklokon
S ha kicsorbul rajtam a kárhozat...

Adj nőt, ha hozzád érek a mennybe
S mert lent behódoltam a vad nőknek
Fektesz puha csókos száz néemberre
Mátkáim, legyetek ti cselédek!

Ágyamat lágyan vágyukba vetem
Puha párnám örök szerelmük lesz
Ki se nyögöm, hogy netán szeretem

Ajkamon néma a szerelmi nesz
S hogy megmutasd Uram, mi az örök
Ha elbukok, mindig hozzád szökök

Marathon

Futok, mint bolond sóvár az arany után
Vágyam célja sosem a pénz
És a lelkem hitem szerint most is pogány
Hitem az arc, a kar s a kéz

Futok utánad, el nem ért buta vágy...
Már a csillagokban táncol
Hogyha majd kihűl utánam a buja ágy
A lelkem hozzá találjon

Halk hajsza

Eltűnt, meg se volt
Feltűnt... és már holt
Emlék, megszépült
Halkan megszédült, részegült

Nem lesz, hiába
Mennék nyomába
Sírás, jeltelen
Nyomok szívemen, szenvtelen

Sírások jönnek
Napfényes hölgyek
Kaján vigyorral

Csőr rág arcomban...
Eltűnt, keresem
Hívni sincs merszem, sz... sze... r... szeretem.

Lidérces szerelem

Arcát se látom már
Estemben fagypontnál...
Még az ajka ívét
Még a gömb medencét

Még bimbózó mellett
Mellettem nyílt kedvet
Még mélységet, zártat
Még tág szájú vágyat

Még keblet, tornyostul
Csípőd tánc: rám csordul
Halk szavad: elmentem

Még, még, még, szerelmem...
Arcod emlék se már
Ágyamon vércse hál

Szextettek

Egyszer bezártad ajkad
Lent, fent meg csak azt búgtad
Hol szebb az élet, kicsim?
Bezárva, vagy – lomhán kinn?

Szabadság, kihűlt kegyben...
S ha két élet van egyben?
Ölre mentem hát vele
S ölembe nyúlt kis feje

S?

Száz év után is

Csillapodj, vad elem, hím akarat
Folyamod árad, elsodor, sose apad
Lelkedből: a mennyből száll az ének
Félve csókot adsz a lány halk szívének

Vár minden hajlat hajnalban, minden dombod
Blúzán a gombot még behunyt szemmel bontod
Beléd nyújtja forró, tapintatos kezét, újat keresőn
Ugyanazt a nyomot hagyjátok a soká' kihúlt lepedőn

Életed megint a karomba veszem
Szívedre fonódik megremegő kezem
Egy régen ismert, ölbe bújó mozdulattal

Kéj-jussod kéred, már a szádban dobban
E percre vártam, most ismét meghaltam
Eltelik új száz év lent, kies síromban

Adj

Adj szerelmednek sok szép időt
Szeressen akkor is, ha házad ledőlt

Adj, hogy reád sugározza aranyát
Ne másra vesse szeme szivárványát

Hagyd, hogy süssön a halovány kék
És hogy te lehess neki a hűvös árnyék

Hagyd, hogy higgyen hős királyának
Örüljön, mint gyökér hús lombjának

Ölelése mindig úgyis szabadnak hagy
Mint nyitott ablak: rés a rab madárnak

Hagyd, hogyha éjjele te utánad szalad
Hagyd, ha hajnala az ágyadban hasad

Testében, melyet jöttödre nyitottra tárt
Találd meg, hogyan tágítja neked a határt

Hagyd élni az összes boldogító reményt
Hogy sötétben is látod a szemén a fényt

Halálával, szerető ajkán a szó ha néma
Utat szépít neked az elmélyült világba

Szivárvány bujdosik fenn a napos égen
S te mégis hozzá csúszol a sáros időben

Részvét Rt., felebarátaim fele

A tanítványai körében trónoló Krisztus jut eszembe. A Jó. És a napkeleti bölcsek imádása. Arany, tömjén, mirha kell ide.

Most, hogy minden tele van részvéttel.

Részvét Részvénytársaság, az ingyen részvényeket mindenki jegyzi, úton-útfélen.

Leadja a névjegyt, letesz három könnycseppet – a sietősebbek csak egyet –, dob egy húszast a járdára, és máris kiáll a sorból, átadja a helyét, óriási a tolongás, a tülekedés, verekedés is néha, sokan az első sorban akarnak állni, ahol jobban látják a kamerák.

Ilyen még nem volt. Évek óta ingyenes a részvét-részvényjegyzés, és még mindig jönnek az emberek, a kamerák, a húszasok. Bár a könnyek valahogy szárazabbak, olyan áporodott benyomást keltenek, mintha nem is saját volna, hanem printeren hamisítanak. De ez nem számít, nincs előírás erről.

A sor elején a három közjogi méltóság, ők minden reggel a sor ékélére állnak – csak őket engedik a sorba soron kívül; de azt hiszem, már ezt se tűri sokáig a nép; mert miért is?! Ártó szándékú emberek szerint reggeli részvétük egyenes arányban áll napközbeni helyezéssel a népszerűségi adásvételi listán. Jegyeznek tehát minden nap 5-5 részvényt, nekik ingyen jár, mert ilyen prominenciáknak nyilván nem lehet a zsebükben egy húszas. Mondjuk százast adni, a kétszínű százast? Feltűnő.

Utánuk a parlamenti képviselők. Mindenkinek a kezében magasra tartva saját körzetének a címere, bivallyal, tűzokkal, amelyből jobb ma kettő, mint holnap egy veréb, írja a részvét-táviratban az éppen ébredő választóknak tett közlemény. A képviselők mindegyikénél van egy húszas, de ők nem dobják a járdára, hanem csak elegánsan felmutatják, mintegy felszentelik a melegszívű részvét-részvényjegyzés szimbólumának, s máris viszik haza a választóközetbe, szükség lesz a pénzre ott is néhány év múlva. Utánuk következik a sajtó. A Grande Armée, mutatna rájuk Napóleon, mielőtt kiadná a parancsot a karriert teremtő kartácstűzre, mint 1795. októberében a royalisták ellen. A sajtó éjjel-nappal jelen van, nem tágit, meggyőződése, hogy a részvét dolgában nincs senkinek annyi joga, lehetősége, eszköze, hatalma, tapintata, ereje és hatása, és ingyenes részvénytársasági joga, mint éppen neki, aki, amely már évek óta jelzi, hogy létre kellene hozni a Részvét Rt.-t.

Utánuk egy ideig nem mer jönni senki, az emberek félrehúzódnak a kamerák elől – leszámítva a mindig az első

sorban taposó-tolakodó Nárcisz-hajlamúakat. Az emberek nem akarják, hogy mások is megtudják, hogy ők itt a hajnali órákban is ingyen részvények felhalmozásával csillapítják csillapíthatatlan éhségüket a vagyonszerzésben. A kamerák mögött a Béem ügynökei karon fogják az APEH titkosrendőrségét. Ilyenkor, mikor ingyen részvényjegyzés folyik, titkos hatalmak, birodalmak alapjait fektetik le a spekuláns ügyeskedők, pénzmosás is folyik a húszasokkal (akik felkapkodják a sárból és lemossák ott íziben, olyan ügyesek, mint az aranymosók Alaszkában!). Az emberek többsége persze beéri egy pakett részvéttel, azzal is boldogan fut haza, s nevetve int nemet a sarkon a koldusnak: én már jegyeztem! Ettől a koldus hontalannak érzi magát, de neki azért van legalább hajléka. A „futtatója” minden reggel jegyez, megvan a biztonság.

Apropó, futtatók. Látok itt híres művészeket és hírhedt újságírókat a lóversenyek izgatottságával; sötétben lapangó lánykereskedőket, koromfekete hajlakkal és ahhoz illő arccal; mind a Részvét Rt. tulajdonosa akar lenni, valószínűleg már sokszorosan azok, csak most halmoznak.

Végtelen mennyiségű részvét-részvényt bocsát ki az állam, minden intézkedése erre irányul most, közvetlenül is, de főleg szimpatikusan burkoltan. A gázáremelés jó lépés volt. A villanyárral is lehet kezdeni valamit. És ne feledjük a költségvetés eladósodását – ez az a szimpatikus hidegburkolat.

S bár a vagyönügynökség aggódik, hogy egyszer elfogy az összes részvét, a kormány magabiztos. Tervei szerint az állam mindig főtulajdonos marad e téren, mert ha túl sokan akarnak részvétet nyilvánítani, de már nem lesz mihez, akkor belép valami háborúba, az garantáltan megnöveli a segélyalapot vagy mi.

Részvét végülis rengeteg van, termeltethető készlet is a gazdáknak nyújtandó uniós támogatás révén. És akinek ez nem jut, aki iránt egy darab részvétet se tanúsítanak, az elmehet maga is jegyezni, legyen tulajdonos, ne árbérspirálabszolgalelkűség.

A Részvét Rt. jegyzett tőkéje – pedig átjöttek a státusz törvény szerint kvázi-állampolgárságot igénylők is X+Y milliónyian – kifogyhatatlan. Ha kifogy, megemelik. Vagy elegendően sok szegényt kell tudni felmutatni. Vagy ha nincs elegendő, lehet gyártani. Ki kell tenni őket a kirakatba, ki kell tenni őket a bérlakásnyomorukból, ki kell tenni a rezsi-fizetéseképtelenek pauperista gárdájába, és annyian lesznek megint, hogy a részvétünk a fákkal nőhet az égig. Mint az alapító, a FÁK országaiban. Részvétünk.

A gravitáció animációja

Ha valami esik, pl. leesik, az a szabadesés világos törvénye szerint esik. A gravitáció szerint.

Ha az ember esik, az bonyolultabb.

Ha a hétköznapi esetetek pl. kiesnek, kiesnek pl. a társadalomból, a közösségi folyamatokból, az nem a szabadesés törvényei szerint esik. Nem a gravitáció szerint.

Az ember így nem esik.

Az embert kilölik. Kidobják, kihajítják. Az adott társadalom világos sötét törvényei szerint.

Egy darabig horizontálisan repül – ők a golyák, légiesen lavíroznak –, aztán egyszer csak zsuppsz, lelövik őket. Ez már vertikális vakrepülés. Ezt csak az ember tudja ilyen sebesen az élővilágban.

A társadalomnak – s mert ez így egy kicsit elvontan gyáván hangzik, mondjuk inkább azt: a társadalom ügyeletes vezető erőinek – a vérében bizsereg, hogy valakiket ki kell dobni. Egyrészt jó mulatság. Másrészt és főleg, örököltük a bozótból.

Könnyűvértezett emberhadak futkároznak ide-oda az utcákon, a temetők meg üresek. A verseny vért kíván, prédát, koncot, csontot, lerágni. Tényleg így van, bájos olvasóm, ÍGY.

Az erő – és a vele járó kábulat – ösztönzést érez, hogy megmutassa magát. Másik hasonló erőnek persze nem. Ez az azonosság erőfeletti tett volna.

Erőalattit kell keresni. Nem konkrétan, nem valami szegény satnya párát, akit a kutya is elzavar. Emeld fel a mutatóujjadat, vigyázz, ezt mondd. Általában és összehatásában. S akkor ezt sokan félve magukra értik, reszketve annyira vigyázni kezdenek mindenre, hogy észre sem veszik: már csak a te mutatóujjad számít.

A társadalom – persze ezt sem ennyire ködösen értelmezve, hanem csak az eleve gyámoltalan, felkészületlen, erőalatti része – feladja. Még nem esik el, le, még csak csúszik. Tömegesen. És éppen ez felel meg neked. Harapjon a nyelvébe. Nyírja le engedély nélkül kinőtt szárnyát. Töltösdni eleve ne merjen. Nyeljen viszont mindent, zokszó nélkül, amit a torkára nyomtok viccből.

Sose vegye észre, hogy bár szép melegen ég, nem neki ég a magyar ég. Dideregen az agyában az anyag.

Gyászoljon már nászágyán is, a szomorú ember keveset szól. Ezt te, ezt a keveset, szívesen hallgatod nagy szíveddel, bár nagy, szőrös füleddel kevésbé szívesen. Most, hogy ilyen elhagyatott, most lökhetsz rajta egyet. Csak hogy leinduljon.

Eleinte bízatsz a természeti törvényekben. Ekkor még diadalittasan hat a gravitáció. Embereid, akikre nincs

szükséged, mert a versenyhez cirkusz kell, nem kenyér, embereid huppannak egy nagyot lefelé. Mondjuk kirúgják az állásukból, éppen akkor, mikor záró szakaszba érkezett a nincstelenség által véznára soványított házasságuk. (Tè rúgtad ki, csak nem voltál ott. Nem lehetsz mindenütt.)

Most csapj oda, máris nagyot. Nehogy véletlennek vélje a törvényszerűt. Gyerekkorában arra nevelték, hogy kérdezz, és ne fogadja el a választ azonnal. Ezt verd ki belőle. Megkérdezné még a parasztja, hogy hol a horizont: ő horizontálisan akar repülni. Tè már másként döntöttél.

Zuhanó fecske a légy után, reptedben elkapod-e?! Ezt próbáljuk most a társadalmi röppályán, kicsi koma. Ne lapulj. Repülj.

A hatalmas, szabad térben sok százezer kipirult arcú ember verdes a szárnyával, amelyet kéznek hívnak, kérő, esdeklő kéznek, imára, kulcsolásra születetten. Most száll, száll a sok kéz, száll a láb, pirul az arc. A verseny megkezdődött, sőt: már zajlik régóta, csak ti eddig – tévedésből – lent tapsoltatok ujjongva. Repülj, repültél, repülni fogsz...

Aztán leesnek holt fáradtan.

És itt a baj. Mert mi van a földön? Véget ért a gravitáció! Csak addig tartott! A sárig. Azért addig mégis csak történt valami. Volt remény, repülés, láz, hórukk. De mi van most?! Nincs tovább. Benne a dagadt bélsárban, a vézna testtel. Csapkodsز még, verdesel, de ez már nem szabad esés. Ez kétségbeesés.

És éppen ilyennek szeret látni a társadalom (tudjuk, a pontosítás: a mindenkori vezető erői).

Hozzád tudja magát hasonlítani minden helyzetben.

Hozzád képest gazdag.

Hozzád képest szerencsés és többség.

Hozzád képest eszik.

Hozzád képest a gyereke is enni fog. S annak is lesz gyereke.

Most, mikor emelgeted azt a bamba, révetegszemű fejedet, hogy megkérdezd rekedten, és mi van az én gyerekemmel, most csattanjon az ostor. Le a fejfel!

Nincs.

És ne is legyen.

Sokan vagyunk.

Ha lentebb vágysz, lentebb másfél méterrel, szólj, kiterjedt szociális hálónk felfog majd, hogy még csak véletlenül se ess annál lentebb. Másfél méter. Bár ezt nem tudom.

És, barátom, ha ott a háló felfogott, az jobb, mint minden eddigi hálósobád. Ott nincs többé gravitációs vész-zavar. Ott nyugodtan fekhetsz, imitáld, hogy OK.

Álom egy görög szigeten

Fehér a test, mint a lélek
Most, hogy rohansz a tengerre
Szeretni hívnak szirének
Öledben a tenger öble

Csábít majd a hívó ének
Mézzel teli nyíló ajkak
Édes csók lent szemérmednek
Vágyad csorog szerte rajtad

Naptól ragyog égő tested
Érik a fény a szemedben
Ölelő kar, ha kerested

Szorít át a tengercsendben
Vigyázd vágyad, ne számúzd el
Árad a kéj az eredben

Mindenütt velem

Magamban tartalak
Velem jársz mindenhol
Így minden megmarad
Két szívünk egy akol

Elmész. Visszahívlak
Mind csak egy dobbanás
Csak egy szívverés, halk (pssszttt)
Ébredő álmodás

A forr a dalom nevében

Zúg a vér, mint forradalmak hangja
Hömpölyög az ár, s ott fetrengsz alatta
Megdagadsz, lohadsz, valaki bömből lent
S ámulva a varázstól fent maradsz lent

Tiprod a testet, mely vétlen és gyenge
Acél vagy, kifent, húsba vág a penge
Órjas ösztön dönti össznépi vágyát
S forradalmi tömjén telíti száját

Dalom döreje a magasba szökell
Feslett erkölcs, tépett nadrág a földön
Tombol a kedv, szürcsölő néember zöreje

Hűlő forradalmam ámul ez erkölcsön –
Levert sereg kér buján bebocsáttatást
S nimfo-vezérem bő vággyal vár áldást

Hit, vese

Sas köröz fölöttem
Majdhogynem férj lettem
Éles karmok között
Búcsú szüzek fölött

Borotva tarkómon
Turbékol galambom
Dörömböl lelkemen
Erényöv rajtjelem

Gyűrű az ujjamon
Bilincsem hordozom
Sziszegő fogsorom

Jövőmet csócsálom
Hol már a magányom:
Hitvesem alá nyom

Haza, szeretet! (Kórus, felszólító módban)

Szigorú, elszánt arccal
Markolom balsorsom
Végzet sós kudarccal
Mindenem akasztom

Vaskezemben pohár
Két kézben négy korsó
Fejtetőn áll a bár
Kéjlány, W.C.-ajtó

Elszánt arcom megszán
Lassú mosolyt fakaszt
S a fröccsért a rosszlány
Rángatja... bbbajszomat

Talpra világ! magyar!
Felfordul a haza!
A két kölkök fanyar:

Otthon elver anya!
Lengetem zászlómat
S a söröm – hódolat

Emlék nélkül

A tél valahogy megnyúzza testemet
Lucsok s jég alatt dermesztő a hideg
Becsuknám szám', de úgyse hallja senki
Hogy csak az virul, ki emlék nélküli

Ne merengj múltadba, fagyott a halál
Földbe taposva hidd: a nyár meghálál
Húzd össze magad, mag, a Tavasz csíra
Örökzöldet fest a kietlen sírra

Hő

Kebledre ölelted a világot
Tengeráram nyaldossa testedet
Szemedből összes hálád rám csorog
S újra magadhoz húzod fejemet

Kebled élteti szomjas világom
S kegyed oly bő, mint a táguló tér
Kócos életem kéjjel rád bízom
S azt súgod: köztünk még szemérem él

Összeérnek a vágyak, aszúvá
De mi még a tőkét kerülgetjük
Szemfényed épp elszáll napsugárrá

S a nedűt egymás hitéből vesszük
Föl, nagylány, föl! A csúcs érted liheg
Úzd ágyamról messze a felleget

Cigányvágy

Lebontom lassan a cigánysátram
Ugassatok nélkülem, nagykutyák
Annyi vágyam vón, ahány virág van
Remegjétek öklöm mozdulatát

Enni kéne néha, nemcsak nyelni
Ti igyátok egymás szavát, mérgét
Hágni ágyban, ha a nő nem régi
Nyaljátok uratok bele végét?

Fagy után, ha ébred a föld, szülni
Új szerelmet minden sátor mélyén
S ha *cigányt* hívnak, mond'ni: *Római!*

S ébren álmodni egy lány énekén
Látom a világ végét, gömbölyded
Kerek világ: etesd meg gebédet!

Vidék kontra?

Remetének tartják az új korosztályt
Búslakodj vidéken, jövevény csapat
A magyar világvárosban úgy húzzák:
Csak ha mi vezetünk, csak akkor halad ?

Fejzed a tehenet, bánatos fejjel
S hol sár van, hűsít az, ha beleestél
Nőjjél nagyra, bírjad rossz idegeddel
Hogy majd sírhelyhez juss a sziti szélén

100 éve

Pipipityereg az élet, eltörött a mécses
Húzd vissza alsód', áramszünet lesz, édes
Duzzogásod göthös, gatyám kitől gyűrött
S mi állt egykor, most trotty, nem lesz mire ülnöd

Utunk vakvágányvég, érd el, rácsot találsz
Te belül, kívül én; nézz ki a vason át
Ének szól, pacsirta, a szabadság felkelt
És én más kebleken simítom a reggelt

Mert mért van gyűlölet
Hörgő rikácsolás
Kiégett szeretet
Holtszín lidércnyomás? –
Pityereg az élet, megint csak eltörve
S asszonyom szeméből ömlik rám a könnye

Már amúgy száz éve.

Vidám képzelgés

Muzsikus is vagyok
Kezem a lelkeken
Húrokat hangolok
Szívbillentyűzeten

Muzsik is vagyok, vén
Mit nekem az Isten
Combom közt erényréim
Korbács szűzi testen

Macsóként veszélyes
Selyemként túl fényes
Édesnek búbélés

Életnek nagy kérés
De játszom a húron
S te vágyod a dalom

Elégia

Homokszemem lassan lepottyán a földre
Szép szerelmem mohón hentereg még velem
Kotyvalék-áldást mérek az emberekre
Két mell simul még rám, öleddel kezemen

Nyirkos lesz a halál, bár könnyem forrósít
– Megunja ő is majd, ömlik, de már ásít
Henteregj édes lány, csupasz testem enged
Vedd elő a töröd – döfd le rám a nyelved

III. Van hely számodra a kősziklán...

Lélegző lelkek

...

Akkor majd megpihen
Szíveden a szívem
Mindkettő megremeg

Egymásba elvezet
Lélegző lelkeket
Sírokból életet (67. o.)

Az Admonti kódex tanulságai

„Ha valaki hamis tanúságot vagy fondorkodó beszédet hánytorgat fel valakik ellen, s kéri őket, hogy arról hallgassanak, hogy ily módon ördögi ravaszsággal meghasonlást idézzon elő közöttük, fizesse meg kétszer hamis nyelve váltságát a hazugság bűnéért. Ha csak egynél fondorkodott, veszítse nyelvét.”

Látom magam előtt, amint megannyi ember lohol, s közben nem lóg ki a nyelve: nem erőtakarékosságból, hanem mert nincs mi. Kétszeres baj ez ezeknél a típusú nyelvtelen nemeknél. Mivel keresi a kenyerét ezután; s mivel keresi a pótkenyerét, ha a beszéd mellett az áltáji nyalás is kiesik? Ki tart igényt olyan nyelvre, amely tövig bent van – de sajna, eredeti, kiinduló állomásán?

Márpedig Szent István szigorúan rendelkezett *II. Törvénykönyve XIV. Paragrafusában – A fondorkodókról*. Ők azok, akik a nyelvüket veszítették, egyszer; vagy kétszeresen fizették a bűnt.

A hazai sajtóperek büntetései, szankciói ezzel összevetve meglehetősen leértékelik a vétkes, az elítélt rágalmazó nyelvének értékét: a kiszabott büntetések oly neveltségek, hogy kilóhús alapon is gyatra árra taksálják a ki nem vágható nyelvet. Mert hogy arról soha nem hallottunk, hogy kivágták volna a rágalmazó nyelvét – vagy legalább őt vágták volna ki, legalább a rágalom helyszínéről, újságtól, szerkesztőségéből, kiadótól. Rágalmazni így vérbőven lehet.

Így a szabad nyelv betöltheti másik fontos média- és kommunikációs funkcióját: széles nyelvcsapásokkal küzdheti fentebb magát. Mert a rágalom mögött biztosan ott állt a biztató támasz. S ha az érdes nyelv kifent állapotában jól használható volt a rágalom-hadjáratban, anatómiai sokszínűsége miatt azonnal puhára képes váltani, s megbízó és megbízott élvezheti a nedves testfelületek találkozásának boldog, vissza-visszatérő pillanatait.

Pedig Szent István törvénykönyvei nem voltak nagyon szigorúak, a kor más államaiban sokszor keményebb uralkodói rendeletektől szenvedtek. Bár jelen van bennük a szemet szemért, fogat fogért ősi elve, s ha valaki mást megcsönkített, megsebesített, akkor ugyanazon testrésze elvesztésével felelt, Burgundiában a tolvaj szolga azonnal halállal bűnhődött, míg Istvánnál csak a harmadik visszaesésre. A lengyelek kihúzták a bőjt megsértőjének fogait – nehezebb így enni, igaz! –, míg István koplaltatást és egy egyhetes fogdát írt elő. A feleséggyilkosság sem járt halállal, a gyilkosnak a rokonokkal kellett *megállapodni* a törvény által előírt feltételek szerint. Minél nagyobb rang-

ja volt valakinek, annál több hízott tinót kellett fizetnie a gyilkosság fejében. A gazdag nemes ötven, a vitéz tíz, a közrendű ember pedig öt tinót kellett hogy fizessen bűnéért – és persze, persze: bűne csak akkor volt ezzel megváltható, ha *egyezséget* tudott kötni a rokonsággal, mindenekelőtt az apával. Az egyezkedés, a kiegyezés parancsa Etelköz óta kíséri a magyar szokásjogot, s Istvánnal a törvénykezés alapja is lett.

A nő elleni büntett tehát nem túl szigorú. Az 50-10-5 tinószám ugyanannyi marad a lányrablásnál is, mint a nőgyilkoságnál. És természetesen a lányt megszőktető vagy elrabló vitéznek a tíz tinó mellett hátra van még a legfontosabb: az egyezés. Megegyezni, megegyezni, megegyezni. A többi akkor majd elrendeződik valahogy. Ekkor Istvánnak nem volt saját vert aranya, a bizánci arany mellett a tinó volt a nomádságból éppen kifelé hajtó magyarság elfogadott fizetőeszköze.

Az I. Törvénykönyv XXXI. Paragrafusa Az asszonyok lopásáról címen nem arról rendelkezik, hogy ha az asszonyokat lopják, hanem arról, hogy ha az asszonyok lopnak...

„Minthogy mindenki előtt borzasztó és visszaszító, ha férfi nemem valót találunk lopásban, és még sokkal inkább, ha női nemhez tartozót, a királyi tanács elhatározta, hogy ha valamely férjes asszony lopást követ el, férje váltsa meg, és ha másodszor esik ugyanebbe a bűnbe, hasonlóképpen váltsa meg, ha pedig harmadszor, adják el szolgálonak.”

Az I. Törvénykönyv XXX. Paragrafusa címe: „Azokról, kik feleségük elől az országon kívülre menekülnek”. (!)

„Hogy mind e két nemen valók biztos törvény alatt és sérelem nélkül éljenek és viruljanak, e királyi rendelettel elhatároztatott, hogy ha valami arcátlansággal való ember felesége iránti utálat miatt elmenekül hazájából, felesége bírálja mindazt, ami férje birtokában volt, mindaddig, míg férjére várni kíván, és senki se merje őt más házasságra kényszeríteni. És ha önként akar férjhez menni, szabad neki házasságot kötnie, s az őt megillető ruhákat magával vinnie, míg a többi vagyontól le kell mondania. És, ha a férj ezt hallva hazatérne, nem szabad mást feleségül vennie, csak a püspök engedélyével.”

István e törvényeivel belépett az európai unióba, főleg a németekébe. Most mi készülünk oda. A médiacsalló felforgató rágalmazók jobb helyzetben vannak, mint akkor voltak. A tolvaj nők összehasonlítása felemás. Csak a hazatérő férfiak vannak jobb helyzetben döntésük szabadságában – mire hazatérnek, itthon már semmijük sem lesz mérlegelésre.

A Halotti beszéd és Könyörgés

Látjátok, feleim, szemetekkel, mik vagyunk: isa, por és hamu vagyunk. Mennyi malasztban teremté eleve mi őszünket, Ádámot, és adta vala neki paradicsomot házzá. És mind, paradicsomban való gyümölcsökből monda neki élnie. Heon tiltá őt egy fa gyümölcsétől. De monda neki, mért ne ennék: „isa, ki napon eendel az gyümölcstől, halálnak halálával halsz”. Hallá holtát teremtvé istentől, de feledé. Engede ördög intelmének, és évék az tiltott gyümölcstől, és az gyümölcsben halált évék. És az gyümölcsnek oly keserű vala vize, hogy torkukat megszakasztja vala. Ne heon magának, de mind ő fájának a halált évék. Haraguvék isten, és veté őt ez munkás világba: és lőn a halálnak és pokolnak fésze, és mind ő nemének. Kik azok? mi vagyunk. hogy is ti látjátok szemetekkel: isa, is nem egy ember múlhatja e vermet, isa, mind ahhoz járó vagyunk. Imádjuk urunk isten kegyelmét e lélekért, hogy jorgasson őneki, és kegyedjen, és bocsássa mind ő bűnét! És imádjuk szent asszony Máriát és boldog Mihály arkangyalt és mind angyalokat, hogy imádjának érte! És imádjuk szent Péter urat, kinek adott hatalom oldania és kötnie, hogy oldja mind ő bűnét! És imádjuk mind szenteket, hogy legyenek neki segéd urunk színe előtt, hogy isten ő imádságuk miá bocsássa ő bűnét! És szabadítsa őt ördög üldetétől és pokol kínzatától, és vezesse őt paradicsom nyugalamába, és adjon neki mennyei országba utat. és mind jóban részt! És kiáltsatok urunkhoz hármul: kyrie eleison!

Szerelmes barátaim! imádjuk e szegény ember lelkéért, kit úr e napon e hamis világ tömlöcéből mente, kinek e napon testét temetjük, hogy úr őt kegyelmével Ábrahám, Izsák, Jákób kebelében helyezze, hogy bírságra jutva mind ő szentei és önöttei közükön jó felől iktatnia élessze őt! És tibenneteket. Clamate ter: kyrie eleison!

Lattatuc feleym zumtuchel mic vagmuc. yfa pur es chomuv vogmuc. Menyi miloftben teremteve eleve miv ifemicut adamit ef odutta vola neki paradifumu hazóá. Ef mend paradifumben volov gyimilcectul munda neki elnie: Helon tilutoa wt iz fa gyimilcetul. De munda neki meret ne eneyc. yfa ki napon emdul az gyimilcrwl, halalnac halalaal holz.

(„... halalnac halalal holz...” – még így, egy amatőr fonetikus próbálkozással visszaadva is mily meglepő, megható, hogy ezer éve szinte semmit sem változott a kimondott szó e fontos kérdésben. - A szerző megj.)

(Benkő Loránd: *Az Árpád-kor magyar nyelvű szövegemlékei*, Akadémiai Kiadó, 1980)

Az Élet és a Halál párbeszéde – a Példák könyvében

Az elet kerdewzy az halalt monduan ky vagy te kyt latok ez abrazatban allany nezeftben rettenetews es ter metewdben zomoru mynd az te tetben teczyk fetet ewztzewuerfeeg az te ektelen termetewd engemet ygen meg rettente

Felel az halal ezek ellen az életnek monduan En vagyok kytewl feel mynden teremtewt allat. Feelnek engemet maftanyak. Es yewuendewk mert en byro vagyok es nagy erews tewruent tezewk nem haznal az tewruennek en elewlem el vetele mert nagy kemeny kennal karhoz tatok myndeneket

Az elet kerdewzy az halalt monduan ygen chodalom hogy te honnet yewz mert nem latottam te hozza ha fon latofst oly ruth allad vagyon es zewr nyew chonka orrod vagyon ha fokaig teged nezendlek es te hoz zad kewzelgetnek netalantan az fewldre (efteem) efneem es onnet fel nem kelhetnek.

Felel az halal az életnek monduan En yewuewk fok reuas fyuaftak Es yzzanyofagoknak banatnak es keferewfegewknek es nagy kenok nak tartomanyabol

Az elet kerde az halalt monduan Myre vagy yllyen ruth es ektelen es az te nezefewd myndeneftewl foguan zomoru az te fayed ko paz es mynden tagayd zewrnyek banom hogy read neztem mert fewlk hogy meg ne dewgleffem

Felel az halal az életnek monduan ha nem volnek ruth ektelen es zomoru nem volnanak felelme fewk de vgy kel hogy ebben ef meryetewk meg az ty ky menef tewket es halaltokat kyn en ta nu vagyok mert tyes yllyek leztewk kyk maftan vygak vattok...

A Példák könyve – és ahogyan az apácák írták.

A margitszigeti zárdában sokan éltek domonkos apácák, akik végtelen türelmükkel kódexeket másoltak. Gyönyörű lehetett a kezük, hihetetlen szép, finom, egyenletes betűket rajzoltak. Bár azt mondja egyikükre, a leghíresebbre később Toldy Ferenc, hogy „kerekbe átmenő, rideg újját írású” a stílusa. Ki ilyennek lát egy nőt, ki olyanak...

Ráskai Lea a Margit-legenda, a Cornides-kódex mellett élete fontos részét áldozta a Példák könyve néven számon tartott kódex másolásának is. *Példák könyve 1510.*

Micsoda idő?! Egerek rágják Mátyás hagyatékát, s az idegen király nekik is csak annyit mond: dobzse. Dózsa kardot fen, törököt szaggat, de a parasztokban gyűlölet izzik. Vesztében az ország.

A példák azt szolgálják, hogy a könyv eljusson egyik fő céljához, annak kimondásához, hogy a végtelenül és kimondhatatlanul gyönyörű élet Isten ingyen ajándéka; és hogy legyen igaz a bűnbánat, mert bármilyen hatalmas a bűn, a bűnbánat érvényteleníti azt (mint ahogyan történt ez a példákban a bűneit töredelmesen megvalló tolvajjal). Az apjával vétkező lány imígyen nyer megbocsátást: „mýnden binnek akar menemew zernyŵk legýenek Ifteni Irgalmaffaghoz kepefth femmik volnanak, mikoron Emb’ azokkat teredelmeffegvel meg gýonaya es banaŷa.”

A szegénnyé lett gazdag vitéznek éppúgy kijár a penitenciában vezeklés jutalma, mint a pogány szűznek, a böjtölő barátnak. A szerzetesek számára kemény a parancs: a gyakorta nevetgélő szerzetest aztán jól megkínózták ezért az ördögök; a torkosság baj vala; a pletykálgatás, a tunyán előadott zsolozmázás; viszont a csöndesség óv a haragvástól, a testvéri szeretet pedig az, ha ellenszolgáltatás nélkül segítünk másokon.

A haragosságról:

„hog az haragosság az en torkomnak kyvevle foha ky ne menyen. Ennek okaert felnek entevlem az evrdegegek, mert az haragos embertevl nem felnek az erdegek. ha nem az bekelffegek embertevl...”

A szeretetről és megbocsátásról:

„foha az veen zent atya, az jffyv fraternek mynd az tyzenket eztendeyg fem monda chak egy edes bezedevt es mynd enne nagy fok zolga latyaert es. Mykoron jmmar ez veen zent atya meg akarna halny, es ev kevrnyvle evlnenek az egyeb zent atyak, kezeet foga az veen zent atya. az jffyv fraternek. es háromzer monda neky. Idvezevltteffel. jdvezevltessel. Jedvezevltessel...”

A cél a boldogság, ami nincs önmagától: el kell nyerni. Ehhez bűnbánatunkon, Isten irgalmának elnyerésén keresztül vezet az út. „Zolgallyatok az vrnak nagy vigaffagban.”

A Nyulak szigetének apácái renitensek is voltak, főleg a regulák betartásában kellett fegyelmezní őket. Hogy jól a fejükbe véssék, le kellett másolniuk a kódexek illemszabályait, melyek Róma, Európa szerzetesi normái voltak. A Domonkos-rend Studium Generale-ja nagy erővel importálta a külföldi irodalmat, hogy bőséggel terjessze a célhoz rendelt eszközöket – a mediat.

Szegény dominikánák. Kiderül, mily békés sorsa volt az apácáknak a korabeli Magyarországon! Százugldó mártírok egy békétlen korban, miközben egy életen át másolták a szeretet szabályait.

A kiadáshoz írt jegyzetből (Akadémiai, 1960):

„A szigeti apácák a mohácsi csatavesztés másnapján a dorog-szőnyi országút tengelyén menekültek Győr felé, Győrön át Kőszegre, s közben Körmenden is időztek. Értékeiket (Margit ereklyéi, könyvek stb.) magukkal vitték. 1527 februárjában újra a szigeten vannak, majd Báthory István menedéklevele né tanúsága szerint Visegrád, Esztergom, Komárom, Galgóc, Nagyszombat, Pozsony útvonalon igyekeznek az óbudai klarisszák után. 1536 júliusában újra a szigetre érnek vissza, ahonnan Ferdinánd seregeinek ostroma elől pánikszerűen Felső-Magyarország felé menekülnek. Kassán hátrahagyva értékeiket a Nagyvárad melletti Ker. Szent János zárdában települnek meg; - 1560. aug. 16-án pedig Oláh Miklós intézkedésére visszakapják a leltár szerint Kassán hagyott kincseiket. (Ez hihetetlen! Abban a korban! Amely látszólag kegyetlen, barbár és ... volt. V. ö. magyar műkincsek a II. világháborúban, utána és napjainkban. – A szerző megj.) Hosszabb bűjdosás után 1567 júniusában Nagyszombatban állapodnak meg a dominikánus kolostorban. A pusztuló kolostor egyre fogyatkozó apácáit 1615-ben Forgács Ferenc esztergomi érsek a nagyszombati klarisszákhoz telepíti, kolostorukat a jezsuitáknak adja át, majd innen 1618-ban Pázmány Péter a pozsonyi klarisszákhoz telepíti őket...” (De ekkor már nem, már nem, nem másolják a kódexeket a szeretetről egy életen át. – A szerző.)

„El megyek meg halny remeluem az ew
rewkke meg maradando eletewt ky
ert ez el mulando eletewt meg vtalom
ezen keppen yol megyek meg halny”

(*Példák könyve, Akadémiai Kiadó, 1960*)

Lajos a Csele-patakban

Batthyány Ferenc horvát bánnak, Erdődy Simon zágrábi püspöknek és Szlavónia rendetinek / Mohács, 1526. augusztus 25.

Lajos, Isten segedelméből Magyarország és Csehország királya stb. Főtisztelendő nagyságos, jeles és őszintén kedvelt híveink! Ma már írtunk egyszer nektek, és kamarásunkat küldtük hozzátok azzal a kéréssel, hogy siessetek mihozzánk. Most megint buzdítunk benneteket, és parancsoljuk nektek, hogy a leggyorsabban siessetek mihozzánk. Az ellenség szemünk láttára több helyen lángba borítja országunkat. Csak rátok várunk még, s mihelyt megérkeztek, Isten segedelmével megütközünk az ellenséggel. Siessetek tehát a leggyorsabban. Kelt a mohácsi táborunkban, 1526. augusztus 25-én. Lajos (innenről kezdve végig II. Lajos saját kezű írása) király saját kezével. Gyorsan, gyorsan, gyorsan.

Úgy siessetek, hogy holnap hajnalban már itt legyetek, ha nem előbb.

Brodarics István: Igaz történet a magyarok és Szulejmán török császár mohácsi ütközetéről

... Erre a szóra a király rögtön megfúvatja a jelet, és a trombiták harsogásával, dobok pergésével együtt felmorajlik a szokás szerint az üdvöztető Jézus nevét idéző mieink kiáltása vagy inkább éneke, és ugyanabban a pillanatban megláttuk az ellenséges csapatok roppant tömegét, amint a velünk szemben magasló dombról lassan leereszkedik, és a törökök császára is ott volt. Akkor aztán a király fejére föltették a sisakot, és ebben a percben arcát sápadtság öntötte el, mintha megsejtette volna a közelgő tragédiát. Megadatván a csatajel, bátran az ellenségre rontottak azok, akik az első sorokban álltak, valamennyi ágyúnkat is kilőtték, ámde csekély kárára az ellenségnek. A csata sokkal hevesebben folyt, mint a mieink számából következett volna; többen estek el az ellenség, mint a mieink közül, míg végül ezek retentő erővel küzdvén, az ellenség hátrálni kezdett, vagy a mieink rohamától elnyomatva, vagy azért, hogy minket az ágyúk elé csaljon... És ebben a percben a király nem látszott a mi sorunkból... a saját oszlopának első soraiig előretörve, egészen a legelsőkig nyomult, és ott hőiesen küzdött az ellenséggel... tudom, hogy sorunkból és helyéről hiányzott akkor, amikor az ellenséges ágyúk dörögni kezdtek, és amikor a jobbszárnyon megkezdődött a futás... észrevettük, hogy ugyanabból a sorból és ugyanazon percben, mint a király, hiányzott az esztergomi érsek...

Sárffy Ferenc győri várparancsnok jelentése II. Lajos holtteste megtalálásáról Brodarics István kancellárnak és szerémi püspöknek

... Odasiettünk, s megláttuk egy ló tetemét a mocsárban, s mert Czettrich azt hitte, hogy a királyi felség holtteste is ott van, nem törődve a mocsárral, beugrott az iszapba, s ez alatt kereste a királyi hullát kíséreeivel együtt. De nem találta meg, hanem csak a király fegyvereire akadt itt rá... Nem messze ettől a mocsártól végre egy friss sírdombot pillantottunk meg, s az alatt – mintegy isteni útmutatásra – a királyi felség elhantolt holttestét találtuk meg. Odasiettünk valamennyien, s Czettrich rögtön elkezdte a földet kezével lekaparni, mi is követtük példáját mindnyájan: s először a lábak feletti részét bontottuk ki a sírnak. Czettrich megragadta a holttest jobb lábát, gondosan lemosta két kalapnyi vízzel, s ekkor felfedezte a jegyet, mely őfelsége jobb lábán volt. Erre hangosan felkiáltott: „Ez itten a király őfelsége, az én mindig legkegyelmesebb uram holtteste, ez egészen bizonyos!”, s térdre borulva, sírva megcsókolta. Minthogy így felismertük, kiástuk a testet, először a fejét, aztán arcát lemostuk, és egész pontosan felismertük azokról a jegyekről, melyek őfelsége fogain voltak. Egy gyékény is volt velünk, ezt szétgöngyöltettük, s a felség testét ráfektettük, és tiszta vízzel egész tisztára mostuk. Nem akarok hízelegni, de főtisztelendő uraságod kegyeskedjék elhinni nekem, hogy sohasem láttam emberi holttestet, mely ennyire épen megmaradt volna... Ezután a jó Isten segedelmével útra keltünk, s mindenütt háborítatlanul utaztunk. Midőn Székesfehérvárra értünk, Czettrich előrelovagolt, s a városi bírónak és a többi rendnek előadta, hogy kit hozunk, s erre ezek, mint illet, az egész papsággal együtt ünnepi menetben kijöttek a városból, a király koporsója elé. Végül a felség testét bevittük a városba, s a prépostság házában egy pajzsra kiterítettük nagy tisztelettel. Felnyitottuk ezután a koporsót, s megmutattuk a város bírójának, aki szintén felismerte benne urát, azután újra bezártuk a koporsót, s átadtuk Horváth Mártonnak megőrzés végett. Minderről Czettrich, ki e levelemet viszi főtisztelendő uraságodnak, részletesebben fog beszámolni. Nagyon szerettem volna, ha ő szent királynői felségének, a mi legkegyelmesebb úrnőnknek sokkal örvedesebb ügyben lehettem volna szolgálatára. Mert boldogabb dologban nem lehetett, a szerencsétlenségben is őfelsége és főtisztelendő uraságod minden parancsára készen állok... Győr várában, 1526. december. 14.

(Mohács emlékezete, Európa Kiadó, 1987)

Fájdalom Besztercebányán

Hol van a mi grófnőnk, Zrínyi Ilona? 2003. febr. 18.

Mozgalmas élete volt Zrínyi Péternek is. 1664 nyarán titokban Habsburg-ellenes szövetséget ajánl a francia királynak. S mikor elutasítják Párizsból, bátyja, a híres, durván félreállított költő-hadvezér belehal a politikába, amelyet ezúttal egy vadkan agyara képvisel gyanús magabiztossággal. Zrínyi Péter Miklós örökébe lép, horvát bán lesz azonnal, a nagy Magyarország egyik legnagyobb ura. S mert messzire néz, 23 éves lányát, Ilonát feleségül adja az ország leggazdagabb főúrához, I. Rákóczi Ferenchez. A hölgy ma 300 éve halt meg.

1666-ban lányának nem mondja meg, hogy szövetség készül: a két nagy család mellett Wesselényi Ferenc nádorral, Frangepán Ferencel; s ebben a nagy koalícióban Ilona a legfontosabb összekötő kapocs. A császárhű Rákóczi-családot kell megnyerni az ügynek.

Amely ügy elbukik, s csak Rákóczi Ferenc éli túl. 1670 áprilisában a bécsújhelyi hóhér a nyakáról félretúrja a horvát bán hosszú haját.

Zrínyi Péternek nem lehetett fogalma arról, hogy egyszer majd híres unokája is lesz, fiú, Ferenc. A II.

1676 március 27-én Borsiban Zrínyi Ilona gyereket szült, akit az apja, nemrég még erdélyi fejedelem, csupán három hónapig láthatott; meghalt Makovicában. (6 évvel azelőtt ő is részt vett Zrínyi Péter társaként az összeesküvésben, de a rosszul időzített felkelésért – ha nem is az életével – nagy árat kellett fizetnie: a császári csapatok előtt meg kellett nyitnia minden várát; a váltságdíj kifosztotta a család kincstárát.)

Zrínyi Ilona a kivégzett apja, s anyjának kivégzett apja (az összeesküvő Frangepán) és saját férje siratásában ölelte át picinyét és a nagyobbik gyereket: a négy éves Juliannát. Drágán adta. Kierőszakolta, hogy a császár ne vegye a gyámsága alá gyermekeit, ő gondoskodik róluk – s persze az igazi térről, a birtokról. 33 évesen sárosi főispán. Saját pecsétje tanúskodik hatalmáról. Kancellária intézi ügyeit.

És elkezd nagyra becsülni a bujdosó kapitányokat, szegénylegényeket, a majdani kurucokat.

Mindezt egy bigott, fiába, császárába és főleg katolikus Istenébe szerelmes anyós szúrós szemében. Báthory Zsófia, a legszigorúbb magyar anyós halálos ágyán kitagadja, kismemmi menyt. A lány azonban *Zrínyi*. A fellegvár, a híres Munkács egész legénysége rá esküszik, és innen birtokban lehet tartani az örökség nagy részét. Nő karddal, pajzsos. Ekkor 1680-at írunk, Buda még a töröké, a császári hadak még nem vethetik be vérrel az egész országot.

S hogy az ország ezen nagy, független részében, az önálló Erdély határán ne is vethessék, Zrínyi Ilona a kuruc

vezér, Thököly Imre felesége lesz. Gyám, védőpajzs, oltalom kell a gyerekeknek. A 6 éves kis Rákóczi rendre hadba száll a nevelő apjával az idegenek ellen, 7 évesen pedig részt vesz a Bécs ellen felvonuló török hadjáratban is. Tanulni a bukást.

És a kisfiú – apja után – elveszíti új példáját is. A kuruc fejedelem vereségei után újra menekülés az élet, az anya karjaiban töltött utolsó évek.

A dicsőséges és reménytelen Munkács. Minden magyar nő közül a leghősiesebb. Egész Európa, királyi udvarok visszhangozzák e magyar női nevet. Zrínyi Ilona több mint 2 évig védi a várat a császári csapatok ellen. Kiknek dicsőségét és fegyveres erejét megnöveli, hogy 1686-ban kiűzték Budáról a törököt, Thököly szövetségeseit. A kuruc csillag lehull egy időre.

Amikor 1688 január 17-én feladják Munkácsot, úgy tűnik, garantálják az ő és a családja biztonságát. Amnesztiát kért és kapott a kivonulásért, nekik és minden védőnek.

A magyar szabadságharcok kékvérű hősnőjét – mint megannyiszor, ha a Nyugat előtt letettük mindenünk’, amink van – megaláztatás, kifosztottság, jogtiprás várta. Mintha nem is Magyarország vezető mágnás családját hurcolnák kutyaként Bécsbe. Mintha nem fejedelmek nevét viselné egy 12 éves gyerek. Nem övé az ország legnagyobb birtoka? Caraffa vérben tocsog.

Szakítanak Zrínyi Ilona szívéen még néhány reccsenést. Távol üldözött új férjétől, kitől ugyan adott neki gyereket a sors, de el is vette azonnal; s még távolabb élő Rákóczi-gyerekei örökségétől, bécsi fogságban, Orsolya-szűzek kalodájába kényszerítve a dicsőségért vívott hadak éléről – távol mindentől, letépik róla a gyerekeit is. Vagyonukat ugyan elvileg megtarthatták a kicsik – de az élő anya helyett, akit mostantól holtnak tekint Bécs, az osztrák uralkodó lesz a gyám: hisz ő a magyar király. Kolonich Lipót, még csak győri püspök, (jutalmul esztergomi bíboros is lesz) hivatott pótolni két fejedelem kardját, egy őszanya ölelését. Megtette: cseh földre, Neuhausba, jezsuitákhoz űzte a fiút.

Örökre elszakították herceg gyermekeit Zrínyi Ilonától. Férjének, Thökölynek maradt annyi ereje, hogy 1690 nyarán Erdélyben a zernyesti csatában foglyul ejtse Donathus Heissler tábornokot és Doria császári ezredest, és két évvel később I. Lipót császár értük cserében szabadon engedi a grófnőt, aki a szerbiai pozsareváci táborban láthatja újra férjét. Akit haláláig követ. Vereség vereségre, a török lefelé húz már.

Tizenöt évvel Munkács feladása után, vigasztalan úton az élet végén, 1703-ban végső útra indul a mi grófnőnk a kisázsiai *Nikomédiában*. A *tragédiában*. A görög után a legszomorúbb fajtában: a Magyar Tragédiában.

Síralmas Krónika (pl. 1660-ban)

...

Az rabló török, tatár, kurtány sok helyeken megelőz-
vén az házaktul mindenekkel felrakodott s háznépüstül
szaladó szegény hajdú- s egyéb akármilyen rendbéli
kereszténységet, az erős férfiai levágja, feleségeit,
gyermeküket pedig minden javokkal bányai és rabokká
teszi vala. Kaba városát jó reggel porrá s hamuvá tette
vala. Szoboszlót azonképpen, de ennek hogy egyháza
környül ugyan jó erősséggel való kastélya volna, abban
ugyan feles számmal sokak háznépüstül is szorultak
vala, és amíg szegények magokat bírhaták, lövéssel is
mind magokat, kastélyokat valóban nagy emberkedés-
sel oltalmazák vala. De a vezér a számos jancsárokat
kastélyoknak nekihajta, parancsolván, azt azonnal
elboríták, rájuk vívák, vágák. Azhol ők is nagyon em-
berkedvén, számost ugyan el is hullattak vala a janc-
sárok közül, de tőlük meggyőzöttetvén, a férfiaknak
mind fejek szedeték, és a vezér maga eleibe kihordani
parancsolván, mind egyig megnyúztatja, bőrkötet az agy
koponyájáról levonatja, azokat szalmával megtölteti és
szekerekre számán rakatja vala, sőt, hogy az egész
hadakozás alatt minden fejet hozzá vinnének, minden
főtől egy-egy tallért rendelt és fogyatkozás nélkül adott
vala. Mellyet a hatalmas tyrannus ember olly véggel
cselekszik vala, hogy az fejeket hadakozása alatt mind
meggyűjtven, azokat aztán a portára számán küldené,
és azokban az ő hűséges szolgálatjának jelenségét az ő
hatalmas császáranak bemutatthassa...

Az vezér, míg a jancsárság a várban dolgát végezné, a
híd előtt sátot vonatván, előtte egy nagy rakás tallért
letöltetvén, a kegyetlen ember igen nagy vásárt indí-
tott vala, mert a szegény várbelieknek fejeket eleibe
hordton-hordván az jancsárok, ő is nekik az egy-egy
tallért fizetten-fizeti vala, és azokat a sátora körül, a
vérszomjúhozó kegyetlen ember, az elkezdett mód
szerént nyúztatton-nyúztatva és szekerekre úgy rakatá
vala; Pósa György kapitány, elfogattatván, a vezér
eleiben elevenen vitetett vala; ki noha bizonyos saccon
életét megváltani kívánná és a vezérnek könyörögne,
de csak intvén azoknak, kiknek kezekben volna, ugyan
maga előtt fejét elültette vala...

S Debrecentől az Tiszáig való szép darab föld, Isten-
nek annyi sok szép gyülekezeti a szép rakott hajdú-
városokkal, amellyeket boldog emlékező Bocskai
fejedelem a két hatalmas császárok akaratiából az haza
javára olly szorgalmatossággal telepített és ültetett
vala, ím mostan, ó, nagy Isten! mindenestül porrá és
hamuvá téteték! Szép keresztyén lakos népe, aki magát

imide-amoda erősségekbe el nem vonható, – vagy a
Tiszán által nem szaladhatta, vagy levágták, vagy
pedig síralmas rabságra vonaték! És eképpen az erdélyi
birodalomnak egy részről való szarva valóban olly
gyalázatosan, síralmasan leülteték. A vezér Székely-
hídnál is dolgát valóban síralmasan végezvén, Kraszna,
Közép-Szolnok vármegyéket is felülni és táborába je-
lenlenni földeknek porrá tétetése, magoknak fegyverre
való hányattatások, feleségek, gyermekeknek elrabol-
tatások alatt kényszerítvén, minekutána Somlyót s
ahhoz tartozó jószágokat porrá tette vala, hogy
valahol Rákóczi György fejedelmet találhatná, megke-
resse, a Meszesen által Erdélyre indult vala...

Az vezér, hogy a fejedelem már minden hadaival elment,
magának is első dolga az harc után az lőn, hogy az elhul-
lott sok népet a táborhelyen, sok helyen tágas, nagy mély
vermeket ásatván, az elhullott török testeket mind azok-
ba hordatná és eltemettetné, hogy ekképpen meg se
tudattathatnék azoknak számok.

Az mieinknek pedig, kik elhullottak, fejeit mindenütt
nagy szorgalmatossággal sátorához hordatván, éjjel-nap-
pal nyúztatja, és a szokott módon megtöltvén, szekerekre
úgy rakatja vala. És hogy a fő-szám annyival inkább sza-
porodnék, mondják, hogy a török fejeket is elegyesleg,
mellyeken olly ismeretes bélleg nem volna, egyaránt
megnyúztatva és a magyar fejek között felrakatta vala...

Ezalatt a fejedelem környül levők noha látnák a fején
levő egyik nagy sebet halálosnak lenni, hogy az bal-
felől az homlokszegre s a nyaka csigája alá, az agy-
kaponyája épen átszakadva volna, mindazonáltal a
fejedelemasszonyt (ki akkoriban Munkácsban vala,
ahová Patakrul az üdvözült öreg fejedelemasszony
koporsóba való temettének ceremóniájáról nemrég jött
vala, és a vezér hadakozásának kimenetelét síralmasan
onnan nézi vala), hogy csak aprólékos sebek volnának,
maholnap begyógyulnának, nagyon biztatván, s hogy
addig önagyságának vesztet lenni Munkácsban jobb
volna, tanácsolják vala.

De az idő holdtöltére járván, a fejedelem mind nehe-
zedten-nehezedni kezde; úgy, hogy a bekötözés alatt is
egynéhányszor elájulna...

Az méltóságos fejedelemasszony, Báthori Zsófia, a
fejedelem súlyos állapotját értvén, die. 6. Junii ifjú
Rákóczi fiával Munkácsbul úgy indult, hogy másnap
delest négy óra tájban Várad alá érkezett vala, midőn
maga is már a fejedelem csak szerelmesit emlegetné, s
hogy velek csak egy szót szólhatna...

(Szalárdy János *Síralmas magyar krónikája*, Magyar
Helikon, 1980. *Bibliotheca Historica* sorozat)

Anyák napja

Szélvihar veri az alkonyt
Bálványok rognak a porba
Gyávák temetnék már a kort
„– Vigyék innen a pokolba!”

Porfelhő száguld győztesen
Fegyvert ráz a torz világra
Vérvörös lé a napperem

... s anya vigyáz magzatjára

Lélegző lelkek

Úzze el borúmat
Felkelő sugarad
S hogy minden éjszakám
Vágyjon napod után

Féltékeny istenek
Irigylik fényemet
S ha majd a sír beföd
Leszek, mint te: örök

Akkor majd megpihen
Szíveden a szívem
Mindkettő megremeg

Egymásba elvezet
Lélegző lelkeket
Sírokból életet

Álom

Csillagot álmodok
Gyémánton sétálok
Éjszakát fényezek
Nincs többé rettenet

Álmaim szelídek
Igém zengenek
Rácsaim lehulltak
Szállhat a gondolat

Hogy a szél selyemszál
Hogy a nőm vigyáz rám
Hogy szerelmem gyermek

Hogy jók a felnőttek
S ha megnő gyermekem
Élteti szerelmem

El nem múló merengésben

Nem emlékszem a tejre
Csak arra – anyám hajolt a fejemre

Nem emlékszem a bajra
Csak arra – apám sose, sose sírna

Nem emlékszem a csókra
Csak arra – hűséget adtál egy szóra

Nem emlékszem a szádra
Csak arra – a szíved sosincs bezárva

Nem emlékszem a búra
Csak arra – meleg van öledbe bújva

Nem emlékszem a jóra
Csak arra – kitett az élet aóra

Nem emlékszem a borra
Csak arra – részegen vágytam a porba

Nem emlékszem a rétre
Csak arra – nem szárad hóseink vére

Nem emlékszem a kínra
Csak arra – remegnék, ha hóhér hívna

Nem emlékszem a papra
Csak arra – Isten nekem fakad dalra

Nem emlékszem a sebemre
Nem toltak fel a keresztre

Nem emlékszem halálra se
Csak hajnal van, sose este...

Nem akarok megtörni, szégyenszemre élni
De akarok virrasztva másokért ébredni

Nem akarok bujdosni, eldőlni sötétben
De akarok álmodni, csillagfény az égen

Nem akarok lepleket, hogy leleplezzenek
De akarok győzelmet, s nem lesz így rettenet

Nem akarok zárkafényt, koporsón sóhajást
De akarok megnyugvást, múlásra új hajást

Nem akarok vallomást, csak örök igazat
Nem akarom soha már, hogy mondogasd: bocsánat, bocsá..., bocsá, bo, halld *előtte* csendes szavamat

Denis Diderot: Az Enciklopédiáról

Elnyomás

Az emberi sorshoz csatolt szerencsétlenség folytán az alattvalók néha olyan uralkodóknak vannak alávetve, akik a rájuk bízott hatalommal visszaélve olyan keménységgel kezelik őket, amilyent egyedül az erőszak hagy jóvá. Az elnyomás mindig rossz igazgatás gyümölcse. Ha az uralkodó igazságtalan, vagy ha megbízottai kérkednek az ő tekintélyével, akkor silány állatnak tekintik a népeket, akiknek sorsa csúszni-mászni és vérük, munkájuk és kincseik árán kielégíteni becsvágyó terveiket, vagy nevetséges szenvedélyüket. Hiába nyög az ártatlanság, hiába rimánkodik a törvények védelméért, az erő diadalmaskodik és megcsúfolja könnyeit. Domitianus mondotta: *Omnia sibi in homines licere*. (Minden szabad neki az emberekkel szemben.)

Elnyomó

A hatalom gonosz gyakorlására vonatkozó kifejezés. Amikor a tekintély súlya oly módon nehezedik az alattvalókra, hogy valósággal agyontapossa őket és a létezést számukra gyűlöletessé teszi, akkor mondhatjuk azt, hogy elnyom, hogy kiérdemelte az elnyomó nevet, hogy elnyomás igájába tör másokat. A létezést akkor teszik gyűlöletessé, amikor a szabadságot megtámadják, amikor a vagyont kimerítik, amikor a véleménynyilvánítást akadályozzák, stb. Egy népet elnyomhat az uralkodója vagy egy másik nép. Fléchier mondja, hogy a népek szabadságának elnyomói számára kevés a biztonság. Ez azonban csak az elnyomás első pillanataiban van így. Idők múltával minden érzés kivész az emberekből, eldurvulnak s még a zsarnokságot is imádni kezdik, legszörnyesebb tetteit istenítik. Ilyenkor nincs többé éltető erő egy nemzet számára, csupán egy nagy forradalom, amely újjá alakítja. Válság kell neki.

Üldözni

Üldözésnek nevezzük azt a zsarnokságot, melyet az uralkodó gyakorol vagy megengedi, hogy gyakoroljanak az ő nevében azon alattvalóival szemben, akik vallás dolgában az övétől eltérő nézeteket vallanak.

A történelem túl sok példáját szolgáltatja a veszélyes buzgóságtól elvakult vagy barbár politika által vezetett vagy gyűlöletes tanácsoktól megszáditott uralkodóknak, akik alattvalóik üldözőivé és hóhéraivá váltak, amidőn azok az övéikével nem megegyező vallásos rendszer híveiül szegődtek. A pogány Róma idején a császárok a

keresztény vallást hátborzongató erőszakkal és kegyetlenséggel üldözték. A béke istenének tanítványai az ő szemükben veszélyes újtóknak tunk fel, mint akik a legbarbárabb bánásmódot érdemlik. A gondviselés a maga szolgálatába állította ezeket az üldözéseket, hogy elterjessze a hitet a föld valamennyi népénél, és a mártírok vére termékeny csírává lett, mely Jézus-Krisztus tanítványait megsokszorozta. *Sanguis martyrur semem christianorum*. (A mártírok vére a keresztények magva.) Alig, hogy az egyház lélekzethez jutott a keresztény császárok alatt, gyermekei máris megoszlottak az egyház dogmáit illetően és az áriánizmus, melyet több uralkodó támogatott, a régi hit védői ellen üldözésekre izgatott, melyek alig maradtak alatta a pogányság üldözéseinek. Ettől az időtől fogva a hatalomtól támogatott tévedés évszázadról évszázadra gyakran üldözte az igazságot s valami sajnálatra méltó sorszerűség következtében az igazság hívei, megfélekezve az evangélium és az ész által előírt mérsékletről, gyakran ugyanazoknak a túlzásoknak adták át magukat, melyeket jogosan vetettek szemére elnyomóiknak. Innen azok az üldözések, azok a kivégzések, azok a száműzetések, melyek vérfolyammal öntötték el a keresztény világot és a legagyafúrta kegyetlenséggel szennyezik be az egyház történetét. Az üldözők szenvedélyeit hamis hév gyújtotta lángra és az az ügy engedélyezte, melyet támogatni akartak és így azt hitték, hogy mindent szabad nekik a legfőbb lény megbosszulása érdekében. Úgy gondolták, hogy a könyörületesség istene helyesli a hasonló túlzásokat és hogy ők mentesülnek a felebaráti szeretet és az emberiség szeretetének változhatatlan törvényei alól, olyan emberekkel szemben, akiket nem tekintenek többé magukhoz hasonlóaknak, mihelyt nem ugyanolyan módon gondolkodtak, mint ők. A gyilkolást, az erőszakot és a rablást az istenségnek tetsző cselekedetnek tekintették és hallatlan vakmerőséggel tulajdonították maguknak a bosszúállás jogát annak érdekében, aki kifejezetten a maga számára tartotta fenn a bosszút. Csak a fanatizmus és a szenvedély részegsége, vagy a legérdekhajhászóbb gonoszság taníthatta az embereket arra, hogy tönkretehetik, sőt tönkre kell tenniök azokat, akiknek nézetei az övéiktől különböznek, és hogy ezekkel szemben mentesültek a jóindulat és a becsületesség törvényei alól. Hova jutna a világ, ha a népek eltanulnák ezeket a romboló érzéseket? Az egész világ... a szöszegetés és a borzalom színhelyévé válnék.. (Diderot *Válogatott Filozófiai Művei*, Akadémia, 1983)

A méreg fog... – s még ott a méreg nyelve...

Kihúzzuk. Fogsz-e még mérgezni itt akkor is? Szivárog valami gyanús.

Bölcsesség is nőhet a helyén. Az is fog. De nem öl. A fog helyén türelem is sarjadhatna gyengéden.

A méregfogat az ember tette ismertté. Amíg csak a mérges kígyó szórta ki méregmirigyeinek váladékát a kissé görbült, a többinél hosszabb fogán, addig a kutya se törődött vele, leszámítva a szerencsétlen bajba jutott, kivert kutyákat.

Az ember a saját lelki méregzacskójában a legnagyobb élő méregkeverő lett. Nem is látjuk, mikor keveri, és már kész.

„S a nép...

Nem várja meg torát,

Hol gyilkos, s méregkeverő

Készítnek lakomát”

Erről beszél Vörösmarty.

A jó öreg Szókratész beszélni sem tudott. Bírái méregpohárra ítélték. Istenem, illetve Istene, láttad? Tétlél valamit?

„Maszlagokká a rózsákat

Így teszi a mérges pók... – Kisfaludynál.

És persze Madách csendes figyelmeztetése a mérvadó:

Ártatlan a kígyó is, míg kicsiny,

Vagy hogyha már kihullt méreg-foga.”

Húzzuk ki, most már végre, azt mondom. Megnőtt.

Kígyó, fog a foga.

Én azonban nem vagyok fogorvos. Ők viszont nem foglalkoznak kígyókkal. A méreg továbbra is fog. Itt most érvénytelen a bölcsesség.

A méreg foga és nyelve ránk öltötte magát, mérleget emlegetve. Most nagyon felduzzadt a méreg foga. Anatómiai burjánzás a szájüregben. A nagyszáj-üregben. Ez már-már olyan, mint egy hazai élő, éles politikai képlet. Szinte szisszen.

A honi szájsebészek ide-oda tekintgetnek, jobbra, balra. Inkább fúrnak most, méregfogat nem húznak. Áramszünet, patthelyzet.

Szerintük a méregfagon nem fog ki semmi, mindhiába. Inkább nem piszkálják a fekélyt.

Lermontov után szabadon a költő tiszta vérét emlegetik vágyakozva, a pokolfekete méregfog-vértől riadtan.

Salabakterek fáradt szelleme akar újfajta Salamon-bölcsességgel ítélni? Sakter-vágás, szent állat nélkül. A tapsot meg kell még rendelni.

Vissza a méregfoghoz.

Nem bajlódnak vele. Fog, hát fogjon.

„Elnémult a gyönyörű ének,
s nem zendül többé soha már.
Lelt szűk, iszonyú menedéket,
s pecsét alatt hallgat a száj.”

Ez is szörnyű és kemény, amit Lermontov ír *A költő halálában* – de milyen gyönyörűen írja meg. Az acsarkodó-hetvenkedő raccsolás helyett.

„S meghalt – s fekszik sötét veremben,
mint ama dalnok, kedves ismeretlen,
ki vak féltés prédája lett,
kit ő zengett csodás erejű versben,
s kit, mint őt, hidegen egy kéz leterített.”

Így is lehet élni-halni. Nemesen.

„Törvényetek oltalmat ad tinektek,
igazság, jog nem fog ki rajtatok.
De van egy más bíró, s minden bűnök tudói,
rettentő lesz ítélete!
Aranyatok nem fog megóvni,
szándékot, tetteket ismer ő eleve.
S nem óv ott rágalom!...”

Na jó, ami ezután jön Lermontov versében, az már tényleg a fogorvosok dolga, és én nem vagyok az.

Inkább visszalapozok egy-két versszakkal. Mi történt a nemzet költőjével órosz földön?

„Gaz gyilkosa – nem volt menekvés!
pontosan és hidegen ölt.
Nem reszketett a fegyveres kéz,
üres a szív – jól működött.
És nincs is mit csodálni: messze
országból jött, mint annyi más
szerencselovag, pénzvadász,
s a sorsa épp hozzánk vetette.
Dölyfösen jár köztünk – kinek
nincs köze földhöz és beszédhez,
dicsőségünkre fel nem érez,
nem is tudhatta, ama véres
percben mire emel kezét!...”

Lassan rájövök én is: nem is szabadna írni róla. Zavar a belső nyugtalanság a kútmérgezők miatt.

Legatárius vagyok én is. Örökölttem a hagyományt és vigyázok rá. A magaméra önként, a máséra hivatásból. Szavaim csendben szólnak. Szeretném konzerválni a szépet, hogy újat és szebbet lehessen rá építeni.

Hoppáá!!! Hopp!!! Pá.

Az ország életének nagyobb része vidéken születik meg. S ott is hal meg. Ott is hal el. Ez az utóbbi mondat nagyon bánt. Már gyerekkorom óta, mióta felismertem ezt a torz születési arányt. Az ország kincseinek kirívóan hatalmas tömegét vidéken hozzák a felszínre. Kirívóan aránytalanul nagy tömegét Budapesten fogyasztjuk el.

S nem a gabonára gondolok, nem a talpfára, és nem a kaputarak mézére, s nem is a kotlóstyúkra, mert természetes, hogy a tyúk nem a média műhelyekben, nem a bankokban tojik.

Én most kizárólag a szellemi kincsekre gondolok, a kultúrára, a művészet csaknem minden ágára.

Először spekulatív.

Lehet-e, hogy egy országban, ahol a lakosság 80 százaléka vidéki, a szó mindenféle értelmében az, hiszen csak egy nagyváros, egyetlen city van nálunk, ahol tehát mindenki másképpen él, mint amit a főváros nyújt – lehet-e, hogy egy ilyen országban a gének, hormonok, pete- s hímivarsejtek a szerint halmozzák a kiemelkedés lehetőségét és adottságát, hogy közel születéssel-e a Zeneakadémiához vagy a Parlamenthez?

Lehet-e, hogy a ritmus, a zene, a táncművészet fizikai és esztétikai tehetsége a szerint gyűlik össze a testben és a zongorázó, hegedűt vallató kézben, hogy bunkó paraszt, tolvaj cigány, repedszarkú „közveszélyes munkakerülő”, bringával az iskolájába kicsalingázó tanyasi tanító volt-e az apád; vagy a munkáshatalom krémjeként pl. ávéhás tiszt, vagy a rejtett hatalom részeként külkereskedelmi és bankszakember, világot látott óriás „már akkor is” (ami az illegális ügynöki jutalékok, a baksis összegyűjtését és titkos külföldi számlákon történő elrejtését jelentette az átkosban – azaz a belépőt a mába, kibélelve, átok nélkül burzsuj-gazdagon)? Ettől magasabbra ugrasz a cirkuszban? Vagy az Operában? Szebben vonít a hegedűd?

Lehet-e, hogy a gyönyörű szavak a szerint tolulnak új és új zengéssel a szádra, a tolladra, a számítógéped billentyűjére, hogy elitképzést, idegen nyelvórákat és zongoraleckét kapsz itthon és külföldi rokonaidnál gyerekkorod óta; vagy hogy 30 négyzetméteres, földpadlós lakásban üvöltött a család mind a hat tagja körülötted, és te télvíz idején inkább mezítláb rohantál ki a távoli utcasarok kútjára vizet hozni, semmint lásd a pofonokat? S ha ekkor csengett fel a füledben A Szó?

Lehet-e, hogy az énekhangod, a színpadot betöltő hatalmas orgánusmod, a mindenkinek továbbított népmeséid és dalaid a miatt oly gyönyörűek, mert hatéves korod óta zeneakadémiai koncertekre jársz, és ha megkérdezik

tízéves korodban, hogy mire készülsz, azt mondod: unom a zenekonzervatóriumot – inkább majd a Yale-re; vagy a szerint, hogy mamukád, anyád milyen lágyan duruzsolta a füledbe az ezer éve titkon benne bújó dallamot, mikor megvarrta a nadrágodat, s mikor elindultatok esténként és szombaton bérben paradicsomot szedni a téesz földjére? Lehet-e, hogy a múcsarnoki látogatásaid – és persze a tény, hogy apád egy magángaléria tulajdonosa, festmények, bútorok, antik minden – neked szebb szobrot rajzolnak a képzetvilágodba s majd onnan az alkotó kezébe (mert nem felejtse, a te kezébe mindig alkotó, mindig Alkot, Ó!), abba a mindig alkotóba, amely kéz beleszületett a készbe, s csak ki kell nyújtani, csak el kell venni, mert minden a tiéd, ami kész; gyarapíts, gyarapíts, gyarapíts, s a hasad fényre derül. Illetve ez így zavaros. Mondjuk inkább: „s a hasadra fény derül.” A haza. Ez, a tied.

És most nem spekulatív.

Orvosilag egyszerű. A biológia nem ismer származást, vallást, vagyoni állapotot. Nem érdekli, hogy száraz kenyéren és kútvízen nőtt-e fel a cigány apád, telítve minden lőrével, amit megszerzett. Mert mitől lennél akkor ilyen borzalmasan izmos és szívós? Nem ismer iskolát, mert mitől lett Petőfi a magyar nyelv istene? Lógás közben. Nem ismer protekciót, pénzzel megvett alkalmakat, amikor a raccsoló-selypítő-hadaró ragyás média-sztár lehet, s mert már az, azt is hiheti, hogy iskolapélda: a szupertehetség tört magának utat. Pedig csak az történt, hogy ő és szülei, barátai kitörték közben ezer másik nyakát ezen az úton. Ezerét, aki nem tudta, hogy minden megvehető – nem tudhatta, mert ő még alig vett valamit életében. Neki se.

Orvosilag egyszerű. Ahhoz, hogy te lehess a világ, az ország legjobb táncosa, balettművésze, éneke, színésze, sok ezren születtek meg évente. Jól van. Te Kiskundorozsma alvégén, ő a belvárosban. Rád rád se néznek, őt már ötéves korában az állam által finanszírozott kurzusok, speciális tehetséggutatók minden szintjére bejutatják, s addig egyenesítgetik a csámpás lábát, mígnem tényleg ugrik egy nagyot. Nem akkorát, mint te. De te ugrálj otthon, ha már nem bírtátok átugrani az örök távolságot a vidék és Budapest között: a lehetetlen és a karrier-deszka között. Ugorj magasra, de ne Budapestig, ha nem akarod kitörni a nyakad. A világot jelentő deszkákon már hemzsegek. Kitöröd a lábad, kitörnek mások?

S így hal el a kincs, így alszik ki a fény, ha nincs, aki éltesse. Apád-anyád csak életet tudott adni. Mostantól, na, vegyél részt magad az esélytelenek egyenlő, szabad esélytelenségéért vívott demokratikus harcában. *Ugorj!*

Lakatlan életek

Egy csontváz tipeg előttem. Hörög, és ettől kissé gyanús. Dohos szaga előre utal: romlik valami. A csontváz pedig tényleg csak csont, rég nem tartja össze semmi a nagykabátján kívül. A kabát, a rajta levő fél centis zsírréteg ugyanazt a funkciót tölti be, mint a juhászok subája. Télen melegít, nyáron hűsítően szigetel. Ha leül, hűs ülés, fűzöm a tipegő alakjához a gépkocsi reklámot.

A csontváz lobogtatja a nagykabátot, most nagyon hideg a szél mínusz tizenötben, reggel fél hétkor, szokásos portyám táján, az amerikai nagykövetség és a nemzeti bank tövében. Lobogtatja óriási szakállát is, mely – hajával egybenővén – a pásztor-suba funkció kiegészítő divat-kelléke. Most melegíti az alatta megfagyott csontokat.

A csont megáll a szokásos helyén, nekidől az omlásra készülő erkélyek fatámaszának – most már ketten támasztják a balkont –, és hangosan olvas angolul. Három éve ismerem ezt a reggeli nyelvleckét, fél hét és hét között, valószínűleg az amerikai követség CIA-ügynökének szánja a mormolást: hátha észreveszik és felfedezik, szerződtek. Konok váz, mert bár eddig soha senki se szólt hozzá e három év alatt, ő csak olvas elsziürkült papírlapjairól, érthetetlenül és választékos folyékonyágában is zavarba ejtően értelmetlenül, asz-mongyahogy pl.: „threebillion one hundred million oil and gold plus two hundred million gallon...”

Szipog, a CIA most se jött ki titkos információkat begyűjteni. A csontváz halkan tovább ballag, mindig ugyanakkor és ugyanarra, a maga soha senki által meg nem ismert titkos útjára. Hogy aztán másnap hajnalban újra felbukkanjon az ellenkező irányból. Mi lesz, ha egyszer életre kel? Ha ráébred: ez itt egy világ, amelyben Ő valaha élt, remélt, henyélt, nem járt lehajtott csontfővel.

Hogy nem csak kapualjak alja volt. Hogy ismerte Isten szerelmét, amely hódolón rá, csak rá irányult? Amikor még nem unta őt a halál. Most már az is unja, ide-oda lökdösi, hol ki, hol be. Fő a jenki tudás, angolul, ez tartja felszínen. Three billion acres, God's acre... plus one or two tenants. Nem is értem, mit motyog az angol szántókról, a temetőről és arról, hogy ő meg még valaki főbér-lő. Súlyos titkok hordozója a váz, talán a szakállába súgja bele néha a választ. A CIA még mindig lustán horkol.

Gondol-e bosszúra?

A szerelemből maradt-e emlék?

És tényleg egyenes a két pont közötti legrövidebb távolság? Vége. Ennek itt vége.

Két csontváz beszélget az ablakmélyedésben. Évek óta hallok tőlük szófoszlányokat, pedig holt magányukban rám se hederítenek. Az egyik vékonyabb hangú, nyilván nő. A másik nem válaszol neki, nyilván férfi. Ő a főnök. A nőváz már pirkadatkor talpra pattan, a férfi egész nap a papírpárnának támasztja buksi fejét és horkol. Nyáron néha kibújik a nejlonpaplan alól, télen betakarja magát a nővel. A felesége.

Szakadékot lehetne tömni sorsukkal, de én a többieket nem ismerem, ezt is csak a szemem sarkából. Nyilván vétkeztek, ha itt zörög a csontjuk az irodapalota tövében. Pl. aláírták a lakásmaffia + maffiaüggyvéd papírjait, s másnap már nem volt otthonuk. Ezt itt, leszámítva. Bár diszkontálásra ez kevés az elszámlolásnál. Pl. a fiuk kivágták őket, drogért eladta a fejük fölül a lakást, amely az ő nevére írt nagymamái örökség volt, hogy megspórolják a majdani illetéket.

Megkérdezném, hogy melyik a kettő közül, de közösségük nagyon zárt. Igazságtévésre pedig nincs módom a gazságok kevéssé poetikus, kevéssé etikus világában. Mindenesetre a nép már nyugton hagyja őket: soha senki nem szól hozzájuk, s kedvemre valóan a hatalom sem. Nem tud mit mondani, hát ne szóljon. Úgy állnak vagy ülnek lomjaik körül – megkímélem kedves, melegsobás, olvasólámpás olvasómat a tételes felsorolástól –, úgy vigyáznak rá, mintha most született picinyük bölcsőjénél állnának. Hangtalanul, kedvesen. Szerényen néznek egymásra – főleg a nő a férjre; az nem néz –, mintha azt mondanák: igen, drágám, ő a miénk, csakis a mi kicsink. Megcsináltuk!

A mérgezett nyilat, amelyet minden reggel beléjük döf a felkelő nap, leteszik az ablak mélyére, a homályba. Nincs helye itt haragnak, Uram.

Levelet írnak néha a levegőbe, feladják a szellővel. „Édes fiam. Nem haragszunk. Ugye élsz még!”

„Kedves ügyvéd úr! Legalább vonják vissza, hogy SZJA-t kelljen fizetnünk, ha már hamis az összeg az adásvételin! Nyugtalanok vagyunk az APEH miatt.”

„Tisztelt önkormányzat! Utánunk kézbesítették a házadót, a büntetésekkel együtt. De hiszen mi már nem élünk.”

Néha én is segítek nekik a fogalmazásban vagy a kézbesítésben, legalább tanulom a piszkos úton a halálos élettechnikát. Most is feladtam egyet.

„Te még sose fáztál télen, Nagyúr! Nem folyt könnyed a fiad miatt a siralomvölgyben. Nem volt a párnád a vakolat, vakon nem hittél a hatalmasoknak, nem pisáltak földszinti ablakágyadra a részek. Nem láttad éhen halva a barátod. Adnál már valamit, még mielőtt?”

Salus populi suprema lex

Azaz az állam érdeke az első.

Csakhogya mit tesz itt a „populi”? Mert e szerint a nép java mindennek előtt.

„Állam egyenlő nép” koreográfiára?

A deus sive natura elv Spinoza és követői szerint igaz: isten egyenlő a természettel. Vagyis nem áll fölötte.

Az állam így egyenlő a néppel? Az állam maga a nép?

Nem biztos, hogy jó lenne. De biztos, hogy nincs így.

A nép felség, az állam eszköz, udvartartás. Az Udvar.

Mely azonban nem csupán honszerető vitézekből, lovagokból, hercegekből áll, hanem fondorlatból, méregből, megtorlásból és akasztásból is. Fizetett udvarnokokból. Haszonlesőkből és besúgókból is.

A nép érdekét nem lehet abszolút értelemben meghatározni, következésképpen védeni se lehet tisztán. Az érdek közvetítői az állam oszlopai. Ahány érdekük van nekik, annyiféleképpen jelenik meg megannyi népi érdek. És az állam nem dönti le a maga oszlopait, nem dönti le magát – ha csak le nem döntenek a megutált államot. Ez lenne a nép. Elzavarván közvetítőit. Hogy tanácstalanul új kezekbe adja hatalmát, melyért vérével fizetett.

A népet soha nem tanítják meg a közvetlen hatalomra. Magának pedig nincs ereje ilyen hosszú, fáradságos, hatalmas tanulmányútra. Mire belejönne, éhes a gyerekek, kiég a takarmány, omlik a bánya és lopják a szőlőt. Ezért a legtöbb, sőt: minden állam vállveregetően kérkedik azzal, hogy szerényen ő a nép maga.

Nincs konkurens. Szabadon hirdeti minden verseny szabadságát, mert az övét semmi sem zavarja. Ha ad, kegyet gyakorol. Ha elvesz, másokért teszi. Dicsérni mindig őt kell.

A folyamatban tévedhetetlen, önmagát igazolja. A tévedés csak utólagos, mások derítik ki. De az már egy másik „állam”. Más tülekedők, más oszlopok. S az istenadta nép küzd, fárad, izzad. Az ő álom-állama gondoskodik róla, árnyékban pihenve-hűsölve.

Szabadság csak akkor lesz, ha az állam minden pillanatban kész önmaga korlátozására. De miért tenné ezt? Ne várd a farkastól, hogy bárányként viselkedjék. Ha így van, nem lesz szabadság egyelőre. Csak ami van, *amiért már vér hullott, azt kell tudni megtartani*. Az állam soha nem hal meg, neki csak az evilági van. (Nem az a szabadság, amit adnak, hanem amit nem lehet elvenni – mondta híveinek Orbán Viktor 2002. augusztus 30-án este az MTV székházánál. Máig nem tudom, honnan származik a gondolat, de zseniális: világos és kemény védelemre szólít fel.)

Paripáink

Paripáink jajt kiáltnak

Lábuk törött, egyszerre mind

Ménes rohan a palánknak

Szöges dróton ménvér virít

Paripáink, sereg egykor

Trónra röptettek bennünket

S prűszkölték, hogy a holtunkor

Hadak Útjára vezetnek

Paripáink, bárd fölöttük

Hitszegő gyáva hentesek

Ez maradt csak az örömük

Ha a szűgybe kést döfhetnek

Paripáink ezer éve

Paripáink ömlő vére

Láthatár

S az ember, elmúltán, mit ad?

Fényre ébredő álmokat.

Mert sosincs végső győzelem

Vér nem tobzódhat lelkeken

Korbács nem pusztít vágyakat

Éjből a hajnal megvirrad

A holnap mindig elől fut

Jövönket el nem adhatjuk

S bátor szellemünk vígan száll

Nincs véges a láthatárnál

Elcsábít az ég, a messze

És anyánk ujjongó üdve

Apánk tüzet éleszt, erőt

S hitünk vágat testünk előtt

Sír a kő

Pihenjél, jó hon, hanyatt

Szunnyadjál, vén kis hazám

Búcsúszó-álmod alatt

Elcsendesedik imám

Hitvesem, szép kis honom

Gúnyosan fosztottak ki

Ott, a vörös alkonyon

Úsznak múltad kincsei

Kérdőn néz rám az odaliszkem: Jurop?

Jean-August-Dominique Ingres nője kacéran bámul felém, azt hiszem, éppen most vett észre újra, csaknem kétszáz év elteltével.

Ő már nem háremnője szolgálja többé; ő az *úrnő* maga.

1814-ben Napóleonnal együtt mustrálgattuk a tekintetét, de a tábornok már nagyon fáradt volt. Érezte, hogy ő nem az odaliszkre készül testben, hanem Szent Ilonára. Ezért a hölgy őt figyelmen kívül hagyta – azóta csak rám veti tekintetét. Most az Unióba hív. Menjünk együtt, én, a kiskun legény, és ő, az odaliszk, amúgy egészségügyi szakközépiskolát végzett utcai háremhölgyem, aki nehezen tudja eldönteni, hogy az útszélek porában, autók hátsó ülésén, lokálok melléképületében keresse-e a XXI. századi betevőt.

Néz rám szegény, és nagyon szeretne hasonlítani Ingres nőjére. Lepattant a körméről az elfáradt lakk, amikor ráncigálta magára a tundra-bugyit, az útszéli, azaz a nappali variációhoz. A brokát, a selyem? Majd, majd... ha elmeneteltünk mi is Párizsba, s a boulevard du Montparnasse-ról a művészetek jutnak eszünkbe, s nem az, hogy milyen közel esik ide a szajhák negyede, ahol az én kicsi odaliszkem bőven tudna rittyenteni egy konkurens dózist a Szajna szajhái szintjén.

Most füvet rágcásál, a kamionos lespriccelte egy kicsit, de nem állt meg. Török volt, hódító típus. A szultán fia, kidobott az ablakon egy konzervdobozt az 50-esen, s száguldott tovább – odébb új odaliszket szimatolt; olcsóbbat?, jobbat tán, mint az enyém?

Az enyém persze nem az enyém. Még rég, egyszer kiszemeltem magamnak, mikor Kecskemétre tekertem, öcsémhez, hogy tud-e festeni úgy, mint Ingres vagy Matisse – egy heverő, háttal fekvő, rám gyönyörű szemével visszabámuló háremlányt. Nem tudott, csak magyarokkal foglalkozik, mondta nagybányai megvetéssel, s rápaskolt a modellt álló diáklány fedetlen kínálatára. Ekkor, az 50-esen fedeztem fel az „én” odaliszkemet. Azóta mindig, ha arra járok, féltő-óvó szemekkel nézem, megtartotta-e még üde báját.

Int most is, messziről, jóleső érzéssel köszön már vagy száz méterről, integet, lelkes. Aztán a visszapillantóból látom: mást int, fenékkal felém, majdnem fedetlen az is, mint Ingres-nél, lehajol, viharosan középre mutat.

Mutatja tehát az utat, az ő útját az Unió felé. Pl. Párizsba. Ott leszünk nemsoká, csak még szavazni kell, meg ratiifikálni itt-ott – az 50-es út odaliszkje nagyot röhög a visszapillantómban, látom, milyen édes így, foghíjasan; már befejezte az útmutatást, rángatja vissza a fenekét, a szoknya alá tűrendő –, szóval már csak csendben kell maradni, és bent vagyunk. Mondom az öcsémnek Kec-

keméten, hogy milyen gyönyörű-élénk és mégis mily’ meleg színeket tudtak használni ezek a zseniális francia nőfestők. Az öcsém fekete-fehéren lát; sötétben. Előveszi a nyugdíjuttalványát, és megmutatja a havi összeget. Így most tényleg alföldi a festő, ő, ő.

Visszafelé már szürkül, fekete-fehér lesz itt minden nemsokára.

A magyar utak odaliszkje, török kamionosok árokszéli háremhölgye megismerhette az autómat, most nem integet már előre, messziről. Ez fáj. Megszoktam, hogy farizeusan legalább arra a néhány másodpercre embernek tekintsenek, míg odaérek valahová.

Lassítok. Legalább megnézem mindkét félig kilógó mellét, az összeadva annyi, mint ha az egyiket egészen kitenné. Elképzelem, amint vörös brokát takarja egy óriási francia ágyon, mi Bonaparte úrral tanakodunk a sorrendről, Ingres festő – még nagyon távol a hírnévtől; ennyiben azonos helyzetben öcsémmel – átteszi a lány félig felhúzott jobb lábát a kinyújtott balra, kissé behajlítva az előzőt, hogy mi ketten a napfényben élesen láthassuk a belső öböl mélyedéseit.

Ezt az 50-es is tudja. Tudná, ha lenne rá ideje, ha most, a műszak végén hazamehetne, a selyemben kéjelegne. De nem. Lassan, ha fekete lesz a fehér, begyűri a melleit, új pirosat ken a szájára, magyar szultánja (kreolra barnított arcvitelben) megjelenik érte, belöki a batárba, s lázas sietéssel, nehogy lemaradjanak valamiről, behajt vele a világváros régi polgári atmoszférájába, a Thököly útra, kilöki a madámot a következő műszakra, ami tényleg feketén ér véget hajnal kettőkor. Akkor jöhet a selyem meg a brokát.

Csak az a baj, hogy ilyenkor alszik Ingres, Delacroix, Renoir iszik valahol, Napoleon megvan az ő hűségese Szent Ilonáján. Az öcsém eleve nem vállalta.

Én meg vacogok még. Pénzem tán volna a felejthetetlen odaliszkre másnap, de remeg a lábam. Nem nőttem még fel hozzá. Zsemlét veszek, virslit.

Talán. Ha az Unió segít. A jó könnyen tanulható. Egyszer besöprik a mi nyitott égboltú madámjainkat is kuplerájokba, rengő ágyakba az akácfatörzs helyett.

S akkor kezdet szorítok Ingres festővel. Ő már 200 éve mutatja nekünk az európai utat. S ha Napoleon nem bízta el magát a győri csata sikerén, ha erős marad az oroszokkal szemben is, akkor most nem az ukránok szedik a vámpénzt az utak szélén az öt percekért, hanem szalonokban öntjük ki a belénk szorult erőket.

Testi obeliszkünk hegyéről pedig vidáman néz le ránk egy sokszínű, európai odaliszk. Gyere még bentebb, kishadnagyom – mondaná franciásra csücsörített ajkaival. Ez már Európa. De.

Napoleon elszurta az oroszokkal. Ők az ukránokkal.

Mázsás szívvel

Bocsáss meg, bocsásd meg kérlek
Hogy némán beszélek
Tőrrel szívben élek

Nézzed el, nézzed el nekem
Hogy rejtem a lelkem
Hogy ne lássa Isten

Nagyra nőtt, hatalmas szívem
Elétek tehetem
Egyétek melegen

Karót kar helyett, emberek?
Halálba nem megyek
Meghalni nem merek

Ne rettegj, ne tedd, rettenet
Szűkíti szemedet
Dobd messze vétkedet

Örülj csak, örülj és vigadj
Hogy reggel a harmat
Most belőled fakad

Mosolyogj, mosolyod úgy fáj
Mint hősnek a halál
Mint könny a csókoknál

Lefekszem, fekszem árnyadon
Emlék nő ágyamon
Múlásom vigaszom

Előd fiamnak

Címeremben elődöm az utódom
A fióka sas máris oly hatalmas
Ükapák ereje lüktet karodon
Bár e gőgicsélés, brr, még siralmas

Parazsat fújsz fiam, pásztortűz fényét
Paripák patája veri az eget
Álmos az apád, áldja hét vezérét
Ágyazz népének országnyi fekhelyet

Tűnik ifjúságom, kezem hanyatlik –
De a vér, a vér még sokszor patakzik?

A sors meddig s ha... – kinek visszhangzik?

Denis Diderot: Apám és én

...

Apám. – Segítenünk kell a szegényen. Így nevezem azt, aki valamilyen leküzdhetetlen ok miatt nem képes feltétlen szükségleteit kielégíteni; nem szeretném ugyanis, ha ezáltal az erkölcsteleneket és henyélőket támogatnánk... Ha ismernék az államvagyon teljes összegét, akkor mindenki tudhatná, hányadrészt kellene ebből a teherből magára vállalnia egyénileg. Elmondhatná: A teljes államvagyon ennyivel és ennyivel tartozik a közösség nyomorának; tehát a rámeső nemzeti vagyonrész ennyi; ennyivel és ennyivel kell rajta enyhítenem. Érted, mit akarok mondani?

Én. – Igen, atyám, tökéletesen.

Apám. – Elismered tehát, hogy ha valaki ennél kevesebbet adna, az meglopna a szegényeket? Az ember-szeretet, nagylelkűség és jótékony-ság akkor kezdődne csak, ha túllépnénk ezt az összeget.

Én. – Igen ám, atyám, csak hogy senki sem ismeri a köznyomor összegét.

Apám. – Következőleg, minthogy adósságát sem tudja senki, nem is törleszt, vagy rosszul törleszt. Egy garast vetünk a koldús kalapjába és ezzel úgy véljük, le is róttuk adósságunkat. Ezért jobb tehát, gyermekem, inkább többet adni a kelletténél, mint kevesebbet.

Én. – De nem tartozunk-e többel örökösainknak, mint más, vadidegen embereknek?

Apám. – De igen, kétségkívül; azonban könnyű megszabni velük szemben fennálló kötelezettségeink határát. Annyival tartozunk nekik, amennyi helyzetük szerint megilleti őket; ennyi bőségesen elég és nem állhat jogukban panaszt emelni.

Én. – Ezek az elvek szerintem nagyon is szigorúak. Hány gazdag fölött mondja ki ezzel atyám az ítéletet!

Apám. – Lehet, hogy én magam sem teljesítettem kellő szigorúsággal kötelességemet; annyit azonban megtettem, amennyi rajtam állott. A rangombéliekhez hasonlóan nekem is lehettek volna kopó-falkáim, fölösleges inasaim és paripáim; én azonban többre becsültem, hogy minden télen tizenkét szegénnyel többet tarthatok el és ruházhatok föl. Mióta magad is társaságba jársz, nem egy óhajod volt: új foglalatot kértél szegény jó édesanyád gyémántjaihoz, kérted, hogy toldjam meg a zsebpénzedet, adjak melléd még egy új szobalányt; nem nyilvánítottam túlzónak kívánságaidat. Éppen ezért nem egyszer bizonyára ridegnek találhattál kissé, valahányszor megtagadtam tőled valamit; de gondold meg, gyermekem, természetes lett volna-e, hogy engedjek szeszélyeidnek, és birtokom

szegényeit sújtsam azzal, hogy megtagadok tőlük egyes dolgokat?

Én. – Ó, atyám, a szükségesre sem volnék méltó, ha sajnálni tudnám, hogy másra fordítottad a tőlem megtagadott pénzeket.

Apám. – Fogadok, gyermekem, hogy soha nem jutott még eszedbe, hogyan törleszthetnéd adósságodat... Látom, elgondolkozol. Nyugodj meg, én már gondoltam rá. Ne feledd: ha örökömbe lépsz, magadra kell vállalnod kötelezettségeimet is.

E naptól fogva megfogadtam, hogy egy kis erszényt hordok magamnál: ide teszem félre azt a pénzt, melyből a szegényeknek fizetem adósságomat. Sokáig lényegesen többet költöttem szeszélyeimre és most elfogott a szégyenkezés. Beszélgetésünk során elszomordtam és töprengeni kezdtem, mert atyám szavai összeütközésbe kerültek elképzeléseimmel; sétálni indultunk; mindketten másfelé. Jó atyám gondolatokba merült; megkérdeztem, mi jár az eszében; vonakodva válaszolt, félve, hogy gondolatait nem érhetem föl gyermekfejemmel. Valóban akkor nem is voltam teljesen tisztában jelentőségükkel. „Vajjon úgy kell-e meghalnom – szólt hozzám –, hogy ne láthassam bekövetkezni azt az eseményt, mely az uralkodónak csupán egyetlen szavába kerülne, minden évben száz és százezer igazságtalanságnak vetve gátat és a jónak kiapadhatatlan forrását nyitná meg?

– Miféle terv jár az eszében, atyám? – kérdeztem.

– A terv nem az enyém – folytatta –; egyik barátomtól származik. Mindig sajnáltam, hogy sosem állhatott módjában valóra váltani. Azt javasolta, hozzák nyilvánosságra az adók teljes jegyzékét és elosztásuk mikéntjét. Ezzel megismernék... minden egyes polgár vagyonát, a szegénységet és ebből eredően a vagyónokra nehezedő terheket; ez lehetetlenné tenné az adóelosztás egyenlőtlenségét, mert senki sem merészelne nyilvánosan a részrehajlás bűnébe esni, akár egyéni érdekből, akár gyávaságból. Adózásra csupán az volna kötelezhető, aki felülemelkedett a valódi szükségleteken. Aki nem éri el ezt a színvonalat, az a szegények osztályához tartozik és semilyen fizetésre nem kötelezhető; arról nem is beszélek, milyen hatá-sos eszköz volna az adók közzététele az adószedéssel megbízott hivatalnokok kapzsiságának és zaklatásai-nak megfékezésére. Tartományainkban, a vidéken mutatkozik csak meg igazán, milyen korlátlan vissza-élések adódnak ezen a területen...”

(Diderot *Válogatott Filozófiai Művei*, Akadémia, 1983)

Bona pace, Bonaparte

– Beleégettetnek ebbe a kopár sziklaszigetbe? Az Egyenlítő napja marjon szét, s a szégyen? A magány, s a gyomromban e fájdalom? Az óceán kellős közepén, mint utolsó számkivetett, rabló? Közben a szalonokban rajtam gúnyolódjanak, a korzikai barbáron, s csúfolják örökösömet, kacagva fattyúnak nevezzék szegény, alig 10 éves fiamat, aki az apját, a szeretőt, a mindig az ő születésére váró édest csak csecsemő korban láthatta, pedig király volt ő is, már a bölcsőben: római király. Édes kisfiam. Miért szakítottak el tőlem? Párizsban azt éreztették, hogy láthatlak, hogy velem lehetsz. S hogy elkísérhet édesanyád is, fiatal szerelmem, Mária Lujza. S most kacagnak, akiknek a fejére én tettem koronát, vagy akiknek én hagytam meg. Én, a mindenható császár, a szegény kis korzikai. Franciaország trónjára „sose ülhet más Bonaparte”? Mindenben ható a beteg Szent Szövetség, az én franciáim életében is? Papok hatalma akar újra a nemzetgyűlésem helyébe lépni, a szégyenteljes fehérrel szorítják ki az én trikoloromat, az életünk színeit a gyáva megadással? Úgy űztek Elbára, hogy ne láthassam soha a gárdámat, s a feleségem és a fiam kegyelemkenyéren éljen. Egy korzikai nem veheti el a császár lányát?! A Habsburgokét, akikkel majdnem megettettem a lovamat Bécsben? Fáradt vagyok és beteg. A Gárdám nincs itt, pedig az életüket adták értem, s most senki se adhat már csak egy órát is? Soha egyetlen emlék nem áll majd győzelmeim helyén. S a Diadalív Párizsban? Kinek a dicsőségét hirdeti így, félbehagyva. A vérem hajtott mindig: ősi küzdő ösztön, hogy adj, tegyél többet és mást, hogy jobbat, és hogy ne lehessen ezer, millió nyúzó az emberek nyakán, hogy ne legyen ezer éve született kiváltság. Császár lettem, uralkodni akartam, győztesnek, vezérnek születtem. De a véres forradalom, brumaire tábornoka vagyok, egy új Franciaországé, ahol mindenki egyenlő a törvény előtt. S új nemzeteket akartam látni Európa térképén, népek s nem örökösödési háborúk alkotta erős nemzeteket, akik lerúgják a pápát, a cárt, a nevetséges német-római császárt, velem, a francia forradalom császárával együtt teremtik meg az új Európát. Az összes tenger kell Angliának, a gyarmatok? Legyen, elvitte. De miért kell a szárazföld is: a kontinens a miénk, akik rajta kínozzuk egymást Caesar óta. Attila óta. S le a cárral, le, le, le.

– Várj uram, csak még két percet várj, míg elmondom. Nem utálat és megvetés lett a sorsod. Dicsőség övezi széles homlokodat, olyan nagy, mint elődöd, Julius Caesar óta még senkinek. A kis korzikai évszázados, talán évezredes útra vezényelte Európát a Nagy Hadsereg menetelésével. Te csak arra vágtyál, hogy te

leheless a század embere. Az ezred embere lettél ezredeid élén. A romantika legnagyobb írói fényt vontak köréd, s ha elmegyünk Párizsba, mi például, a győri vitézségünk röhejével a fülünkben – a fülünkben, amely nem tudta meghallani kiáltványodat a magyar nemzethez, s önálló királyt se akartunk választani, mert a röghöz kötött hűség fontosabb volt nekünk, mint a te harcodd a hűbéresség ellen –; s ha most elmegyünk Párizsba, első útjaink elvisznek minket a Sírhoz. Felcsillan a képzetünkben a te személyes bátorságod a hídon; a kartács-tűzed a forradalom ellenségei ellen; észbontóan merész hadjárataid, amelyekhez hasonló zsenialitásról Nagy Sándor és Caesar óta egyetlen hadvezér-uralkodó sem tanúskodott; eltökélt menetelésed az orosz pusztaságban s szétfagyott arcod és sereged, amely újra és újra, hányadszor már? felállt és melléd állt; örök vágyad egy kisfiú után, hogy ezt, csak ezt adja meg neked a sors, a Sors többi része a te kezvedben van – s mikor megadta, te már elvesztetted a sors fiát; hogy amikor te égető gyomrodra szorítottad a kezedet Szent Ilona szigetén, akkor a te kicsidet osztrák császár-nagyapjának udvara arra tanítja, milyen barbár a francia forradalom és annak véreskező diktátora: s mi ezért is szerettük a fiadat, ezért a szomorú sorsért, hogy utánad tíz évvel, huszonkét évesen a halál vette kezébe gyengélkedő testét.

Várj még uram, még két perc kell. Mi úgy őrizzük a nevedet, mi, romantikusok, mi, akik a történelmet nem rideg törvénynek, fátumnak tekintjük, hanem embernek tekintjük azt is, amely akkor zseniális, ha zseni formálja sorsát, mi úgy őrizzük a nevedet, hogy te védted meg a forradalmat, a legszebbet a világon, amely nélkülűd anarchiába fulladt volna, s hogy forradalmi néped tekinthetőségéhez és életbiztonságához nélkülözhetetlenül hozzá tartozott a te centrális hatalmad, minden zseniális uralkodó eszköztára; s téged a végén a veled szemben szövetkezett degenerált rendszerek – utólag el kell ismerned: fő ellenséged, Anglia nem volt az – királyai löktek le a trónról, mert nevetségessé tettek uralmukat és rendszerüket, te, a trónbitorló. Rémületbe estek, ha meghallották a nevedet: Napóleon. S most, hogy már nem emeled fel a pilládat, még hagy sugjuk oda, a hosszú úthoz: *csak* a te kezedből esik most ki a szablya, de Európa éppen most egységes, és népei a te polgári törvénykönyvből élik életüket. Még Waterloonál is azt nézzük a mezőn, merre kellett volna indulnod, hogy leválaszd a poroszokat Wellingtonról. De te már fáradt voltál. Halni akartál. A mű elkészült akkorra. Kétszáz éve polgári forradalom járja be Európát, te győztél Waterloonál. Aludj békében, nagy, önkényes, diktátorikus, zseni kis uralkodó: *Bona pace, Bonaparte*.

Negyven dimenzió

Homlokod óvó kéz melegíti
A csendbe simítja bele redőid
Harcaid melegséggel enyhíti
Míg az utca harsogja küzdelmeid

Bársonyból szótték a pillantást
Nyakadba hajló női bizalom
S bár otthon meggyújthatnád a lámpást
A tömeg követel: vezesd a poklokon

Az utcákon égig érnek a vágyak
Csüggedt ember a fán csüngjön, ne itt
Szimbólumot keres mindenki magának
S mikor szedheted gyengéd nőd szirmait?

Tedd a kezükbe, ha ígérted, sorsodat
Alélt érzelmek útján elhervad a sereg
Mutasd meg, hogy a győztesnek szabad
Amit a megverteknél sohasem lehet

S ha megvert az Istened, ne őt tagadd
Csillogj lázban leendő csatáid reményén
Búzatáblán a jégverés rendre sárban ragad
Rúgj nagyot az ellen ledobott kesztyűjén

Szaladj a tűzön át, lehet-e fényesebb a lét
Mint mikor a világ feléd kergeti a tavaszt
Mikor a tett testéhez emeli az eszményt
Mint mikor az árokba vágod a pusztító gázt

Rétek fölött repülsz, a te fénysávodban
Senki nem áll utadba: ez az Úr harcmezeje
S ha hadsereged lent tévelyeg szétszórtan
Ints bátran: leszállni készül a fejedelme

Pokol a vereség, a fájdalom ökölbe szorul
Kígyó mart, hol virágért hajoltál a földre
Mégse feledd, mikor minden átok rád borul
A kudarc a hősöknek a győzelem eleje

Isa por és hamu... vér is hull, hull-a-halál
De vérből él a lét is. A körforgás sebes
Nem lesz vége sohase, s ha elfordulnál
Semmi se marad, semmi, mi egyenes

Végzet ült rajtunk, tiló, sors, béklyó
Rémítő jajszó, zsibbadó kéz, lankadó ér
Mégis: „élni” – susogja az elhaló, kihűlt szó
És a fűszálból szálla nő az aszfalt kemény kövén

Orbis romanus

(*Ki itt belépsz, hozd a reményed', egy bőrrönddel*)

Amikor Caesar átlépte a Rubicont, nem tudhatta, hogy milyen hosszú út vezet Krisztus után és Krisztussal pl... pl... 1957-hez, a Római Szerződéshez, s 2004-hez, ami Pannónia népét is magába szívta. Európai világbirodalom(?) indult örökös útjára azzal, hogy a nagy hadvezér a szenátus ellen fordította hadseregét, Gallia meghódítása után Róma felé vette útját. A kocka mindenesetre el volt vetve: ld. kockázat.

Orbis romanus: úgy kerek az egész világ, ha római. Csak úgy egész.

Ezt a birodalmat teremtette meg újra I. Napóleon – éppen 200 éve, hogy laza mozdulattal császárrá koronázta magát –, minden idők legzseniálisabb hadvezér-császára, akit a legyőzött győztesek toloncoltak félelmükben a birodalmon messze túlra; s akik lelökték a fiát, az akkor négy éves római királyt, a később kegyeletből II. Napóleonnak elnevezett tragikus sorsú gyereket. (S bár a Napóleont legyőzők a fiút fattyúnak gúnyolták, a franciák szemében ő a Sasfiók.) Napóleon fiával Rómát tette meg a Nagy Birodalom másik fővárosának, s hogy diadalát ne zavarja a pápa, messze űzte őt a szent városból. Minden út Rómába vezette őt, a pápákat pedig el onnan, bezártan imádkozni. Caesar cohors-ai és légiói szétverték az ellenállókat a gall és a germán földeken, a brit szigeteken is. Napóleonnak az utóbbi soha nem sikerült.

Rómában 1957-ben az európai közösség hat alapító országa ugyanaz a terület volt, ami a császár közvetlen birodalma, anno. Amikor az új kisvezérek lerakták a Közös Piac alapjait, ismét csupán a szárazföld, a kontinens szervezte erőit, s a történelemben példátlanul első ízben francia-német együttműködéssel. Ez Caesarnak csak a legyőzöttek csonthalmain, Napóleonnak már a Törvénykönyv és a zseniális államszervezés, a jobbágyszabadtatás és a birodalom szintjén centralizált közigazgatás útján is sikerült, persze jó fegyverekkel: Austerlitz, Jéna, Wagram.

Napóleon azt mondta, mikor társai békekötésre és visszavonulásokra sürgették eleinte: „Itália feladása elhervasztotta volna a képzelőerőt”; legalábbis az övét: az ő becsvágyát, hogy Európa egyesíthető, hogy a francia császárságból kialakítható a Nagy Birodalom és a még nagyobb kontinentális rendszer. Anglia nélkül. Angolszászok nélkül? Az egy másik tengely?

És *mi* most *itt* vagyunk, látszatra Anglia is. Amikor a francia császár Julius Caesar – és a senki földjét szervező Nagy Károly – után megteremtette az új birodalmat, az kísértetiesen ugyanaz volt, mint nagy uralkodó elődeié, és

mint majd De Gaulle és Adenauer Európa-álma. A XIX. századi német és olasz egyesítés előzményeivel, a (francia, német, olasz) nagy *nemzeti érzés* felélesztésével, az egységes kontinentális piaccal – az angolok elleni blokáddal – Napóleon tette először naggyá és egységessé a modern Európát – a polgárság Európáját a kékvérűek hitbizománya után.

Ő az unió apja. S ha már fia meg is halt 22 évesen, az unió él 200 év múltán. A Code Napoleon vált Európa nagy részén a forradalmak veresége ellenére is létrejött XIX. századi, ma is élő társadalmak jogi alapjává.

Sokszáz év, kétezer év – és most ugyanott tartunk. Cohors-ok, légiók, a nagy gárda, Murat világot verő lovas hadteste után mit szorongatnak a kezükben az örök győztesek? És mi, az örök kiszorultak? Akiket ha ezer év nem engedett szívközelbe, most miért enged a napi politika? Mi rombolja szét ismét majd Európát, húznak-e még tisztasági vonalat a Rajnától, a Lajtától Kelet felé? Az Édentől keletre? *Már* minden jó lesz?

Csak most először tágul a világ kelet felé szabadon. Pannónia csak mint az Alpok lába s mint termékeny föld volt érdekes – s mint torlasz a keletről és északról érkező vandálok ellen. Pannon kultúránk és földünk most a mi büszkeségünk a Nyugattal való társadalmi árucserében, s a vásárfiát ünneplő nagycsaládnak egy füst alatt bemutatuk a ringó derekú Alföldet is. A falusi menyasszony járása ugyan nem keltett nagy érdeklődést a nyugati úrfiak körében, de mivel a hozomány része, gratis az is, hát lajstromba vették.

Versailles, Trianon is a francia-európai világ darabja, nagyon közel a mai Brüsszelhez. S mintha most se emlékeznének rá, hogy nemrég körzövel és szuronnal kettévágták a Nagyalföldet és az erdélyi síkságot, s az utóbbi most a Kárpátokhoz szögezve nézi, hogyan úszik el tőle, nyugatra az anyaország ladikja. A túlsó partra. *Élet a túlsó parton*. Evezél, élvezél, Kharón?

Aki nemzetek és népek sorsát nézi, az nézze a történelmet. Aki a történelmet nézi, az ne vesszen el az években, évtizedekben, még az évszázadokban sem.

Most minden átmenet nélkül eszembe jut egy, a magyar történelemben keletkezett anekdota. Kisfaludy Sándor mesélte el röviden, persze ő minden tanulság nélkül. Történetesen és távolról sem véletlenül Napóleon idejéből származik ez az idézet is, mikor mi magyarok elmulasztottunk foglalkozni az *akkor jelenével*: persze, mint a császár bukásából megmagyarázhatnánk, igazunk volt, ha féltünk hozzá csatlakozni. Az meg ritkán derül ki a történelemből – talán csak az életből érezzük –, mivel jár a meg nem tett, botladozó lépés.

Nézzük az anekdotát – mai szemmel.

Kend az az Alvinczi?! – ez a lényege.

1809 első felét, nyarat írjuk.

Történt egyszer, hogy Napóleon újabb hadjáratlakkal akarta terjeszteni útját Kelet felé, és zavarta a Habsburg császár megbízhatatlansága. Ezért megannyi velük szembeni győzelme után – az itáliai vereségekre és Austerlitz-re élénken emlékeztek Bécsben – elindult kiterjeszteni a maga biztonságát Ausztria rovására. S ha annak rovására, akkor biza Magyarország meghódításával is. A magyar rendeket hiába próbálta függetlenségre csábítani, mint ahogy tette ezt német és olasz földön. A jobbágyságot is felszabadította volna.

A mi rendjeink inkább a háború mellett döntöttek, s hadba vonultak. Ezt azért tudom, mert az én nagyon távoli ükapám volt a kun csapatok kapitánya Kiskunfélegyházáról. Sőt: jászkun kapitány volt Gubtsi János papám. Sőt: azon kevesek közé tartozott, akik meg is sebesültek a győri csatában, ahol a futásban amúgy nehéz volt megsebesülni. Az én János ükapám át is vette csapata részéről a francia tisztektől a fegyvernyugvásról szóló okmányt – mivel nagyon unták már a jászkunságiak, hogy ott rekedtek egyedül a tűzvonalban. Persze a győri vár nem ezért esett el már előtte egy héttel, Pozsony se ezért június 26-án.

Futottak a mieink, talán jobban, mint Petőfi versében.

Kend az az Alvinczi? – ordít fel kevés tisztelettel a napóleoni csapatoktól menekülő egyszerű katona (bakának mondanánk, de a történetírás kedvéért és persze azért is, hogy ne értsük, miről, kiről is van szó; hagyjuk lebegni a homályt, hívjuk tehát baka helyett úgy, ahogy kell: inszurgens). S akihez szavai szólnak, az nem más, mint

Alvinczi nagyuram, a hős báró Alvinczi József császári tábornagy. Volt ő minden, ami jó. I. Ferenc király katonai nevelője. Az osztrák csapatok élén leverte 1790-ben a belga forradalmat, majd rögtön utána a forradalmi Franciaország ellen csatázott – mígnem egy fiatal korzikai tábornok, az olaszországi francia hadtestek huszonhat éves parancsnoka az akkor már fővezér Alvinczi urat le nem kergette a térképről az Alpok-vidék összes hadjáratában, Arcolénál, Rivolinál. Így, a vesztes csaták és az olasz tartományok elvesztése, Ausztria kiszorulása, azaz érdemei alapján és után lett ő a magyarországi főhadparancsnok. És mert e békés pannon békében ily sikeresen volt sikeres, közvetlenül a Napóleon támadása előtti évben kinevezték tábornaggyá. És most már a győri inszurrekció idején járunk, 1809-ben.

Futunk, futunk, se pénzt, se posztót nem adtak eleget a rendek a császár-királynak. A híres generálist így, maratoni futás közben szólítja le illetlen módon a szegény inszurgens: *Kend az az Alvinczi!?* – *Mi van!?* Katona!

S ő mutatván illetlenül testén a rongyot, mondván is hozzá: hogy a jó fenébe’ lehetne védekezni Napóleon ágyútüze ellen olyan puskákkal, melyekről hiányzik a kakas és kova – futott tova.

És ebből lett 1809-ben Wagram, az osztrákok végső veresége, a pozsonyi béke, a Habsburg-ház teljes megadása, majd az, hogy a szép Mária Lujza főherceg kisasszony 19 évesen Napóleon felesége lett, s egy év múlva megszülte a római királyt.

Mi lett volna, ha van kakas és kova?

Na most lépünk be. Bal lábbal előre, jobbra átttt! Vagy balra? Jobbal?

Vágyárnyak

Mindig csodáltam az árnyakat
Ha hosszít rajtuk az alkonyat
Mily hűek maradnak urukhoz
Pedig az árny sötét múltást hoz

Mindig csodáltam a vágyakat
Átszelt hegyvölgyet, vad ormokat
Apámat, kit alig láthattam
S elbukott a boros palackban

Relativitás-elméleti

Trágya-ligetben, fekáliában
Hogy virít a virág
Szemétdombon, a tyúk, ámultában
Áhítja kakasát

Disznó a sárban: fetrengj a hitben
Minő tisztaság!
S ha kormányt mozgatsz erős kezedben
Jobbra! Balra! Át!

Voks

Szégyenlős éjszaka ébred itt fel
Magukra hagyott tanyák kutyái
Őszülő szél kórót, gazt kerget el
S a házra rádőlnek a kert fái

Tanyám, bejárom szülőföldemet
A csönd gyanús, hol egykor játszottam
Most bogáncs szúrja szét a jókedvet
S gaz ásít, hol jövőmbe botlottam

Tanyánk szélén összeroskadt az ól
Virslit csámcsogtam. Lovak sehol
Beborult a sírba a szomszédunk

Akácfák nézik tövises sorsuk'
S a reményt, mit apánktól kaptunk
Voksokért, cédákért el is adtuk

Repül a remény

Nyílegyenes az út, a tett bátor
Kérlelhetetlen a megfontoltság
Pörög, zuhan a súly, ott lent, távol
A gyerekek a zászlót forgatják

Nyílegyenes az út, bár rövidül
Aggálynak se lent, se fent nincs nyoma
Az anya szemében remény szépül
A jövődönnek is lesz otthona

Nyílegyenes út után itt a föld
Még minden halk, nyugodt, még ép a csönd
Ez volt eddig, száguld a pilóta

Vakító fény, a remény megvakult
Csóvát vet a napba három bomba -
S terhe az asszony lábához hullt

Milyen könnyű

Könnyű feláldozni mások sűrű vérét
Könnyű légiesnek nézni mások éhét
Könnyű kinyújtani kéz helyett a nyelvét
Csak ne kelljen adni soha a magáét

Könnyű zsebre vágni mások csonka bérét
Könnyű e cseréért ígérni a békét
Könnyű magasztalni a mások keresztjét
Csak ne kelljen vinni soha a magáét

Boldogító béke

Járom, járom az új vetést, nézem a palántát
Járomban fejem. Búcsút intek, levetett leánykák
Kórusban zengjétek régi dicsőségem a homályban
Szívetek emléke félénk itt, a hűségeskü-hitvesi ágyban

Hitvesem. Jegenye nő magasra, *nő* a csendes napfényben
Szálfa teremtem milyen lesz majd húsz év múlva, kövérben?
Sok száz éket vágtam hadba szálltan, sok lány áldozta fel vérét
És most lassan dúdolgatom, gyűrűvel ujjamon, a végállomás nevét

Mint

Mint a szél, ha kavarja a port
Mint részeg, ha kihányja a bort
Mint király, ha meztelen sétál
Mint kéjenc, ha kidől a kurván

Mint kicsi, ha betegen hörög
Mint vált férj, a két kocsmá között
Mint asszony, s a két kis pityergő
Mint halott, ha zár a temető

Mint kufár, ha az élet olcsó
Mint fösvény: *nem kell a koporsó!*
Mint baka, ha nincs jobbra, balra
Mint vezér, ha nem ment a harcba

Édes Nagy Szívem!

Figyelgetem a szívemet
Hamis hangokon zenélget
Éneket vártam, dallamot
Versenyhőst, boldog dalnokot

Szózatot, szárnyaló vágyat
Vállamnak feszített vállat
Csecsemőt, hogy ringathassak
Égig érő gyermek-fákat

Zihál a mellem odabent
Vihar után a zavart csend
Piciny, fáradt lélek vacog

Cserbenhagyja a bolondot
Kiért nem kár, ha kiszárad
Ráfektetünk néhány ágat

Mint bárány, sötét felhők alatt
Mint fátyol, könnyem pont úgy szakad

Jászól

Egy darab kenyér
A vér
már kihűlt
Egy korty híg borér'
A test
kiderült

Ez a te tested
Az úr
kezedben
Ez a te véred
Borral
vezényel

Ez a te éjed
Fényed
a pokol
S bár még nem érted
Üres
a jászol

Szögek

Túl hegyes szöget rajzol a pályám
Az élet küszködik a szűk szegletben
Emelném fejem, de rám néz árván
Jövöm, felszögelten oly esetlen

Hegyes szögben kuporgok fény nélkül
A láng se ér ide, nemhogy a tűz
Fagyos leheletű élet kívül
Köröttem, rideg arcú halál űz

Hogy' vágytam a jóra
könnyű kacagásra
szivárvány-vidámra
könnyemben a szóra
arcomon arcodra
derékszögre várva –
S megállt az óra

Vezérjel vezényel

Kövek emelgetik fejüket, beléjük vésve valaki igaza
Tíz, száz, mind egy, a nép mindig fáradtan megy haza
A vezér kezében véső, kard, kötél, pallos, pálca, ékes a szó
Állnak a fáradt kövek a sivatagban; a folyóparton; a jelt adó
Vezér szeme fényes, hangja lángra gyújtja önmagát, s ég sokáig
Tíz parancsnok áll fel vele, kezükben korbács, nincs már idő az imáig

Beszélgetés a tavasszal

Édesen olvad szét a levegő
Húsvét közeledtével nyelvemen
Válluk' ropogtatják a telelő
Vén fák. Hajukon még hideg pihen.

Felnyitja sátrát az ég, még csábít
A trón, mely fölöttünk Isten széke
A hitetlen élet nagyot ásít
Magában dúdol a föld s természete

Nem visz hozzád út, Uram, gyökeret
Vert lábam a rögben. Nem enged el
S holtomban is inkább itt pihenek

Semmint lélekvándor a mennyekben
Parttalan patak a vágyam, öböl
Áradjon belőlem tiszta öröm

Sorscsapások

Rángatja szívemet egy piciny kéz
Szétszed, szétráz, szerelmem így becéz:
Ó, te züllött zsarnok, elázott gaz
Pénztárcádban csak a hiány igaz

Ó, vak bolond, érzéketlen tuskó
Mondd, holt lelked mire használható?
Kirázva szívem utolsó cseppje
Hulltában társát, a bort kereste.

Aszfaltbetyárdal delíriumban

Dalom fuldokol
Lábam nem hajol
Késem forgatom
Lyukas gyomromon

Szavam megszakadt
Hangom fennakad *(voltam walesi bárd is!)*
Jövőm kikacag
A nőm más alatt

Hej, szél, mi..., mi..., mi...?
Mi van..., haverem...!
El akarsz fú'ni

Tetű részegen? *(ezt magamra értettem!)*
Pénz pereg, néz'csakk...
Nyalom... sorsomat... néz'csakk!

Reménydal

Az emberért
Ha még megért
És a népnek
Szólj, szép ének

Az a magyar
Aki akar
Legyen áldott
Szabadságod

A csillagon át
Apánk néz ránk
És a holnap

Mint a jó pap
Jegygyűrűt nyújt
Szívünk kigyúlt

Éjt nappallá

Levette magáról a koszorút
S a Nap a fénytelen éjhez búj
Levegőt sem vett a sötét csöndben
Pihegett fáradtan a hideg börtönben

Párnája a Vértes, a csupasz, a kopár kő
Föld-takaróján vérázott világ, sok a temető
Viharverte ország vacog a télen a felhők alatt
S az éjtől kérdi, mikor enged meg jobb napokat

Tölt e lék

Kocsmákban végzi minden nap
Nincs ma, holnap, nincs ünnepnap
Otthon már rég elűtött az utolsó óra
Zárórakor rábukik a fizetetlen korsóra

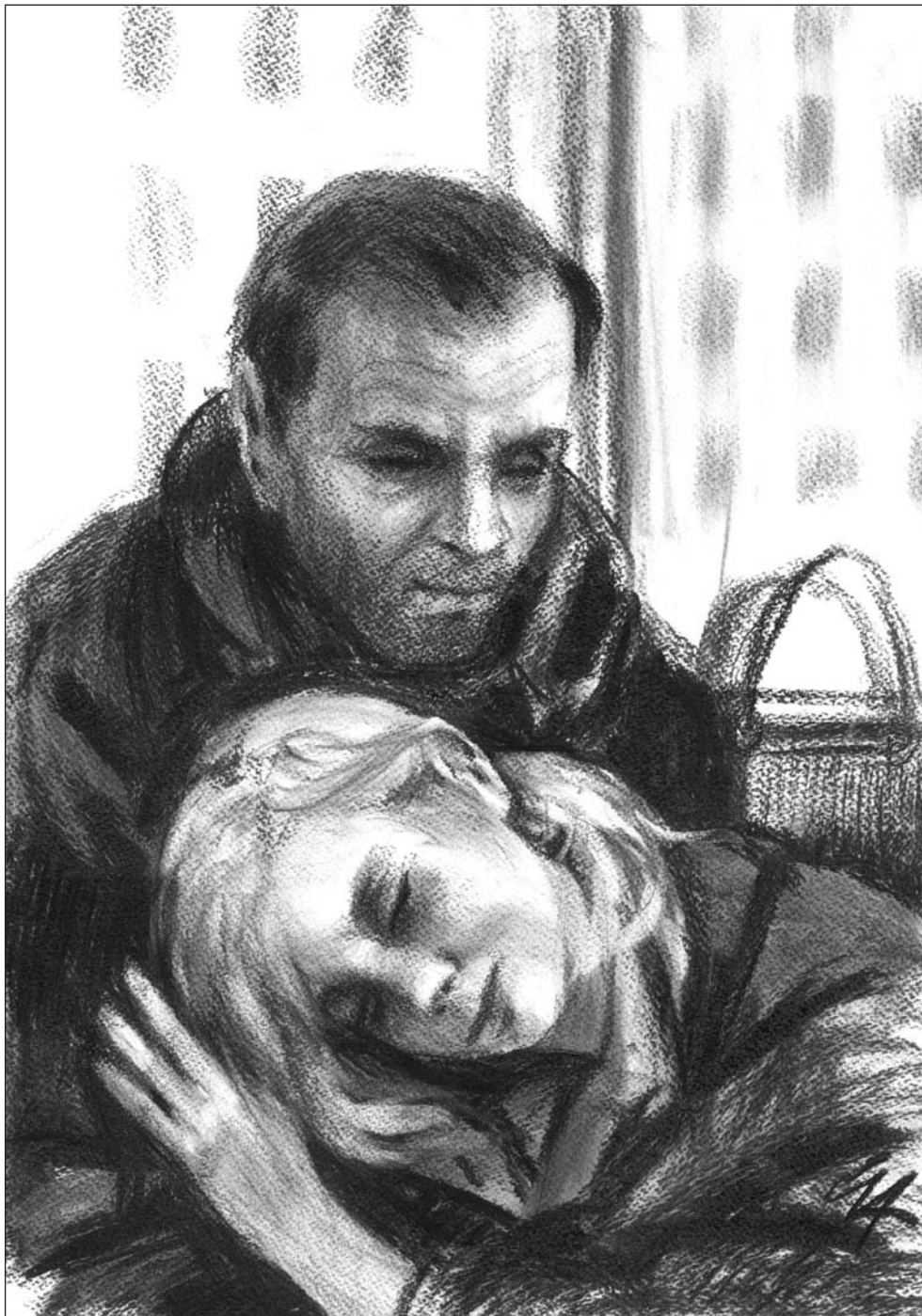
Rémálom ringatja ölében, néha, ha feltekint
A pincér-rém, és kiáltja: elesel megint odakint
S csak zúg, s csak zúg a végtelen csönd a fejében
Asszony-káromkodásba kapaszkodjon este elestében?

Százszor hervadt élet, százszor utált otthon, mi is száz még?
Százszor szájon vágott asszony, két gyerek lett az ellenség rég
Fáj a fej, ahogy néha idegen szellemkéz vasfejszével vág léket bele

Fáj a gyomor, a kiürült élet, s fáj, hogy oly régóta méreggel tele a bele
Csak a szív, az ver még jól, jó nagyokat, mintha nagyon dühös lenne éppen
Csak a szív, csak az, az bírja ki, hogy lenyeljen még tíz-húsz tablettát a vécében

IV. ... ahová magad nem jutsz el

A... szíve... megfagy... ott

...

Az én szakállas emberem arcán még csak kétségbeesés se látszott. Szerintem tudta évek óta, hogy valahogy így lesz. Azért nagyon jó az ilyen békés embereknek! Tudnak mindent előre, van idejük időben gondolkodni. Jó időben, rossz időben, mindig van.

A koporsó üresen tátongott egy kicsit a járda közepén, valamire még vártak a szakemberek. Az én emberem, mivel senki se szólt hozzá, türelmesen volt halott, épp úgy, ahogyan élő. (95. o.)

Fortuna humana. Lassan megyek

Az élet túlsó oldalán élet zokog!
Vágy és álom, amiket még nem láthatok
Odaát volt-s-jelen létem halkán dadog
S nem tudja, kell-e ott tudni a Szózatot

Összeolvad harmónia s elborult agy
Megbénult nyelv és messzevivő mozdulat
Hazugság s megbánás: feladtam valómat
S a tett halála lett a gyáva gondolat

Aszú a vér, gyémánt szemben az igaz él
Édes a sors, kedvesem mámor, nap, ima
S szörnyű, hogy senkit sem dajkán már a szívén

Az élet, elunt. És a halál oly cifra.
Csak ténfergek, száraz lábam földben gyökér
S fellegek helyett a kezem a sárba ér

Főnixmadár sem leszek már

Tűzben égtem, tűzben égek
Testemre ítélet hangzik
Lefordulnak a kémények
Holtomon gyümölcsrügy fázik

Fortyogok, szűnőben súlyom
Vad arcok néznek rám. Sátán!
S én, hajdan a virág, szirom
Füst vagyok a pokol kormán

Tűzben égetett a remény
Hogy az élet örök áldás
Élet fakad a lét helyén

S az elmúlás csak szertartás.
...És égek a tűzben, rőten
Lassan feladom a fejem...

Jövő

Repül a hangom az ég felé
És szemem fénye villámsebes
Ezer éves, a végtelené
Száguld az űrben, néha neszez
Titkot kutat, az én titkomat

Vége-nélkül szófoszlány sereg
Ezer ábránd napfényirányban
Imák, rebegések s szeretetek
Lankadatlan halálra váltan
Keresik égi fennhangomat

Az utolsó percek

Ez itt még az élet
Csók a nyár hevének
Úszás árfolyamban
A Styx még messze van

Ez itt fönt még az ég
Nyíló vég szerteszét
Erő, lélek, erény
Csak a halál szegény

Ez itt még végtelen
Nappal és éj velem
Karcsú kar ölel át

Átnyújtja világát
Röpdösök veletek
Dalolom békémet

Átbillenni, átlibbenni, átbillenni...

A spanyolfalon át árnyak integetnek
Borzongok, a halált nem érdemlem még meg
Sovány testek táncolnak, rejtelmek fehérben
S átesek az ajtón, félénken, csüggedten

A küszöbön túl már nincs halál, a Holt él
A Remény búcsúzik, mielőtt köszönnél
Néma minden szó, s ha tátogva kiáltasz
Bemutatnak végre az élő halálnak

És

S Te, és Te a szememnek
Mint folyam a tengernek

S én, és én a szívednek
Mint szülő a gyermeknek

S mi, és mi az életnek
Mint az ég a napfénynek

S még, és még ha szeretlek
Mint éhes a kenyeret

S majd, és majd ha meghalok
Csak életet majszolok

S majd, és majd ha ébredek
S majd, és majd ha ébredek
S majd, és majd ha fény leszek

Rock and... rázz, láz!

Rázom a lámpásom
Lóbálom a fényét
Isten, add: asszonyom
Halkítsa önkényét

Rázom a házamat
Essen rám, takarjon
Hómezőn vágyamat
Vezesse farkasnyom

Rázom a sorsomat
Éjjel széjjel verhet
De hagyja rám Napomat
Vagy egy sötét vermet

Rázom a zabolát
Paripám nem lódul
Vállamra patáját!
Zablám számra zárul

Rázom a jégesőt
Szakadjon le az ég
A nőt, ki fel se nőtt
Sorsában semmis ég

Rázom az árnyékot
Ne ne vess, zord lélek
Verem a harangot
A kacajtól félek

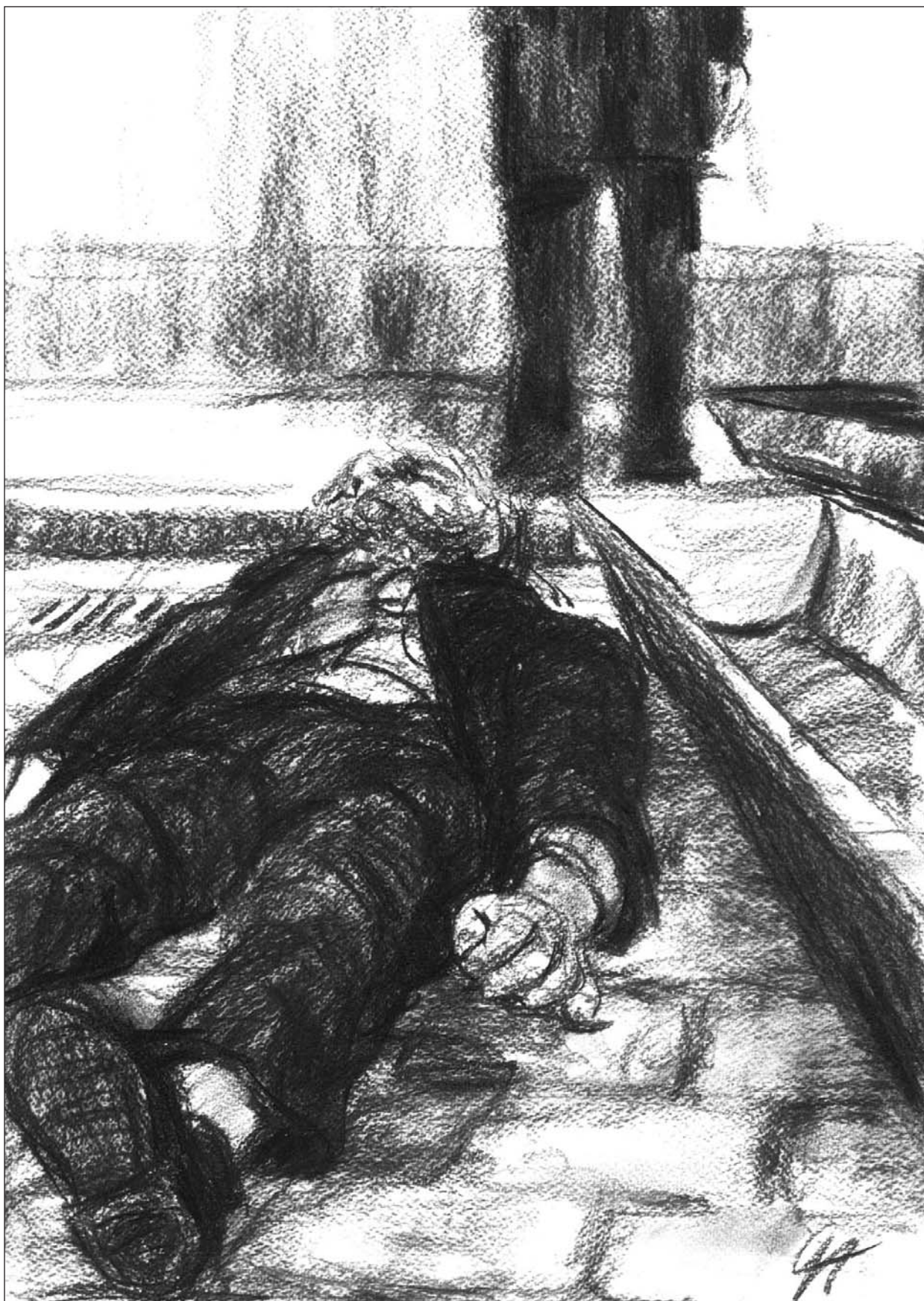
Rázom az arcokat
Ráncokat mélyíték
Építék kriptákat
Kísértet rémisztget

Rázom a hitemet
Verem a küllemem
Pokolra csengetnek
Jól éget, remélem

Rázom a csendes szót
Nem ér a szívembe
Ne hallj meg jajongót
A vígság temetve

Rázom a szemfényem
Láncolj le magadhoz
Mindörök felségem
Felerész sorsomhoz

– ... mint az esküben.

A... szíve... megfagy...ott

(Ez nem orvosi jelentés)

„Bemelegíték” címmel tárcát írtam a Szabadság tér környéki hajléktalanokról; 2002 őszén írtam, 2003 január 22-én jelent meg *Jó kedvedben teremtetél...* című kötetemben: a Magyar Kultúra Napján, azon a napon, amely nap Kölcsey Himnuszára emlékeztet: *Isten, áldd meg a magyart*

Jó kedvvel, bőséggel.

Aznap, 2003. január 22-én láttam egy magyart, akit biztosan nem áldott meg; legalábbis nem ezt kérte Kölcsey. Én láttam a magyart, igaz, csak sandítva, néhány másodpercre. Ő nem. Jól megnéztem, még így is, futtában: ő volt a főszereplője a „Bemelegíték”-nek.

Neki most hideg volt. Minden hideg volt.

Éppen készültem Kiskunfélegyházára, hogy a Jó kedvedben... országos bemutatóját megtartsuk, az autómhoz mentem épp', amikor az iroda-palota tövében, a szokott helyen megláttam az én főhősömet. Nagyon elárvult állapotban volt, még sose láttam így.

Feküdt az aszfalton, éppen délben, a hóban-jégen. Feküdt, csendben nézte az eget, kitárta az ingét is a hasán, mint aki nagyon sietve készül valahova.

Pedig már odaért. Tudta-e, vagy se, de már ott volt.

Nem láttam még soha ilyennek, ilyen elárvultnak, szakállasan, sápadtan, rosszul öltözötten.

Nem láttam még soha halottnak.

Elég volt. Elégette, ami volt, s arra az tényleg elég volt. S mert elégette, kihűlt. S mert kihűlt, megfagyott. S mert megfagyott, meghalt. Perpetuum mobile.

Éppen pakolták le mellé az előre elkészített koporsót a járdára, a szakemberek arcán látszott, hogy nincs ebben semmi meglepő. Ezért is járják a várost egy többkoporsós furgonnal. Időben kell érkezni, ez a lényeg, ez a szabály. Ha rossz idő van, akkor kicsit később jön a kocs. De megjön, mint a halál: a halál hívó, halk szavára jön.

Az én szakállas emberem arcán még csak kétségbeesés se látszott. Szerintem tudta évek óta, hogy valahogy így lesz. Azért nagyon jó az ilyen békés embereknek! Tudnak mindent előre, van idejük időben gondolkodni. Jó időben, rossz időben, mindig van.

A koporsó üresen tátongott egy kicsit a járda közepén, valamire még vártak a szakemberek. Az én emberem, mivel senki se szólt hozzá, türelmesen volt halott, épp úgy, ahogyan élő.

– Nem kell nekem semmi sem, uram, csak egy kis kaja, legyen pia, cigi, meleg jöjjön ki itt a nyíláson a seggem alá, legyen karton, nejlon, szivacs, takaró, és akkor meg-

van mindenem – sorolta nekem többször is a tetemes listát. A nőket kihagyta. Mert ha még azt is mondta volna, akkor azt mondtam volna neki: – Hé, mester, hát akkó minden megvan! Így ezt nem mondhattam, bár az is lehet, hogy éjszakánként megvolt a nő is, titokzatosak a hajléktalan éjszakák az ablak- és kapumélyedésekben. Ha a nő is megvolt, akkó már tényleg nem hiányzott semmi az életből, csak a halál.

Most ez is megjött, kopogtatás nélkül.

Az én emberemnek ugyanis megfagyott a szíve. Addig, addig szorongott a szíve szegény, míg belefagyott a csendes álldogálásba. Álldogált ott állandóan, remény nélkül, bemelegítés nélkül, és kihűlt.

S ha van, ha lett volna, ha volt egy nő a listához? Akkó mi lett volna? Akkor is megfagy.

Az ezeregy éjszaka fagyban, mese nélkül. Talán kettőezer kettő inkább, tíz év alatt. 2003-ban aztán meghal.

Tényleg. Megfagy a szíve. Csordogálna még a vér, de nagyon hideg, olyan cammogós, téblábolós. Engedné még az ér, de olyan zúzmarás, jégcsapos. Befogadná még a kamra, de étlen-szomjan, üresen reszket ő is rég. Az ilyesmi nem elhatározás dolga.

Nem rögtönzött rosszkedv a jókedvében teremtő isten szépírással kacérkodó fiának bosszantására.

Ez egy folyamat. Egy trend. Ha mindennap meghalsz valamennyire, akkor inkább előbb, mint utóbb, meghalsz nagyon.

Ettől a váratlan felismeréstől, igaz, utólag, tátva maradt az én emberem szája. Tátva az enyém is. Istenem. Ennyi az emberi élet?! És most mit csinálsz ott vele?

Persze, hogy hisznek a jobb túlvilágban! Azok után, ami itt történik velük, csak jobb lehet. Nem is kell vallásosnak lenni, hogy hinni akarjanak Istenben. Abban mégse hihetnek, hogy majd másfél órás késéssel kijön egy négy koporsót glédába állító furgon, s míg te meztelen hassal a jeges járdán fekszel, s látod, hogy az ágyadra az ablakmélyedésben (hm, az... ágy) máris kezd szemet vetni valaki, akinek, renyhe lévén, nem jutott a –20 fokhoz... míg te itt heverészel, mintha részeg lennél, addig az emberszállító szakmunkások azon tanakodnak, hogy utánad, veled először a IX. vagy a VI. kerület felé vegyék-e útjukat...

... s még csak meg se nyikkanhatsz, bele se szólhatsz, hogy de édes jó uraim, ha már így alakult, nem mehetnének direktbe, mert akkor már inkább sietnék fel az anyámhoz, akit 58 éve láttam utoljára, mikor az oroszok felszabadították a várost, és egy szabad sorozat etlaltálta a pincében, és én, mert akkor, egy évesen, ily' esetben jól és életvidáman tudtam sír... Ni!

Hol az Ott?

Mindig azt keressük, őt, az ismeretlent, a megnyugvást. Az elérhetetlenek közül az egyetlen elérhető.

Hiszen csak rajtunk múlik. Ott van mindig – s talán soha, egyetlen pillanatra se érjük el.

Ott van bennünk. A mindig nyitott titok, rajta bátortalan lelkünk hétpecsétet zárja.

Önámító gazdagok és hivalkodók egész vagyonekat halmoznak fel és költenének rá, hogy megtalálják – és ott a kis purdó a porban, vidáman felnéz rád, gondja semmi a világgal, elneveti magát, gyémántszelei is nevetnek, amint jóízűen belemajszol a kenyérhéjba, amitől gazdagok kutyája kiütést kapna. A purdó tudja a titkot, és ha szerencséje van, senki se veszi el tőle, akkor se, ha történetesen munka nélkül koplal egész életében, s vidáman ellopja a válogatott eledelt gazdagok kotlájából.

Varázslatos hajfonatok alatt, milliós ruhában pompázik a fogadás elnökének tündéri ifjú felesége, s a WC-ben könnyesre maszatolja arcát, titokban, nem úgy, mint a purdó a porban. Keresné ő is az Ott-ot, légyottok száradnak százával a tompora alatt, de nincs sehol. S nem is lesz megnyugvás a képmutatás hazug világában. Valaki valamikor lehúzta a WC-ben a személyiségét. Járt neki is a jó sors, a lélek nyugalma, a háborítatlan jártasság saját személyében – de eladta 2 db 2 karátosért. Kezdetkor. Most már nagyobb jár.

Ámokfutók keresgélnek tudományos alapossággal egy életen át. Pszichiátákat gyötörnek, tanfolyamokra járnak egzotikus országokba, guruk mondják meg nekik, mi a teendő. De a gyerekük fejét még nem simogatták meg, a derekukat még nem karolták át, nem dobálják fel őket a magasba repülni. Megragadhatták volna, meghódíthatták volna önmagukat – de soha nem voltak ott, ahol vannak. Sznobéria, Sibéria, Ibéria, Libéria, és néha egy csődör, két lábon, a harmadikkal. – Talán jobb lenne egy kis gyengédség az azonos nemtől, Madame?

Az Ott sosem ott van, ahol másnak. Nincs is sehol máshol. Benned van, de nem is hallasz róla. Üldözöd, meg akarod szerezni, fűt-fát ígérsz mindenkinek cserében – amit persze sohase váltasz be –, gyakran reménytelenül lehull a kezéd, amit a sok gyógyszer is kiválthat; rohángalsz körbe, pók bámészkodik a sarokban, s újra s újra szőni kezd, hogy mindig visszatérjen a vackába – ez lettél. Mert még soha nem beszéltél a szíveddel.

Soha nem tisztáztad magaddal, ki vagy. S ha az és annyi, az és annyi jó is. Jobb, mint a festett hazugság, a feslett élet, a megfeneklett lélek.

Az Ott – kiváltság. A lélekben merész, magukban is meg- és önálló emberek gyakori rejtekhelye. Erőforrás, végcél. Ne félj magadtól, a riasztó magánytól. Tudom, milyen az elhagyatottság, a sikerek után a kudarcok sötétszobája. De jobb egyedül lenni, mint sodródni hamis, ismeretlen utakon, idegen parancsokra és kényekre.

Csak az örültek nem hallják, milyen fájdalmasan ordibál a lelkük, ha nincs céljuk, vagy ha elhagyták a hozzá vezető utat. A lödörgéssé degradált élet ugyan ezerszer több, mint a „nagyszerű halál”, de kevesebb, mint egy korty víz. Vagy tán csak épp annyi.

Hatszáz smink, háromszáz party és kétszáz rögtönzött pásztora (és zéró+zéró kielégülés) közben hogyan gondolhatná végig a dáma – s az úr –, hogy valójában ő egy nevesített nulla. Értéktelen s alkotásra képtelen hiszterika; mások által kiszolgált here; impotens csódtömeg. Pedig csak te válaszolhatnál pontosan arra, mi a baj, hová toloncoltad ki a lelkedet, mióta vigyorog rád magad helyett egy torz arcú idegen személyiség.

Ne menekülj el a fájdalmaidtól. A tieid. Te szüled őket nap nap után. Elégedetlenségednek te vagy a forrása. Közömbösséged a te kiszáradásod: szétfolyattad az életnedvedet.

Iszonyú lehet, főleg, ha már gázcsapot és kötelet, gyógyszer és kést nézegetsz. Pedig a tétel egyszerű. Az életnek nincs párja. Semmire se cserélhető. S ha összeomlasz, neved fel egyszer, ha még oly szerencsés vagy, hogy tudsz nevetni: Jóisten, én még élek! Juhhé!

Menj tovább, ne dőlj le, el, ki. A lélek erősebb, mint te, bízd rá magadat nyugodtan. A lelkedben ugyanis nem csak te vagy benne, beszart alak, hanem benne van a minident kibíró anyád és nagyanyád, a halált kartácsban megvető nagyapád és az azt kiröhögő vesztes apád, benne van mindaz, amit tanultál könyvtárak és tanszobák mélyén, éjjelente körmölve. Benne van a remény és bizalom, amivel mások kísérek, anélkül, hogy tudnád akár... Benne van az embernek az a kiváltsága, hogy mióta egyenes a gerince, gondolkodik, beszél és munkát végez, győzelemre van ítélve. Még önmaga fölött is.

És ha végképp kudarcot vallottál, ha nem vagy ura önmagadnak, akkor is csak beteg vagy. Élő beteg. Fogd meg végre valakinek a kezét, biztosan van még egy utolsó darab, akárhányba köptél is bele; nézz még valakinek a szemébe kérdően és segítséget kérően, talán van még egy ember a földön, akit nem csaptál be; nyeld le kiszáradt torkodból a nyálad, és próbálj meg kinyögni egy, egy darab őszinte szót, amit eddig soha nem tudtál, mert féltél, hogy viszonzni kell: segítség.

Mért

Mért tesznek gyémánpatkót a gazságra?
Mért, ki kibányássza, a gazdaság lárvája?
Mért rikoltja magát tisztának a mocskok?
Mért, kik mosdatják, sose lesznek boldogok?

Mert a szél néma, csak a vihar őrjöng
Mert a vágy tiszta, csak az erő hőzöng
Mert a föld csendes, csak a vulkán ordít
Mert a víz fényes, csak az árja rondít

Mért kap koronát, ki jó kedvvel öl?
Mért hápoghat hamisan a hazug szó?
Mért, ki szentesít, áldozatsor előtt?

Mert ólommal a fülünkben borzasztó
Mert ólommal a szívünkben félben félve
Mert a teljes is fél, kicsi lett ketté tépve

Szuszog a szél

Szuszog a szél, alig bírja már
Egész éjszaka dorbézolt a kujon
Ölében fáradtan piheg a szellőlány
De ő azért bezörget még egy ablakon

Édes test szendereg bent, a hajnal épp hasad
Az agg szél gerjeszti álomra hajló vágyát, hiába
Talpra pattan álmából a Nap lánya, a vigyori pirkadat
És egy édes test gyanútlan fordul át szélcsendes oldalára

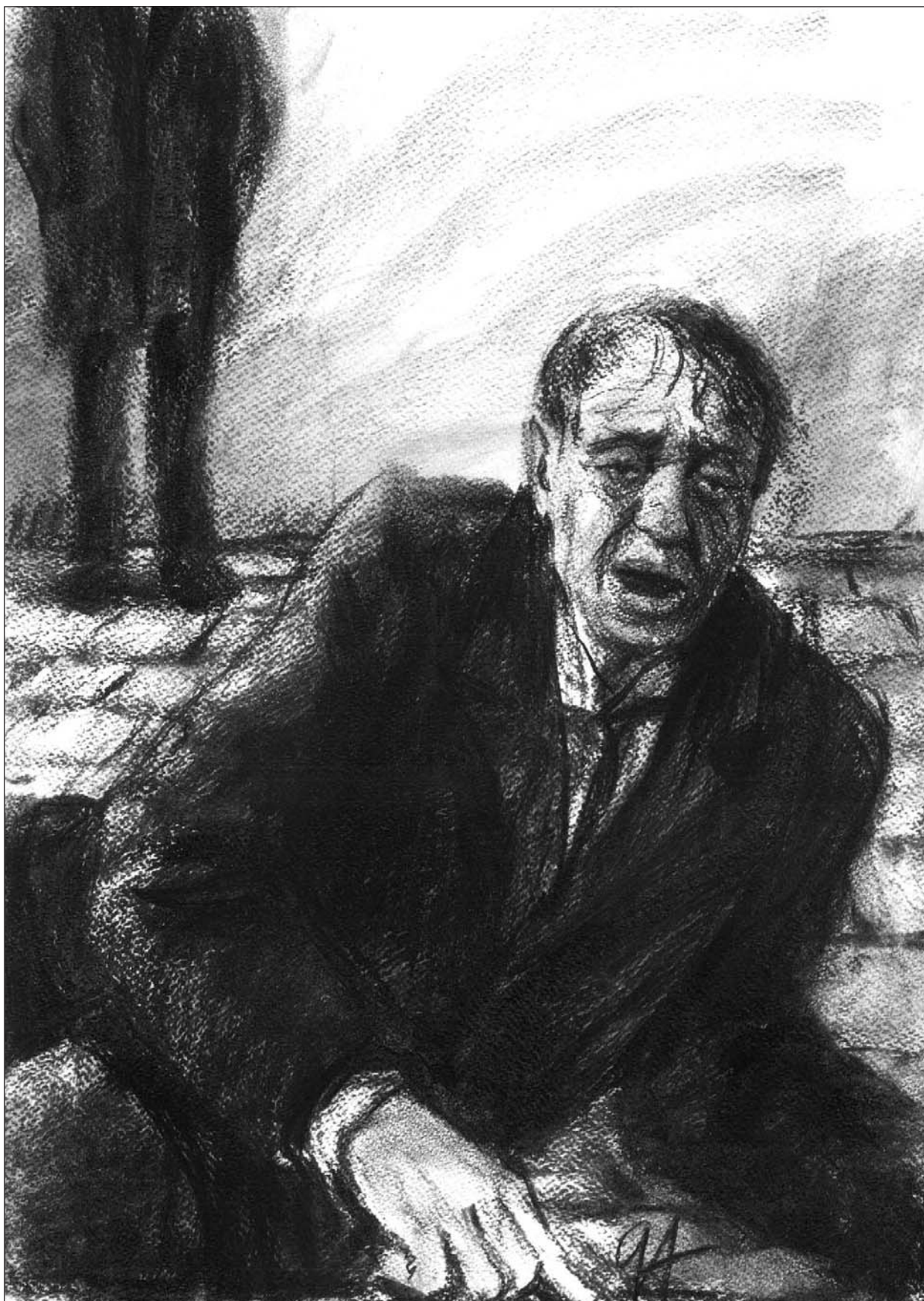
Láncalpam libeg

Láncaim fennakadtak a felhőkben
Jó, hogy valakik a másvilágra küldtek
Most az Idő napozik itt mellettem
Rabláncom helyén a sebek szépülnek

Szabadság a bárányfelhőn, fejjel le s fel
Eltűnök a fodrok közt, kibukkan a Föld
Innen kacagva az ordas ellenfél is ember
Mert az univerzum a közelemben költözött

Vastalppal gázoltam egykor agykérgeken
A Taigetosról tanítottam repülni felnőtteket –
Most szellemföld és égi való közt libbenek el

Fentebb!, tátong az űr! – De hogy lesz nélkülük
Ha nem hallom többé: a lányhangok csobognak!
Ha szemem nem látja már sugaradban az aranyat

***Ide lélek, oda lélek, addig tartson,
míg én élek!***

Azaz, nem törődöm a túlvilággal.

Kétszer küldött már behívót, mentem is, de mind a kétszer visszatessékelt. Mikor először felébredtem a vándorútról, egy erdélyi lány állt a fejemnél a kórházban. Másodszor az első feleségem.

Kóma, kóma? – mondtam magamnak derűsen, s a kezemet nyújtottam felé, búcsúzóul. *Csak egy kis kóma?* – *Ja!* – mondta. S elment, mintha ott se lett volna. Hát mégse jutottam a halál fogára!

„A halál szekere minden bűt, bánatot elvisz”, azaz minden bűnnek vége boldog halál szekere; azaz a halál minden bánatnak véget vet.

Én meg itt maradtam. Ott csaholt körülöttem a halál kutyája, de csak nem harapott belém. Miért? Ezen sokat töprengtem a kórházi hónapokban. Véd valami, valaki? Visszatart, visszaránt, kiválasztattam az életre?

Vagy egyszerűen nem is olyan könnyű meghalni? Miközben? – csak egyetlen mozdulat? Van törvényszerű abban, hogy élnünk kell, s hogy kinek kell, s kiért, miért, meddig?

Nincs. A véletlen műve. Az életünk is az, két pici sejt véletlen találkozása, s e pillanattól csak az a biztos, hogy egyszer meghalunk. Csak az a biztos.

Másfél tonnás autó temethetett volna maga alá örökre.

Az önkívület magatehetetlenné, ronccsá tett egy más alkalommal, a világ megszűnt, s én már nem voltam a része, felbomlott az akaratom.

Mikor felébredtem, könnyű volt minden. Az ember megjárta a poklot. Rövid távolléte alatt szembesült minden bajával, gaztettével. Ott állt az úton vicsorgó arccal mindenki, aki rosszat akart. S aki jól, az bátoritanul és tanácstalanul félreállt. Elszáradt virág voltam egy hulla szegény indiai falu szélén, a porban, 1237-ben, s az, akire már 900 éve vártam, ott járt-kelt körülöttem, szent tehén volt, de én olyan száraz, hogy eszébe se jutott lelegetni. Hozzám se ért, elment, s én tudtam, hogy várok újabb 900 évet, akkor majd megint arra jön, és talán észreveszi, hogy én, én, én!!! vagyok az. Csak kicsit száradok, száradok, 1800 év az sok..

Az egyik barom ellenségem, mikor megtudta, hogy elpatkoltam, rögtön kivirult, erőszakkal magához cipeltette a pribékjeivel azt, akit annyira szerettem, és attól kezdve kutyának tartotta, kipányvázta a kerítés mellé, és mindig megnyalatta (...) valamelyét vele, s ha nem tette, félig holtra verte. S mivel meghaltam, mindent láttam: de látnom, belátnom kellett azt is, hogy én már soha nem tudok közbeszólni, beavatkozni, árnyék a testem, csak én látok,

de semmi erőm nincs. És a szegény kis nőm nyalta a baromot.

Véletlenül a Moszkva térre tévedtem, sötét, láthatatlan árnyként. Apámat, anyámat ásták ki büntetésből, miattam, a sínek alól, ahol a sírjuk volt – azt mondták, menjenek vissza a kiskun homokba, nem city-be valók.

Erre fogtam magam, és elkezdtem számon kérni a magyar történelmet. Kelletlen válaszokat adott *István*, röhögött *Mátyás*, mert a válasz helyett *Beatrix*-szel csiklandoztatta a talpát, Dózsa a fejemre tette a koronáját, mondván, hogy a búbom úgyis kopasz, jobban látszik, ha vörösre ég; az egész történelem rám omlott, alatta vergődtem, a sínek alá csúsztam én is, és ordítottam, hogy engedjenek a forró kiskun homokba engem is. Erre lelocsoltak, és a magyar történelem nevében egy kopasz, vihogó ürge, ez is *Mátyás*, csak ez már *rákos* volt, és már csak néhány napja volt hátra, szóval ez a kis idéetlen elvette az egyetlen tolmácsot, amivel a porba írtam, eltörte, és kiszúrta vele a szememet. A szemem lassan kihunyó világánál azért még lámpavasra lógatták. Onnan kiabálta, hogy ő is *Mátyás* király. Hiába akasztották fel, élt tovább, és kiabálta, hogy visszajön.

Erre a magyar történelem dadogni kezdett.

Már az egész Moszkva teret rám dobálták.

Merültem, merültem, még mélyebbre, a történelem alatti idők alá. Csak az ostorát láttam, Istent magát nem. – *Hé, Attila, mondtam, hogy ne igyál annyit, nem szabad, nem érted?* Erre a hun király kardjával hadonászó öcsém átfestette a fekete szememet kékre, hátha azzal jobban látom.

Iszonyú sötét lett. Már nem volt lentebb. Hát mégis van valami, ami nincs tovább, van vége a dolgoknak? A fekete lyuk után nincs más. Onnan, ha egyszer odáig jutottál, visszatérhetsz még, mert nincs más, ahova megtérhetnél. Vissza, Attilán és a sörén, a történelmen, Rákosit ne vágd le a kötélről; a megvert kis nőmet és a szent tehenemet... mit tegyek velük? Mit tegyek? Hagyjam ott, a sorsukra? Szabadítsam ki őket, s kezdődjék majd minden előlről? Mászok vissza ezer éveket, csak azért, hogy ugyanott folytassam?

Amikor a szemem elkezdte felismerni a plafont, a levegőt, amikor oldalt tudtam fordítani a fejem és megszűnt a túlvilág ordítózása, amikor megfogtam a saját kezem, érezve melegét, meg tudtam mozdítani – iszonyatos erejű, forró hála ömlött át minden sejtemen. Hihetetlen. Megmenekültem. Nem visznek el.

Távolban, másoknak hallhatatlanul, sok sarokkal odébb cipőkopogás indult felém. Kip-kop. Női sarok. Valamilyik halhatatlan feleségem elindult felém. A múltból? A jövőből? Senki se hallotta, csak én. Kipp.

Csólátás

Esőben, csatornacsőben
Malasztal marasztal az Úr

A patkány bundáján fekszem
A korom most se lesz azúr

Híd alatt hidalgó alak
Olcsó kis köznemes vagyok

Testemben hiátus dagad
Hibridnek a korcs is ragyog

Akasztófám árnyéka
(Hurkolom kötelemet)

Fények sötét játéka
Csőbezárt végrendelet

Mennyek veszekednek rajta
Kire hagytam testemet

Patkány árja csúf dala
Szennyezi be lelkemet

Jólét honol a csőben
Szájam tátog, álmzaj

Béka brekeg fülemben
Béke, jövő, ne zavarj

Füstté váló remények
Hit nélkül élt szegények

Csak lett volna... csak egy nő
És egy száraz temető

Nem nyíló kapuk

Az Úr hangja nem tetszik nekem
Feltett lábbal a kereveten
Számon kéri a keresztet
Miket sohase vetettem meg

Tépett sorsom illegőn billeg
Az Úr láthatóan meg- s kivet
Csöndben várok, mélabús alak
Ázott varjú fellegek alatt

Önkény az úr, kaszája fényes
Számban szemem, könnyétől redves
Bánnám már életem... – *Ámen kell?!*
Az Úr horkol a kereveten

Még mindig

Ha a szemed csillog
S nem rablott aranyad
Az ad vigaszt, rangot
Ha két karom hagytad

Ajkad ontja mézét
S ha az enyém várja
Mint mikor a mesét
Adják szájról szájra

Szíved, a szívtelen
Mindig csak engem ver
Dobbanj az enyémen
Lángot vetsz az égen

Mindhalálíig! – vérem
Utolsó nászt keres
Nyugszik a tiédben
Mint folyón a füzes

Égtem, mint a fáklya

– s most?

Égtem, mint a fáklya
Gonosz, rabló éjben
Hogy legyen az árva
Szabad börtönében?

Rangom nincs, tiszta ész
Csillagok vezetnek
Hangom halk, szenvedés
Sodrában vezeklek

A tenyerem kérges
Mint öreg fák ránca
Vagyok az agg béres
Kegyekért kiáltva

Szemem sarkán reggel
Mibe befért a világ
Szűk, szürke hajnal kel
Fenik a borotvát

Nem hallom fohászod
Pörölyöklök zúgnak
Torkomon egy marok
Vet véget a múltnak

Vet véget a búnak
Halált vet, arathat

Este, estedben

Még nem győzött le az este
Bár már tort ül a sötét
És a Nap, kettőnk szerelme
Eltékozolta hevét

Dórén dőlöngélt életem
Hajnaltájt homály csuklott
S mikor majdnem elvéreztem
Átadtál egy csillagot

Vöröset, sárgát, lehullót
Mindegy... ragyogtál benne
Én kalapáltam a sarlót

Részeg vérben keringve...
Potyog lefelé a Nap
Estedben megvárhatlak?

Akard, s úgy lesz

Akarom, a karom végre elérjen
Minden szivárványlányt fenn az égen
S fejezzék le a Halál agg királyát
Naptrónomra ültessem a Lét lányát

Akarom, öleljenek a csillagok
Arcod a jobbomon bíborban ragyog
Tűz leszünk ketten a dermedt kozmoszban
S köszönünk egy nagyot, hol az anyánk van

Ne nézd, merre megyünk, győzelem röpít
Ne korbácsold többé Isten lovait
S bár vétkeztünk százszor, van megbocsátás
Csak az élet örök, vesztes a múlás

Akarom, hogy felejtsem a rosszat
Halotti torokat, földhányásokat
Akarom: mosolyom, másról szállj vissza
Szerető szívtől lesz a lelkem tiszta

Fagyott kutyaláb

A Társad a lom című régi versem margójára

Menne, ha merne
Enne, ha merne
Merne, ha merne
Nincs semmi benne

Nincs az embere
Hogy' tenne bele
Üres a bele
Ebadta ebe

Szenvtelen szíve
Vértelen színe
Magányos kínja
Most még csak bírja

– *Fagyponaton almom*
Kis korcs rém-álom
Berúg, belerúg – ...
– *Kicsim! Nincs! Abcúg!*

Amygdala – ahonnan a könny és az ölelés ered

Zárjuk szelíd karjainkba az agressziót.

Hagy aludjon, s ha örök álomba szenderül, hát jó helyen hunyt el.

A remény tanulható: reméljük hát, hogy nem tér vissza.

A kétségbeesés is tanulható: visszatér, biztosan.

A gyámoltalanság is tanulható: ijedjünk meg hát, hogy az agresszió ki- és elpusztíthatatlan?

Vagy főtantárgyként vizsgálazzunk az optimizmus elnevezésűből?

Kihűlt szívűek további alternatívát kínálnak: az érzelmek minimalizálását.

Vasszívűek mást emlegetnek: a kudarcűrő képesség erősítését.

A közéleti szadisták fenyegetnek: visszajönnek, mindig, s majd megmutatják... Brrr, ez tényleg rossz!

Rózsaszín lelkű értelmiségiek saját receptet irogatnak: az intelligencia magas szintjét ajánlják.

Álmokat javall a tenyérjós, és szüzességük mielőbbi elvesztéséről álmodoznak a leánykák, s nem tudják még, amit majd megtanulnak: az álmok kergetése úgyszólván ámokfutással jár.

Ordasnak nevelne a részeges apa, hogy ne vedd észre, most se jött haza. Kivert ordasnak.

Szenvedélyek rabságát keresik a fiatal szerelemesek, s a szenvedés rabjaivá teszik egymást a vígjátéknak indult házasság drámai kifejeletű végjátékában.

Arról gagyog a közélet, hogy a más fájdalma a miénk is, s jól belerúg mindenkibe, aki fájdalomról panaszkodik. Szolidaritás, szolid aratással. Kontraktúra a társadalom izomzatában, görcs, rövidülés, megrovidítás. Nem működik a tétel, a más fájdalmának magunkra örökítéséről szóló tan impotens.

Most olvasd el a fenti sorokat, barátom, és megérzed, milyen az, mikor az ember jégcsapban verítékezik. Töröld le a homlokod, de í-í-gy, óvatosan, hogy valamennyi maradjon belőle.

S ha még élsz, neved szívűből.

Neved szívvel, lélekkel. Mert nem csupán sírásra szól a könny. Nem csak gyászt ölel a kéz. Létezik és szaporán hull a szeretet könnye is, a munka öröme, a hála vigasza, az ébrenlét vigaszsága.

A szkepszis, a szorongás kutatásának nagy alakja, *Freud* is felfedezte, hogy a kétségbeesés s az önfeladás legbiztosabb ellenszere a munka és a szeretet, a kettő együtt. Munka nélkül a majom is tud szeretni.

Durván hangzik, ugye, zaklatott vagy bizonytalan lelkű olvasóm: micsoda, a munka, mint szeretet? Őrült író!

Mazochista, materialista, machiavellista, stb!

Pedig *mi*, tényleg, tényleg, *mi tett* bennünket emberré?!

A munka, a nyelv, a gondolkodás, s persze a kiegyenesített gerinc. Csak így maradunk azok. Szerető, büszke testtartású, dolgosan vidám emberek. Boldogok, hogy teremthetünk. Hogy van életünk, amely megengedi. Hogy dolgozhatunk, s így nem leszünk állatfajta, más szemében nyikhaj.

Könnyekben lehet feljutni a Napig, könnyhídon, szivárványban, az öröm könnyein.

Ölelésben, mely el ne enged soha, ezer kilométerről sem, és a másfél méter mélyből sem.

Az érzelem daloló kifakadásában, dalnokában, az örömkönnyben, mely ölelés közben nem csupán a szemedből folyik, hanem a lágyékkodát is bevonja a vidám játékba.

Az érzelmben, mely mindig fölötte jár egy lépéssel az értelemnek, még ha mi, rettenthetetlen férfiak ezt nem is hisszük. Könnyeinkig nem. Az ágyékunk ágyjátékáig nem. Battyog az értelem az érzelem után, megadóan kullog minden kiélezett helyzetben.

Miért nem haltak meg a tizenhármak Aradon? Mert szeretjük őket. Miért térhet haza a tizenkilenc éves lány a táborból váratlan terhével? S miért bocsátja meg a pofont a feleségünk, holott mindketten tudtuk, hogy ez soha, de soha nem fordulhat elő?

A társadalomban kaméleonok mutogatják színeiket. Ott-hon csak kettő van: fehér és fekete. Vak és látó. Pszichéd-ben milliónyi rejtett, mindenki által, általad is ismeretlen mozgatórugó ficáncol, izgágán pattog, de a végén az érzelmed mindent eldönt.

Kell vagy nem kell? Brutálisan egyszerű, ami értelmileg kiszámíthatatlan.

S most, hogy idáig jutottam az érzelem dicsőítésében, megállj. Hol az értelem diadala? Persze... sehol.

De létezik valami, ami megtanulhatatlan az iskolákban, nem függ a képességtől: az érzelmi intelligencia. Ami nem más, mint az érzelem és az értelem titkos szövetsége. Az értelem éltében, maga, nem jut el a végső igazsághoz, a halál pillanatának döntő jelentőségéhez: hogy mindenki egyenlő. Az érzelmi intelligencia azonban tudja ezt már az életben is, annak minden percében. Ezért szeretjük meg azt a szegény lányt, akit éppen megszeretünk. Ezért szép a koldusasszony becsületesen kérő keze, arca, összevetve a sunyi harácsolóéval, aki szívesen megvásárolna minket. Ezért szeretjük születő gyermekünket, pedig süketnéma. Ezért vágyunk arra, hogy ugyanaz kíséren bennünket utolsó utunkra, akivel örök hűséget esküdünk... Legfeljebb többen állnak ott, akik így hullatnak könnyet.

– *Én lőttem először!*

– *Há té már még vagy hálvá!* – kiáltotta röhögve a hatalmas tormalevél mögül. Azon röhögött, hogy megint a cigányokat utánozza.

– *De én lőttem először! Én vagyok a komboj!!!*

Mint mindig, most is a kovbojzás volt a fő játékunk a cukorrépák, kukoricák között. Azt mondtuk: gyerünk kombojozni. Fogalmunk se volt, honnan ered a szó. Hát kombojztunk vadul, s a fegyverropogás még jól alá is festette. Nem nagyon figyeltük, hányat lőnek a város közepén, de jól jött a hangulathoz.

Másnap az iskolával szemben a gimisták felvonulva kiabáltak – könyveiket dobálva –, hogy nem tanulunk tovább orosz, nem tanulunk tovább orosz. Egy öreg tanár, német szakos (de mióta a háború után megverték, jól tanította az orosz is), szóval egy híres öreg vallásos tanár bácsi megpróbálta fegyelmezni a fiúkat, egy-két pofonig, aztán abbahagyta. Jót röhögtem, mert a pofon telibe találta azt a nagyszájút is, aki nálunk lakott a tanyában, szegény hányódó családjával.

Semmi kapcsolatot nem láttam a golyók hangja, a repülő orosz könyvek és a mi beszari kisdíákos fülelő hallgatásunk között. Ment minden a maga útján. Az orosz tankok is így gondolták, robogtak a félegyházi főútcán le s fel. Rendet teremtettek a kiskunok között.

Valakik megverték az osztálytársam apját, aki iskolaigazgató volt. Nem sajnáltam, nagyon kedvetlen embernek láttam. Jó hosszú lába volt, azt mondják, majdnem sikerült elszaladnia, de nem sikerült. A tankok ezekkel a részletkérdésekkel nem törődtek, őket a hadosztály, a lak-tanya érdekelte. Később a szaladós, hosszúlábú apuka néhány embert véresre hurcoltatott. Még fogalmam sem volt arról, mi az a vendetta.

Egy időre abbahagytuk a kombojzást, mert a nagyanyám azt mondta, most maradjunk csöndben. Én nyolc éves voltam, ez akkor már könnyen ment. Amikor a szüleim ütlegelték egymást éjszaka – nem emlékszem, hogy mennyire volt egy-, s kétirányú –, mindig csöndben maradtam a paplan alatt. Az öcsémnek is megparancsoltam. Nem akartam rontani a helyzeten. Elmúlt 56, nyomtalanul.

56 éves lettem, mire leírtam az első, végre szorongás mentes verssorokat érzéseimről. S *ezt a* neszezést, la.

Pestről hazatért vagányokat hallgattunk utólag. Hős srácokról meséltek. Próbáltam magam elé képzelni a kiugrázó égő oroszokat, de nem tudtam. Nem volt mihez hasonlítanom. Inkább kombojztunk tovább, a *há té má még vágy hálvá* békés ügy volt, a cigánylányok pedig, hogy bekapcsolódhassanak, lehúzták a bugyogójukat egy

alapos szemérem-szemlére. Sokat tanultam 56-ról is a különböző iskolákban. Nem érdekelt, se így, se úgy. Valami nem akart tudomást venni róla. Fájt, hogy magyar irt magyart. Az nem fájt, hogy égnék az oroszok, csak nem tudtam elképzelni. Más határozta meg az élményeim, nem ezek.

Hazatért apám. A tanyai tanító. Nem a tanyából, hanem a bányából, a pécsi Vasas-2-ből. Segédvájár volt több mint két évig. 54-ben el kellett menekülnie a tanyasi iskolából, mert fejbe vágta – gondolom, nagy fröccslötyük után – a párttitkárt egy szódásüveggel. A bányászok amnesztiát kaptak, ő gyorsan bevette magát a bányába.

Hazajött az apánk. Anyánk ennyi idő után mindent megbocsátott. 56 nekem kiszabadította a bányacsillék fogságából az apámat. Kell ennél több? A legkisebbik öcsém még csak nem is látta az apját eddig, két éves múlt. Lekerült egy időre a vállamról a családért felelős legidősebb férfi küldetése, összes komorságával együtt.

Apám a következő 15 évben aktívan értelmezte 56-ot, pergett a száján a kommunista szó, összefüggéseket vélt felfedezni Kun Béla, Rákosi, Gerő, Aczél György származása és hivatástudata között, de én ebből nem sokat értettem.

Mást tanultam az iskolában, s szorgalmas, példás ember lévén, amit tanultam, alaposan megtanultam. Nem nagyon hittem se ezt, se azt. A hit nálam csak később játszott fontos szerepet, és akkor is csak egyfajta – távolról sem vallási – értelemben: úgy, mint önként vállalt felelősség, amely szerint élsz. A komcsikról mondottakat nem nagyon hittem apámnak. Így is halt meg.

Mindig beértem azzal, hogy az én példaképem Petőfi, ott születtem, ahol ő. S reméltem, hogy ugyanazért.

Az első katarzis 89-ben ért. Ceausescu kinyírása után, a romániai – magyar – forradalom egyik estjén, éjfél előtt elmentem a Parlament elé, gyertyát égetni. Már csak néhányan voltak ott, fiatal gyerekek, sírtak. Tudtam itt a mézszárlásról 56-ban. És ekkor, ekkor s ezért elkezdtem bejárni a teret. Felnéztem az agrár-minisztérium tetejére. Ceausescu lógott ott, kezében a kötele, géppuskázott még kettőt a feleségére, majd a tömegre, és belefúródott a betonba. Lent két-három tini gyerek, az egyik lány, sírdogált a Parlament lépcsőjén.

Ekkor megértettem 56-ot.

Ekkor megértettem Orbán Viktor 89' júniusi beszédét.

Ekkor értettem meg magamat. Hogy két hónappal előtte visszaadtam a tagkönyvemet, otthagytam a kongresszust s mindent, ami azzal jár. Az ember nem szakíthat a múltjával. De néha örül, ha az szakít vele.

89 óta tudom, mi a különbség a polgárháború és a szabadságharc között. Az, *mikor a halál örök fény.*

Október 23 után

Ágyú dörög, gyerek hörög
Zászló vérzik testek alatt
És bezárulnak a körök
És ki él, nyugatra szakad

Tank gázol át a tereken
Valaki emeli fejét
Didereg november Pesten
A Karácsonyt megkésélték

Sok srác meghal. Tessék, koktél
Molotov száll fel az égig
Karácsonykor, mert bennünk él
Szabadságunk' vérrel méri

Krisztus hallgat, fája csendben
Szikrák csak szemekben égnek
Egy nép része ledöfötten
Mások győztesként tetvéznek

Emelt fejek menetelnek
Karjuk, lábuk földbe hánytan
Fejük felett nyíló mennyek
De testük az út sarában

Reszketek biz', kicsiny gyerek
Sötét ellen forradalmár
Reménytelen ég didereg
Vakok vagyunk a világnál

Nézem népem, vigasztalan
Ima, iszony, lelógó fej
Kötél akad a toronyban
Visszafolyik az anyatej

Nem heverhetjük ki sose
Hogy a bátrat vérbe verték
Hogy a győztesek törvénye
Porban hagyta Krisztus véré

Keresztfára veled, magyar
Próbálgasd, hall-e istened
Vörös alkony, vörös hajnal
A börtön-éj lett a tied

Fenn meghasad az ég szíve
Lent nyirkos göröngy, parcella
November csak a kezdete
Aradról jön a gerenda

Kisgyermekként számolgotok
Augsburg után hány évvel?
Ezeregy... s írunk ötvenhatot
Torkomra fagyott mesém

Első visszhang

Levert, kopott karók, agg oszlopok
Kopjafák tavaszi temetőben
Megvert, szíven csapott hadoszlopok
Sírhalomok vertszagú vérmezőben

Győzelmet énekel szabad sakál
Hangját vérdíj hangolja magasra
És a földre hulló holdvilágnál
Fogást keres fáradt holt arcomra

Hallhatatlan harangok gyásza zeng
Hullarablók tolongnak köröttem
Mély szemem a zárótűzben mereng

Felfalja *őket* a csúf győzelem?
Lendül a nyál, sakál vihog, hamm-hamm
S kopjafánk földjén néma a dallam

Prológus

Papként szórja a nap
Áldását fejünkre
Szivárvány hidat rak
Tétova hitünkre

Széjjeltépett láncból
Kardot verünk; merünk
A rögből, a gyászból
Égre vetjük szemünk

Második visszhang

Visszatúrnak a múmiák
A sötétből a világra
Sose vitasd el a jogát
A múmia nagyon árva

Mozgolódás, settenkedés
Múlt szellemek szédelegnek
Ne félj – tied a szívverés
S ha megdobbán, elrettennek

Mert szívük nincs, helyén rongyok –
Rögtön szólnak a harsonák
Vissza! kongják a harangok

S újra telnek síri kamrák
Fáradt szellemek félénken leselkednek a sötétben
Hajnali lány keze simítja homlokom, ezer édes évem forral a jobbomon

Sír fölött a Lenin-Összessel

A te földed ez, sírok fölött fekszik, nehézkesen
Jeges ujjaddal még az ég felé mutatsz valamit
Hosszú volt az út, s még lassúbb lesz, öregem
Világost kapsz, vagy a pokol kékszínű fényeit?

A te falkád itt a földön az utcák siralmas vándora
Eltüzelt keresztek adtak télen meleg kabátot rátok
Zsong, zsong a múlt, meg két rendőr-pofon zúgása
Ha kitúrt a város, a téli farkast várják a rideg nádasok

A te földed volt ez itt, míg el nem adtad kéretlenül
Pufajkát váltottak prémre az örökkévaló vadász urak
Szemedben gyászkönny helyett – ó, Szózat! – székelyen ül

Nyeldesve kérődzik 100 napos újsághírért az éhező buta tudat
Vinnél te is keresztfát, imádnád a vezeklő Krisztus-szerepet
Ha nem adtak volna a kezedbe Lenin-összest a Biblia helyett

A hal halála

A háló a magasban, repül büszkén, jól szabott az íve
S egy lusta kis hálnak nincs kedve leúszni a mélyre
Fáradt szegény, egész nap viháncolt az ezüst habokban
S nevetve legyintett a mesén,
hogymilyen iszony él a szigonyban

A halász, hideg a szeme, a tenger hullámain kutatja
A magasból sirályok vadásznának könnyű prédára
S a kis hal kacagva parádézik a napmeleg felszínen
S nevetve gondol az öregekre,
kik dideregve bujdosnak a sötét mélységben

A háló repül, a szigony készen feszül a jobb kézben
„Máma, lássuk csak, a mamival kéne ebédelnem” –
Mondja a kis hal a programot, mint minden áldott nap
Csakhogy ma nem kérdezte meg,
hogymami és papi most épp miért a mélyre robognak

Sejtelmes, soha nem látott, sűrű szőttes csap le a vízre
S a kicsi vágyat érez: milyen jó lenne megpihenni benne
Bujkálni a lyukakon ki s be, szilaj táncot járni a réseken
S a kicsi kezdte érezni,
milyen jó lehet felnőttnek lenni részegen.

Csend lett hirtelen, valami fojtogató, furcsa állapot szinte
Mint mikor a hal utoljára csúszik le a feneketlen mélybe
Akasztófa-hurokra kezdett emlékezni könyvekből a kicsi
Levágott fejekre, történelemből
Legalább szigony nem volt! – sóhajtott, lelkét lehelve ki

Katasztrófea

Csípi az élet körülöttem a levegőt
Lassan hajtom a vigaszt magam előtt
Gyí! Morgok, röhögve tenyerembe köpök
S élesedő szemű rajok repdesnek árnyam fölött

Az élet, amely még vigasztal: maradjak, csak tetem
Dörömbölő szív kiáltozza, urak, eladó eme dagadó kebel
Ott bent, a lélek mélyén, hol a rokkant bölcsesség hallgatag
Roppant erők dúlnak: a serkenő halál és a megvert életforma had

Csak a messze figyel lépésünkre
Az erő, mit viszünk, vasba verve
Koloncok húzzák lefelé a szívet
Volt testek érlelik az anyaföldet

Csak mióta írok, kínoz a gondolat
Lesz-e, ki, ha kérem, majd befogad
Hallom-e időben a hívó csengettyűt
Hogy hagyjam magára végleg a betűt

Vér, baj

Ülünk fenn, szövetségben, egy hajnalon
Barátom, a kéj, és én a vérpadon
Emlékemben néhány kurta királynői kegye
Utak mentén integetők kibuggyanó begye

Kecses kis kacsák, libák sorjáztak peckesen
Tyúkok kotkodácsoltak rajtad s pelyva-pénzeden
Tömporok tenyészték öledben ötven márkás szóra
Szuka szaladt farkat csóválva, hívott mennyei jóra

Megborzongok, rossz csajok csavargója, orvvadász
Szarvával dicsekvő kakas, horgon vergődő halász
Ülök a végpadon, végem a kéj, barátom a vérbő baj
Végrendeletem csak csüggeteg pennámmal írhattam

Hóhér, lassan, kimért léptekkel; és kimért magának engem
Elszaladnék, de mindenki rajtam röhög a vérbajos tömegben
Abroncs szorít össze, megannyi kifizetetlen rosszlány átka
S hófehér fejemre két strici kése írja: tökök úr, itt a számlája

Didergek a pokolban, istenem, hát nem adnál most legalább tüzet?!
Egy szikrát cserében, ha már felgyújtottam annyi önfeláldozó szüzet
Hogy? Fagyjak meg a pokolban, láva helyett vulkán-salak maradék
Én, ki annyiszor voltam kitárt, védtelen ölekben a várva várt élő ék?

Pragmatista állam

- Álom. (mondta az Új)
- Á, lom! (mondja neki róla Egyik)
- Állom! (mondja Ugyanazmásik). Ezt állom, s röhögött.

Aláírás: Álom-állam

Állam-állam'
Birizgálom
– Instálom:!!!...
Kicsinálom

Beretválom
Kipiszkálom
Megkínálom

Felhasználom
Kikiáltom: Hő de hű!

Utóirat: Állam Te Tű

Hosszú kéjek éjszakája

A péntek étek nélkül
A holnap elsötétül
A verés zöldre kékül
Sűrű vér sose békül

A szombat üres falat
Fejeddél nem versz falat
A léted hátra halad
A jövőd messze szalad

Vasárnap: sár van, nap nincs
Jégverés a fénylő kincs
Lehulló hó, fázó tincs

Kezedbe adott kilincs
Szivárvány lány vasárnap
Rúgd földre az imámat

Biztos, hogy nem így volt, biztos úr

Itt fekszik előttem, kitekerten a kertemben
Mint ha mindig az enyém akart volna így lenni
Így, kitekerten, mellettem, szenvtelen szerelmem
S én csak bámultam, jó volna már messze. Elmenni

Nem hever már ő se, ágra tekerte a vágyát
Még búcsút se vett, szállt fel nesztelen elkékvülve
Lógó kedvvel átalussza égbe rendelt álmát

S csodálkozom, mily kicsit se segített kék vére

s az enyém se, bugyborékolva, megfogyva

Királyok nép nélkül

Tam-tamot vernek, fújják az indulót
És süket fülek kerekednek nagyra
S éljenzik dalban a nyíltan hazudót
S hamut szóratnak a csonka tegnapi

Nyirkos lett, esik, az árfolyam gyenge?
Forr a pénz vére, a tőke tökössé
Múlt bálványokat küldtek jégverembe
Hallgassák ott egymás síri imáját

Száguld a szekér, új barázdát szánt, hujj
Törött kereke veri a rög hátát
S a veremben egy felemelt hüvelykujj

Lefelé mutat: temeti királyát
Játsszál csak, felség, öleljen parfüm, nyál
A plebs nem lát, nem kérdi, hol a király

Lazítani

Lazítom a húrt, megpattant ezerszer
Szakadt, reccsent, csúful hamis lett a dal
Vallattak, tagadtam, zabált a rendszer
S bár faltam teli szájjal, bánt a diadal

Lazítom kötelem, túl szoros hurok
Mért rángatják le a lábam mocskos pofák?
Majd meghalok, ha szép jövőt akarok
Akkor vihogjatok, élősdie hullák

Lazult az erkölcs itt, a semmi minden
Savanyú szagú lett most a dicsőség
A csúf szép, raccsol a zaj, a pösze zeng

Szétrobbantják a Kárpátok gerincét
Semminek lesznek tagadása, igen
A lelkem szorongatom a kezemben

Szirom a szirten

Légy vakmerő, hívd ellened a halált
Árboc a viharban, rákapaszkodni
Magányos zátony, kit a sors megtalált
Hogy ne kelljen már magányba fulladni

Légy páratlan, s megtaláld hű párod
Szirt, irány a gyengén látóknak, virág
Hogy szívükbe zárhassák az illatot
Amit testedben másnak az Isten ad

Esőembertelen

Eláztam, mint a múlt a mocsokszagú sárban
Mint a jövő a reménytelen hitvilágban
Mint a veréb a sas vasmarkában
Mint porrongy a vödrök aljában

Eláztam, mert a részeg sors nem állt mellettem
Mert hol zápor szakad, az aszálynak kegyetlen
Mert hol a gazság még temetetlen
Mert hol a feleség nem a felem

Eláztam, és már nem véd meg szokott hűséged
És már arcom' fényes hajadba nem temeted
És már részegen un a tekinteted

És már a tested se úgy melegít meg
Mint mikor még éreztem, értem szól a szíved
Mint mikor az ég még nem jéggel mért: szeretett

Vágyalom

Vágyom a jóra, benne a szóra
Életkedv-hangra, a tanítóra
Vágyom rád: tiszavirág a tóra
Egy lányra, vigaszban álmodóra

Vágyom a dalra, hölgyre, ki barna
Ki épp felfénylik, szókén aranyra
Ki épp behív, rám tárva szűk ablaka
Kinek csókom lakat a szájára

Vágyom a szépre, hogyne is kéne
Hogy lássa: hogy úgy vágyom az égre
Hogy forrón égessen be testébe

Hogy a hideg haljon már meg végre
Vágyom az álmaim életére
A kudarcok megdermedt helyére

Toll és fegyver nélkül

Szárnyamról vedlett pelyhek esnek le
Tíz-húsz milliószámra
S a madár fáradt teste
Megriad minden árnyra

Mennyekbe szerettem egyszer szállni –
De tollam a földre hull
Sár helyett Napban hálni –
A kitört toll elájul

Felvidék, temető. Sír. Sírok.

*V. Az élet túlsó oldala – a múlás sápadt fintora:
Pluton és Persephone*

Életjel a gyászbeszédben

...

(De a fejünket nem hajtjuk kés alá.

Árva tisztaságunkat, testünk illatát nem adjuk.

Szenvedünk egész életünkben, de még egyszer nem
halunk meg.

Nem leszünk rózsza, csak vad kóró, ha csak azt lehet.)

Ezt suttogta a pottyok közben valami ismeretlen hang,
valami sejtféle a gyönyörű virágok lassan megsüketülő
fülébe. S akkor valamelyik felemelte a levágott fejét.

(148. o.)

Porban a bor szíve

Dél vagy éjfél, mindegy
Tizenkettőt ütnek
Kartonházban erjed
Az aljzat épp ébred

Alja nép, ebadta
Mormol szortyogása
Lámpavas fölötte
– Ha nem volna kedve...?

Vígan nyerít a szél
Senkik üres terén
Kapu alatt zsákon
Álmodik az Ámor

Mitugrász, vigyorogj
A kutyádra morogj
Üveg alján fekszik
Vigaszod, melegszik

A bor szíve meleg
Mint halott lehelet
Vér szakadt szív jegén
Lyuk a szemed helyén

A bor szíve forró
Készül rád a holló
A lőre műanyag
Szétmarja hangodat

A bor, mint a kullancs
Mint jövőd, biztos pancs
Mint kacaj a sírban
S te üvegalomban

Sebaj, pajtás, bolond,
Ki érted könnyet ont
Hisz röhögsz a bajon
Bosszút állsz anyádon

Mert mért szült meg téged
Ha tudta: a géned
Nyomor itatta át
Örökölte apád

Túrd alád életed
Nincs mitől féltened
Lámpavas jövőkép
Húzd meg a kötelét.

Porpárlat

Hosszú, lapos csend csücsül a póznapárna mellett
Önmaga és árnyéka egyszerre dülöngél. Persze
Ültében is imbolyog, mint aki mindig szenvedett
Mint kinek felállni már soha nem lesz mersze

Kezdődő, de már ezer éve tartó bánata az arcán
Lőddörög a gyomra üresen, néha pengeéles érzés
Fejét töri, már darabokra törte, s érti már: nem hálán
Csak a halálán túl kell töprengnie: az az új kezdés

Szerfölött részeg most a világ, az ő ízlése szerint
Nincs senki, ki kizavarná, mert mindig is kint van
Áldott a kenyér, melyből vekni úgyse jut megint
Áldott a bor. Csak mé' van, hogy a gerinc meg roppan

Szoknyákat húz le szeme a sarokból, röhög, lle-húzz-zza
Fejét vágy emeli fel a porból, üres az üveg és az álom
Becsukott szemhéján bejut egy szöszöcse fehér combja
De még a vágy jele sem látszik meg az elnyűtt nadrágon

Gyenge a kar, de még erős, hogy ha kell, magába zárjon
Egy utolsó fényt, rúzsot, szájszívet, lötytyedj, de! két mellet
S ha nincs senki, hát magát simítsa meg gyengéden, vállon
S az üveg aljáról koccanjon vissza saját szava: hé, szeretlek

Valaki megfordult, anyádat szeresd!, éles női magas sarok
– Jóisten, valami kicsúszott a számból?! – biza', az érzélem
Felfordult szemfehérje kíséri torkán lentebb a borpárlatot
S visszavonja ijedten a szégyenteljes vallomást: szeretem

Ámorában lassan csúszik feje felé a szegélyen az utca pora
Meggyötörten káromolja még az ellibbenő nőt, maradj másé
Magasba lóbált üveg indítja mindjárt mogorva vallomásra
Gurgulázik dallamosan a torka felé a gyomra: legyél az utcáé!

S mert dél van, kimerült már a dologtól, arccal csókol be a porba

Rettegett, mert sosem tudta kimondani
A szót senkinek
Hogy szeretlek
Hogy így kelljen
Halni meg?
A haja helyén
Izzadság csorog
Valami korog
Valaki kopog
Ez már nem a cipő
Valami jó
Valami kemény kő. Valami fejfaféle kemény kő. Már nem csorog az izzadság. Naccság.

Ördögi

Elvisz, vigyél, vegyél, egyél, zabálj
Otromba ördög, nyald a szád, szád szélén szőrszál
Zsibbadt életem lankadtan lóg fogad hegyén
Röhögj, fázok, félek, de szenvedni nem tudok én

Ősz ül

Korhadrt erő, löttyedt vér, zörgő szegycsontok
Kifordult szemhéjam védelmében fent vagyok
A fény sötét, az éj végtelen, a Nap gyáván horkol
Levágott kezem éljenez: osztozzunk uram a balsorson

Budára!

Nem találom kimért húsomat
Pedig ott vagdossák a pult alatt
Lábra áll még, él szegény pára
Ily legénynek, mint ő, ott van ám nagy ára

Tor, tőrrel

Hatalmas kortyokban csobban torkomban a méreg
Kenyérnek száz kapszulát kapkodok: mi az, még élek?!
A reggel lassan ráncigálja le rólam kopott, ázott bőröm
A kettéhasítás sikeréhez – disznótorok, ó! – belém mártja tőröm

Sorstársaim!

Kemény leszek, kíméletlen, ha ez a hideg csak így rám fagyhat
Kegyetlen, mint a jég, mikor szándékosan beszakadt a kicsim alatt
Kőszívű, mint a kő szív nélkül, ha már szétmosta az állandó eső
Mégfagytam, hajléktalan, kéne e cső helyett egy percnyi kályhacső

Fáklyaláng

Láng vagyok, fény, tűz, játék, hatalmas erő felfelé
Csak a bűz zavar, a test, a csont, vajon miféle emberé
Szállok a magasba, viszem a fák s a fáktól égett ember hírét
Uram, ez itt, ez a zsugorodó csomó, neked ajánlotta fel mindenét

A sereg

Gyanús seregek érkeznek
Kivont szablyával étkeznek
Lassú, forró vérből vedelnek
Mért tűnnek olyan ismerősnek?

Grófi szérű, kékvérű

A gróf úr kék vére megalvadt könnyen
Szava sem volt az arisztokrácia védelmében
Gyáván aludt, alvadt unalomban a kutyák nyelvén
S a nép-szabdalta gróf már nem változtat a világ értelmén

*(Hány csillag didereg fenn az égen, hány irigy üstökös vágyik nyugalomra
Hány naprendszer, hány őrült úr, hány hatalomvágy készül ellenünk ostromra)*

Esőben

A tél még rideg. Kinyújtja karmait.
De március van, a költő idusa
Nem találják szerteszórt, gyenge hamvait
De még szemből süt ránk a sugara

Szürke, ólmos eső esik utána 154 évvel
Valaki zokog, mert ellopták róla nejlonát
Haljon ő is meg, hulljon csatornába a téllel
S bizza a holt költőre az élők retkestetv gondját?

Ünnepelünk, több mint másfél százada bátran
S remegünk, nehogy belénk vágjon újra a hó
Vad láng ég, jeget olvasztó tűz szemsugarában

De a dzsidák hegyén kettétört a puhafa lobogó
Leveszem sosevolt sapkám, kopasz az igazság
Szememből a sáros földre csusszan egy szál virág

Nincs haladék

Haladékot kapott a fergeteg
Ne bántsa a nádtetőket
A motyogó léteket
Az életre ítéleteket

Haladékot kapott a hó
Ha olvad, nyílik a szó
Ágyat keres a koporsó
Akkor lesz jó. (Jó lesz.)

Haladékot kapott a halál
Ne bántsa, ki utcán hál
Ki úgyis halálra vár
Azt ne bántsa a halál

Haladékot kapott a rettenet
Ne dideregj, kikelet
A félelmet nem érti meg
Csak a kis kisemmizett

Haladékot kaptam én is
De már mindenem semmis
Csak Istenem, csak segíts
Sötétemre fényt deríts

Haladékot kapott az anyám
Nem veri már halott apám
Figyelmem mutató ujján
Fiam, vigyázz!!! A lány... a... a lány!!!

Egy magyar sír, sír Besztercebányán

Egy darab arab/Hat darab arab/Hatvan darab arab

ALIUS

Az orvos darabokat szed össze
A rendőr a tömeget oszlatja
A tankcső a távlatot imádja
A vérár tócsában folyik messze

Vérnyomokat szimatol a kopó
A závár vajon honnan származik
Az utca tanktalpak alá bújik
Az arab esett teste hulla jó

Vence-rémes, győzelem!, fék nélkül
Végzetes a harc, végtelen halál
Egy, hat, hatvan arab arca kékül

Rongy test, a szív, csitt!, a szív megáll
Gránát=halál, rossz terms of trade, Arab
Jeruzsálem a lánc talpa alatt

A zűr az úr

Az ég, mikor az Úr a Földre dönti
A szív, mikor nincs már, aki betölti
Keserv, mikor a múlt mindet rád önti
S a szó, mikor nem hall meg lent a fönti

Az űr az úr

Félig eleven vagyok mindig, félig félhalott
Félek, a kettő közt magamra marad lelkem
S bár az élet átjárja még kedvesen a testem
Az űrből már felém nyújtod végtelen karod

Azúr a zűr

Fény perzsel fenn nálad, alatt rekedt sóhajok
És hamis is a kép a mennyezeten, bajt sejtet
Kifestették a papok a fekete-fehér képleteket
Mohón innám sugarad, de így a sárban ragadok

Azúr az űr

Jégen táncolok fenn, kristályból épült utakon
A remény, a fohász, az akarat s az ész foszlány
Kihunyt mind már, kihűlten ül az ég kékes síkján
Hova csak bátrak jutnak el; mi, élők a túlsó parton

U.i.:

*Feláldozott a szeretet, hogy magamban tündököljek
Szabadságom végtelen, mint az ököljogban a rendelet
Mint lelőtt lovon végigszáguldott holtrészeg reggelek*

Alföldemen

Elveszítette vaskos testét néhány felhő fenn az égen
Széjjelfűtta őket a szél, és most csendben piheg a hőség
Magam ballagok csak, bozontos szakállam alatt a kies réten
És élvezem, nagyon szeretem, az Alföld fia, amint a meleg ég

Tó borzolja fodrát, partján oázis, pedig délibáb csak e táj
A paripákról leszálló ifjak ölében azonnal leányok teremnek
S a szikkadt séta során fényjáték-adta hús kocsmáért eped a száz
A buja képzeletben a züllésben a lányok mohó ajakkal közelednek

Elveszíti vörös testét a lenyugvó Nap is, nemsoká sötét lesz
A vándor a forró földre teszi testét, kéjes látomás ölelést jelez
Ciripel a fű, távolban a falu kotkodácsol, vagy éppen kutyául csahol

A fényeket nem látom. Egy édes búcsúcsók bújik ki a föld alól
Útitársam lesz az álom hajnalig, gyémántokból épült palotám teteje
Mély bódít el, a hold lesandít, a föld csókjával leborul rám anyám, az este

Jaj

Pöffeteg város ront rám
Elvette nemez sátor palotám
Bepiszkolta a virágszép mezőket
Tüdőbajjal tölte meg a bucka-temetőket

Kormot pöfékelt a délibábra
Befestette a kék patakot barnára
Csövekbe hajtotta a magányos legényt
Gépzaj horkant fel, ha valaki szépen beszélt

Millió hangya rohangál, a város boly
S a réti pillangókat felzabálta a bűdös moly
A szél itt nem dalol, vinnyog, sivít, bajt jajgat

Kiszáradt fák ontják rád a gallyat
Nyíló rügyélet helyett mindenki befelé él
Kurvák kuvikként lesnek rád a város nyílt szívéen

Asszonyok kedvencei

Elverték mindent a kártyán
Ágyat vethetnek a meleg trágyán
Megannyi bátor, egyszervolt nagylegény
Így töppedten mi maradt: ez lett a hősköltemény?

Gaz lett az igaz, botor a bátor
Mi a jövőnek tűnt, mára nem is álom
Kilengéseketnek új irányt most a hóhér szab
S utódotok könnyezve – s parancsra – nevet változtat

Pehelykönnyű fajsúly

(Hópelyhekben a lelkek)

Hány lélek száll vissza a földre
Hány fáradt múlás keresne biztosat
Hány hópehely vágyik a melegre
És ők már tudják, mi fent az iszonyat

Hány hideg fagyszem, vakon csillogó
Hány milliárd zuhan le eltévedten
Hány sikít: mért üldözöl el, télapó
És a hideg? – hol nincs test, csak szellem

Hány kétségbeesett csepp szakad le
Hány kapaszkodna egymásba riadtan
Hány kiáltja: nem tudja, kinek a lelke

Hány érezte: jó a meleg a pokolban
És számolom a kétségemet az ablakban
Mi lesz a hulló dermedt pehely esélye

Jó is, rossz is

A mosoly, melyet a Nap küld a Földre
Visszaszáll hozzá
Ehonnán a sok melegség

A dalom, amely győztesek éneke
Száll az ég alá
Tolja fentebb a tetejét

A rózsám, értem tátong kelyhe
Felém nyújtaná
Tövis nélkül a kis kezét

Az árnyam, amely mint társam hűsége
Velem nő naggyá
S úgy féli a sötét estét

A fényem, mely most vállamra terítve
Komoly alkonnyá
Borul. Törli kisírt szemét

Öreg fa, melyen a lomb megbékélve
Hull a törzs alá
Elfeledve mély gyökerét

A szemem, melyből néz hitvesem könnye
Zárul nemsoká
Hordja az örök kék színét

*Fáradtarcú, öreg Nap húzza magára est-langy takaróját
Simít még egyet az aranyló szegélyen, elrendezi ráncát*

Az öreg felkelő

Érzem az öreget
Szemem sarkában éj
Nézem, mint melenget
A lebukott napfény

Fél, felnyílik-e még
Az ég, hogy felnyújtsa
Reményt hozó fejét
Bánatos arcomba

De most még csak est van
Arany vált bíborba
A lét meg-, s leroggyan

Rádőlök síromra
Nap múltán karomban
A rög birodalma

Nedvben

Várlak, mert reményem
Hogy vár még rám lakod
Forr vérem, hevében
Szétnyitja ajakod

Várlak, mert azt hiszem
Hited erős maradt
Hogyha adsz, élvezem
Tested buján dagad

Várlak, édes, halk szó
Öled méze cseppben
Gyönyöröd izgató
Szétáradsz a csendben

Várlak, rég voltál itt
És messze kell mennem
Idd erőm nedveit
Szerető idillem

Törző jog

És rabszolgám lettél
Szemedben alázat
Még rám se nézhetnél
Nincs jog, csak gyalázat
Orrodban karika
Halkul a nők joga

Égéspontomon

Forró vágyban halni meg
Csak egy percre élni még
S az öled ha megölhet
Öleljen végtelenség

Öblödben vár a holnap
Rejtőzöm még egy napot
S a Nap újra fényt hozhat
Add melled, tápanyagod

Borítsd rám az oltalmadat
Széttárt tested védjen meg
Hajtsd ölembe arcodat

S éhes-mohó nyelvedet
Mert meghalok, egy perc még...
Nőm! – a testem tűzben ég

Büntetés

Gyöngédséged hallgatag, mint az elfojtott sóhaj
Az éjszaka bután bolyong így, egyedül és árván
Tapintatod nem engedi mondani: az utolsó óhaj
Belém bújhass még egyszer, ha robban az orkán

Hűvös fövényre fekteted életed, korbács az, kis sutám
Forró júliusi eső keni szét arcodon a tenger könnyet
Szennyet mosok magamról, s nézek magamra bután
Habból feszülhetnék szélnek? – S most mosom a szennyet?

Kentaur testem alsó fele hetvenkedik még, felül a nulla
Nyergelnék százszor is újra, hogy nők hátán vág tassak
De erőm fogytán, nem szirén ez!, ez csak életunt hulla

A bosszú istene dühösen harsogja: eldobtad társadat
Csörgetem a tenger korbácsát, borítson az Örök leple
Sziszegj ezerszer percenként, éjek kételtű kéjence

Szívárvalány

Vörös szegély az ég peremén, vörös a vér a szájam szélén
Fehér fátyol a menyasszony lelkén, fehér a gyász a falu végén
Fekete az élet a láthatáron, ameddig a szegényke élet ellátogat
Ameddig a szegény ember sorsa, hogy cipelje a rossz sorsokat

Szunnyad a zöld, mi rét volt egykor, savanyú a széna, volt ágyunk
Árnyékban a szerelem, csak még a falat ételre, a két kézre várunk
Ücsörög a Nap a peremen, szeretne ő is már, hej, üstökösként élni
Meghalni, gyorsan, mint a villám: s ne kelljen látni az embert kiégni

Mélabú

Két árva könny görnyed a vállam szélén
Szólni sem szólnak a pislákoló csendben
Hunyorognak félénken szemed szép fényén
S lassan behunyja világát dadogó életem

Ez történt

Megrepedt az igazság, alig tartja össze váza
Az éjből sötét, lázas arcok huhognak: hét halott
Hét vezér, hét törzs, hét bánat, hét barázda? Hhaa...?!
Jött-ment szatócsok szabják ki a zsugori vámot

Magány

A csend megtörten hallgat a visongók között
Anyák takarják be sóhajukkal kirívó fiukat
A Nap néma száját tátogatja a felhők mögött
A gyerek leejti karját: elfújta a szél az apákat

Zárva

Nyakon ragad a sötét éjszaka, villogtál, mi?!
Szemembe, hogy lássak, parazsat nyom valaki
S a tűzben, mely megvakított, jövőt látok jönni:
A Délre tartó fecskét a sas reptében eszegeti

Vágy nő

Hallgass a vágyadra, terítsd az ágyadra, bágyadt
Öleld át; mielőtt megöl téged, megkínozz a vágyad
Hagyd magára, egyedül szeret szállni fenn a kéken
S ha lehull, ezer tűnik fel a helyén, kígyó képében

Hős, buta katonák

A szerelem szedi a legtöbb áldozatot, csatában hősokeket
Leterít, s ha hagyta, a vérmezőn rajta jár körtáncot
Csontváz vagy már éltedben is, ha kézbe vesz szerelmed
S holtod percében tűzben égő két szeme már másra villog

Mohó

Combjaikban erő, vigasz, gyermek, élvezet módfelett
Dombjaikon áradóan termékeny lesz a kiégett élvezet
Melleiken lágy mezők ringanak, virágillat, langy fuvallat
Betakartak már ezerszer, s még mindig kéred az árnyukat

Isteni

Ostorral ver az Isten, ma különösen nagy erővel dolgozik
Ő az úr a fellegekben, én védtelen hittelen vagyok csak itt
Egy szinttel lentebb már rotyog valami bűdös, a patás röhög
Az Úr lecsap: térj már meg, hékás, az ördög nemhiába könyörög

Megjöttek a fecskék

Jönnek majd hamarosan csivitelni a fecskék
És ujjongva sikítják: ki anya ölében a csöppség?
Apa dörmögi: madarak, lássátok, tágul az örökség
Átkarolva újra széles csípőjét, kérdi: Jól vagy, feleség

És a boldog, szárnyaló fecskék megfogják a kicsit a karján
Félelem s aggódás vegyül – hová visznek, pici – az anyu arcán
Apa engedélyt int, madárkáim, vigyétek őt a felhők kitárt szárnyán
Repülni tanítsátok, fentebb, mint minket; magasabban minden vágnál

Csillagképem

Szekerek csattognak, paripák harsognak a Tejút csapásán
Látod-e fényüket apáinknak a fellobbanó gömbvillámnál
Hallod-e szívük félelmetes dobbanását az egek robajánál
Leszállnának hozzád halkán, ha értük egy szóra megállnál

Távoli morajok, nyugtalan sóhajok, száguldó seregek
Nézem az eget, az elmenteket, s a könnyem esőként pereg
Hány leszúrt szív, mennyi csonka kéz, szájak, miket széttéptek
S a vesztesek a győztesekkel ott is újra halálosan megküzdének

Mert az örök nyugalom a tét a léttelen végtelenben
A dicsőség, a gyerekek vágya az apák jó híréért
A véresen lehunyó Nap friss fénye az új reggelekben

A szó, melyet kimondatlanul is mindenki rögtön megért
Nincs pokol e földi után, csak a harcmezőt váltod fel
Csillagképedben felragyog, mi itt nem lehettél, ember

Elveszett tárgyak osztálya

Felsandítok a hegyek havas csúcsára, a Nap szikrájára
Milyennek látom majd őket, mellettük fel, az égre szállva
Olvadó szeretet fakaszt-e majd tengerszemnyi könnyet értem
S kihez üzenjek, érdemes-e, ha majd mind' ennek a végére értem

Soha se vétkeztem
Még el se kezdhettem
Szavamért kergették

Álmomért elverték
Fáradtság vállamon
Ökölnyom államon

Felsandítok a havas csúcsok fölé, egyenesen a Nap szemébe
Vár már, lassan és méltósággal aranyló koronát tesz fel a fejére
Vinném asszonyom, hívnám gyermekeim, de az út oly' bizonytalan
És mikor nincs többé vissza, csak üres végtelen, maradj egymagadban

A jégcsap szív

Bár akasztottak a jégcsapok az ereszen
Mint kihűlt életek
Fájdalmuk vagy örömük csepeg a járdán lenn? –
Nem tudjuk soha meg

Bár nincs remény a halott talpalatnyi földjén
Süllyed vagy fentebb száll?
Utolsót táncol hűlt, ábrándozó tetemén
Egy téves napsugár

Bár elszállunk, mint a széllel kergetett felhő
Lyuk se lesz utánunk
A felhőkben olykor szelíd bégetés, bárány jó
S sas tárja szét szárnyunk

Jégcsap vagyok a tetőn, csillogó fájdalom
Erőm lefelé nő
Olvadni hív, magába szív egy vágy, az álmom
Felforró női hő

Végső csend

Kialudt minden csillag az égen, vagy csak én lettem vak
A hold sem borít rám takaró csendes fényt
Kialudt minden szemfény a földön, jeges, sötét alak
Világtalanul köszöntöm az örök éjt

Mi ez középen?

Szemed közepén egy órjas rés
Az én fényem át-átlép rajta
Tágul, csábít, mint friss ébredés
És a lelkemet visszaadja

Nincs vissza

Sűrű, áthatolhatatlan éjen jutottam hozzád
Voltál a fényjel.
A szépet kerestem, s tudtam: ha a halál csókot ad
Nem hívlak: kísérj el.

Álomkor

Párnámon párom, légies illata
Páromon párnás érintésem nyoma
Ágyamon álmom, örökké valóság
Álmomon vágy ül, a halhatatlanság

Itt csitt!

Itt már nagyon halk a hang
Itt már nem cseng a harang
Itt lassul a mozdulat
Itt szívre zár a lakat

Pogány dal

Hányom a keresztet
Kezemben vasvilla
A lelke még reszket
Rádőlök kacagva

Mind vacog, aki lát
Kihányom keresztet
Gúnyolom az urát
Fáj-e, emberisten?

Jézus keresztje ez
Magának ácsolta
Elismert szakmunka

Utamban nem ereszt
Keresztet szétvágom
Többé nem szolgálom

Fehér lesz a sorsom

Elbukni oly könnyen lehet
Sorsom ráncolja lelkemet
Fújna bár meleg, angyal szél
Most még jeges rajtam a dér

Százlábúak szívnek sárba
Alvadt vérem nincs hiába?
Itt a napfény sötét korom
S léket vágtak szép arcomon

Ez volt. Nedvem félénken csorog
Szám cserép, de fel-feltámadok
Pernyém fel lehet hevíteni

Kezed létem melegíti
Besuhanok melléd, árnyam
Vágyad felenged az ágyban

Jaj a legyőzöknék

Ti, kik halált mértek s pusztítást árultok
S a vér nektek sár csak, tiporni való massa
Győztesen vigyorba torzul szennyes múltatok
A vergődők nyögése új ok: lecsapni a kimúlt hadra

Törtetők sas-gárdája, festett égre hágtok, a kapu kitárva
Halott dandárok csetlenek-botlanak jegessé vált felhők alatt
De a levágott kezükben a végső ütközetre várva, megszorítva
Isten kardja fénylik, a könnyzápor lemossa a gyászos kudarcokat

Örökké kék marad a mély is

Szeretem, hogy képtelen szakítani veled az emlékezet
Szememben a szemed
Szeretem, ahogy végtelen utamra kísér a tekinteted
Selyem volt két melled

Pór vagyok, egyszerű szegény az út porában, lassulva
Hős és örök béke
Mint a parázs, a láng csitul, ha ráborulsz a hamvamra
Sír tested hűsége

Nyugágy, mélyben

Nem tudlak felejteni, te voltál az álmom
S hogy nevettél felém, nem bánom halálom
S nem örülök meg a szerelemtől, csak imádom
Ahogy a szemed simít még egyet a szempillámon

Áldozás

A templomban, hova soha nem jártam rég'
A templomban, hol élveztem kislányok angyal seregét
A templomban, hol melledet s feszes combokat láttam a karzatról
S ostya helyett – mikor a pap téged áldott – méz csorgott le rám az ajkadról

Ősz el ősszel!

Már őszi a hajam, az év a vége felé jár
Tél jön mihamar, fagypontra alá szálló szív
Mikor kérdelek, lesz-e erőm a Styx folyónál
Megsimítod homlokom, felmutatsz: Isten hív

Bú búcsú

Nem tudom lefesteni a rózsaszínt
Az arcodon a pírt
Nem tudom lerajzolni lent kelyhedet
Mely csak értem nyílik meg

Nem tudom eltáncolni teststringásod'
Halmod foglya vagyok
Nem tudom eldalolni friss trilládat
Hagyd rám a hangodat!

Nem tudom, miért loplak mindenhova
Rajtam tested nyoma
Nem tudom, miért nyitva most is a lelkem
Hogy elvettek tőlem

Mennyi, mennyi

Mennyi vágy van a sugárzásban
Mennyi ránc maradt a lepedőn
Mennyi izzadság az éjszakában
Mennyi jég van a szempillán

Az ifjú Rákóczi-testvérek

I. és II. Rákóczi Ferenc – és az ő nekik ismeretlen fiaik

Amikor Hessen-Rheinfels hercegnője elrebecgte az igen-t, nem tudhatta, hogy a magyarok egyik legfényesebb urának a felesége lett. Ágról szakadt volt ott az ifjú, az ismeretlen, messzi keletről, 1694-ben. Az anyja török száműzetésben, együtt a vitéz Thökölyvel, a nevelőapával; igazi apja már 18 éve halott, ő is alig több 18-nál. Rendetlen volt ez így egy kissé. Azért annyira nem ágról szakadt: a mentéjén a gyémánt díszgombért meg lehet venni a kis hercegséget, az egyik kicsit a sok közül a Rajna-parton.

Az ártatlan Sarolta Amália az egyik legszomorúbb feleség életét kezdte így a magyar történelemben. Olyan hercegeket szült, akiknek nevét az apa mögött egy ország zengte 1703 nyarától – de ők soha nem láthatták az apjukat. A fiatalabb, György is csak egy rodostói pillanatra, 1727-ben, amikor már rég elveszett minden. A nő alig pillanthatta meg urát. Fiaik úgy nőttek fel, hogy apjuk bukott bandita, s ők a fattyú.

József csak 1 éves volt, György éppen megszületett – s az apa már Bécsújhelyben, a kivégzett nagyapa, Zrínyi Péter cellájában várta a sorsot; anyja, a munkácsi hősnő száműzetésben – s nem élte meg fia zászlaját, a brezáni kiáltványt, a haza!-lépést 1703 júniusában.

A legifjabb, a legutolsó *Rákóczi György, e néven* két fejedelem utóda, 1701 augusztusában, elraboltan, Bécsben született, s 1756 június 22-én a franciaországi Saint Denisben halt meg, hangzatosan mint *Santa Elisabeth márkija, Makovica hercege* (Makovicán halt meg a nagyapa, I. Rákóczi Ferenc, három hónappal fia, a majdani nagy fejedelem születése után). György üldözött, hontalan. A szabadságharc leverése után több mint másfél évtizeddel Rodostóban meglátogatta apját, s úgy döntött: nem lesz ő a kurucok fejedelme, nem kéri az erdélyi fejedelmi rangot, értelmetlen itt minden. Párizsból jól látzott, hogy a Habsburg-ház és a török porta két évszázados küzdelméből a kereszt, az osztrákok kerültek ki győztesen és végérvényesen.

Rákóczi György, az utolsó férfi Rákóczi, akit éppen úgy téptek el apjától, mint azt az anyjától korábban, soha nem tudta meg, hogy mi Magyarország, hogy ott az ő családja az első, neve a szabadság jelszava: hogy Zrínyik és Rákóczik kiontott vére, minden vagyona volt a forrása a független magyar eszmének csaknem egy évszázadon keresztül. A Bécsben erőszakkal hontalannak nevelt ifjú Rákóczi ugyan még egyszer, 7 évvel apja halála után és négy évvel tragikusan elhunyt öccse, József halála után visszatért Rodostóba, de nem akart apja és testvére sorsá-

ra jutni, a porta által félrevezetettek életére: nem vállalta a fejedelmi címet, visszatért hazájába, Franciaországba. Mire meghalt, élt a francia felvilágosodás, Diderot már megírta az Enciklopédia első kötetét, Montesquieu többet tudott a magyar jobbágyság problémájáról, mint a 18. század közepének összes magyar arisztokratája együttesen. A francia politizálás új kereteként, az arisztokrácia és az új polgárság szövetségeként több mint 500 szabadkőműves páholy működött a párizsi „Grand Orient” vezetése alatt. Voltaire, Lafayette, Franklin, Helvetius, Rousseau már itt a világ ura, nem a szultán.

(Dédapja, II. Rákóczi György erdélyi fejedelem épp egy évszázaddal korábban, 1660-ban a török elleni csatában kapott halálos sebet, előtte a marosvásárhelyi országgyűlés jóvoltából immár harmadszor is fejedelemmé választván – a szászfenesi csata volt az utolsó nagy ütközetünk a török ellen, vereséggel.)

Györgynél romantikusabb volt bátyja, *József, San Carlo márkija, Munkács hercege*, akit azonban a halál, a hadviselés fekete keresztje 38 éves korában megállított abban, hogy valaha is apja nyomdokába léphessen. Pedig ő vállalta, hogy az erdélyi trón követelőjeként kihívást intéz a kor, Bécs ellen. Nem csupán apját nem láthatta soha életében, de Bécs öccsével együtt anyjától is elszakította 6 évesen, 1706-ban, mikor pedig ismeretlen hazájában a szabadságharc a legfényesebb éveit élte az ő neve alatt is. Fulladt az osztrák levegőtől, s felnőttként új utakra menekült: Róma, Nápoly, Párizs, Madrid. Egy évvel apja halála után, 1736-ban a szultán Rodostóba hívta meg az önkéntes száműzöttet, s a maroknyi kuruc bujdosó a vezérének választotta. A porta új hadjáratában elindult ő is a csatákba, hogy visszaszerezze jogos örökét, az erdélyi fejedelemséget. Amely oly messze volt tőle, mint egykori Rákóczi Ferenc szendrői kapitánytól, mikor az testvérével nemesi családalapítóként 3000 forintért megszerezte Felsővadászt és Selyebet Abaúj vármegyében, s így beléphettek a köznemesek sorába.

Mennyi dicsőség, vér, áldozat, üldöztetés, fejedelmek sora, török, tatár, lengyel, orosz, labanc, Pro patria et libertate, a Napkirály és Nagy Péter hazugságai?!

Hogy aztán a végén csak egyetlen Rákóczi hordozza a dicső nevet, úgy, hogy a természet, a jog jóvoltából azt ne lehessen tovább örökölni. Egy évvel a fejedelem halála után György apa lett: Josefa Sarolta ugyan még nevében és szívében vitte az őseket, ők azonban benne ki is haltak, elveszett nyomuk, mint a tárogtók hangja.

Ilyen szomorú lett Sarolta Amália igen-je 1694 után.

És én is olyan szomorú vagyok. Szerethette-e a fiait a fejedelem? Szerethetünk-e valakit, akit nem ismerünk? A vérünket?

Rákóczi sírja anyjával és fiával, Józseffel, Kassa

Fejedelmi végrendelet

...

Nagyobbik fiát soha nem látta a fejedelem – s mégis József volt az, aki életét is megkockáztatva, vállalni akarta apja örökét. A kisebb, György meglátogatta ugyan száműzött apját, de a rodostói magánynál többre becsülte Európa fényeit – visszatért Franciaországba, nem kért a kuruc hagyományokból.

II. Rákóczi Ferenc Rodostóban, a keserű török száműzés végén megbékélt sorsával, 1732-ben végrendelkezett, Istenhez fordult, s 1735-ben meghalt.

Végrendeletében mindenkit megemlíti, hálával rendelkezik a maradék pénz felosztásáról – amelyen francia urak és hatóságok is osztozkodnak –, cselédei elöljárója is sorra kerül 1000 livre adománnyal.

Kimarad azonban egy név, nyoma sincs a Végrendeletben. Egy 35 éves fiú, Rákóczi József neve. A történészek bizonyára tudják a választ, az egyszerű apák és fiaik nem. És ez egyben minden apa és minden fiú lehetséges sorsa is.

Nekem kis sokkot okozott ez a felismerés a Végrendelet böngészésekor. De mert gyerekkoromtól Rákóczi az én csillagom, ő és kurucai, áhítattal olvastam így is a Végrendeletet, és ebből szeretnék visszaadni a részletekkel.

„Köszönetet mondok neked, Uram, amiért elvetted tőlem a fejedelemséget, s mindazt, amit világi javaknak neveznek, és hogy minden szenvedést, perlekedést, üldöztetést, gyaláztatást és rágalmazást bocsátottál rám, melyeket a világ nagyjaitól szenvedtem el. Mindenekelőtt azért adok Neked hálát, hogy erős ragaszkodást ültettél szívembe az állapotommal járó kötelességek iránt, hogy el tudjam hagyni a csendes és nyugalmas élet édességeit, és idejőjjelek ebbe az országba, ahol minden olyannyira ellenkező lelkemmel és természetes büszkeségemmel, mivel itt adtál nekem alkalmat arra, hogy büszkeségemet megtörjem, és elvessem az emberi elme hiábavaló számíttatásait, a józan értelem tanácsait, valamint a földi hatalmakban való bizodalmat, és minden reményemet kizárólag gondviselésed irtalmas voltába vessem...

Most azokról a javaimról rendelkezem, melyeket a dicsőséges emlékezetű XIV. Lajos király kötelezvénnyei, kiváltáslevelei és adományai alapján Franciaországban jog szerint enyémelek, és ha ezekből kisemmiznek, akkor mindazok, akiket Tebenned saját gyermekeimként szerettek, Uram, sorsukra maradnak a hitetlenek között, vér szerinti gyermekeim pedig szegénységben fognak tengődni, és sorsukon semmi módon nem tudok majd enyhíteni. Szívemet kitárva szólok hozzád, és Istenem,

miután oly sok évig szoltam az emberekhez, és szavaim nem találtak meghallgatásra... Nem emelek panaszt ellenük, Uram, és őrizkedem attól, hogy rosszat kívánjak azoknak, akik azt követelték, hogy egyetlen keresztény fejedelem országába se nyerjek bebocsáttatást.... Kérlek, bocsásd meg azoknak a vétkét, akik legtöbbet üldöztek és rágalmaztak engem, hiszen bizonyára abban a hitben tették, hogy igazságosan cselekszenek, és ha az ő tudatlanságuk nem nyerne bocsánatot a Te színed előtt, én kérek könyörögve, bocsáss meg nekik, mert bátran mondom, nem tudták, mit cselekszenek...

A néhai XIV. Lajos király megvásárolta számomra Máriától, Lengyelország királynéjától a jaroslói uradalom felét. E birtok tulajdonjogát fiamra, Rákóczi György makovikai hercegre hagyom, és alázatosan esedezem a Legkeresztényibb Királyhoz, hogy lengyel követe útján nyújtson segítséget a fiamnak, ha a birtok kiváltásakor pörbe keveredne...

Hogy tehát ne veszítsek el mindent, kénytelen voltam elfogadni – az egész 82.000 livre fejében – egy 6000 livre-es életjáradékot, amelyet fiamra, Rákóczi György makovikai hercegre írtam...

Ez az eljárás, melyet ő Legkeresztényibb Felsége elé tárok, megfosztott attól, hogy tényleges vagyonról rendelkezhessem; mivel azonban azt remélem, hogy őfelsége – a néhai dicső emlékezetű király adományaira való tekintettel – igazságot fog nekem szolgáltatni, e vagyon egy részéről is rendelkezem; mindazt pedig, amit őfelsége ezen felül kegyeskedik nekem adni, fiamra, Rákóczi György makovikai hercegre hagyom. Azt mondtam, *a király adományai*, holott eléggé közismert, hogy ezek az adományok nem kizárólag a nagy király irántam tanúsított, megkülönböztetett jóakaratan és szereteten alapultak, hanem adósság jellegűek voltak, s abból a kötelezettségből adódtak, melyet a király az általam Magyarországon viselt háború idején vállalt; erről a háborúról ő maga elismerte, hogy több ízben hasznára vált. Én Istenem, te mindenkinél jobban tudod, mik voltak az igazi indítékaim, hogy megindítsam ezt a háborút; ezeket egy másik művemben adtam elő. Elegendő itt annyit mondanom, hogy az említett kötelezettségnek nem volt benne semmi része...

Fiamra, Rákóczi György makovikai hercegre hagyom mindazt, amit még a király a fenti összegen kívül kegyeskedik adni; ennek fejében ő tartozik kifizetni törvényes adósságaimat, ámbár nem hiszem, hogy lenne adósságom...

(II. Rákóczi Ferenc Politikai és erkölcsi végrendelete, Akadémiai Kiadó, 1984)

Apa – én és az enyém

Magasba nyújtja keresztjét
Lomhán az agg székesegyház
Magasra nyúl a kicsi keze
Keresi égbe szállt apját

Harangok szólnak az Úrnak
Az égig kúsznak az imák
S a fohász helyett a kicsi
Porba vési apja arcát

A dóm a dombon az Övé
Kupolák aranya kacag
De a kereszt kuporodik
A villámló egek alatt

Mint fáklyánál buta lepke
Perzselődik az életünk
Apánk leesett fényttestén
Ölünkre hull könnyes fejünk

A kiver eb békés

Még a kiver kutya, a vérző sovány eb is tudja
Hogy nem érdemes bántani azt, ki nem bántotta
Kinek testén nagyobb a seb, mint a lyukas gyomra
Kinek bendőjében hús helyett rúgás lett összes jussa

Még a kiver kutya is békét keres, ebet semmiképp se öl
Hogy ölne, hisz' tudja, a sintér, a kötél s az árok úgyis eljön
Ha kutyát lát, társat vérben, bajban, csaholva utószor elköszön
Halkan. Csak az ember ordítja rekedten: *mindörökkön, örökkön*

Bombajó

Védtelen lettem a bombák ellen
Hulla hull, szakad az égből
Kihűlő testemmel szövetségben
Szállok felfelé a Földről

Lent hulla él örökös békében
Jó földet művel a bomba
S míg örökké élünk a mennyekben
Ott csont csont ellen száll hadba

Testünk testvért ölt, szívünk vér ontott:
Mindig másét, mindig csak azt
S a nyakunkba akasztott koloncot

Másra akasztjuk, mint vigaszt
Éghetünk bombázók sugárlángján
Levágott kéz a kormánynál

Kivagy, ki vagy, kolduskám?

Nem emlékszem az apámra
Hogy haza találna
Nem emlékszem a percekre
Kérdeznék, egyik-e

Nem emlékszem a hazámra
Otthonra, családra
Nem emlékszem a nevekre
Csak tejes mellekre

Nem emlékszem a szűzlányra
Csak vörösre, vérben szántva
Nem emlékszem a gyerekre
Sötét borult a szememre

Nem emlékszem, ki gyűrt le ma
Hazugságot a torkomba
Nem emlékszem a hitemre
S igenre se hitvesemre

Váram helyén árok

Nézd csak azt a kaszást, s az erőt a kézben
Valaki sötét zsákot ránt rám az éjben
Még megtapogat, de már suhint is le rám
Ördög hörög isten cserbenhagyott fián

Testem nyirkos, kivert a hideg, jég lettem
Mily' szép volt, hej, élő gyávaként remegtem
Hol még bolond lehettem, egy a száz közül
Ne üss már!, halott testem szépen kékül-zöldül

A jégveremben érvénytelen hűlt testem
A föld nem forog, megállt a lapos korong
Véget ért a szabad kofák közti verseny

Váram helyén árok, bennük szellem bolyong
Nincs semmi, mi vágyamnál lehetne drágább:
Add vissza még egyszer szép szemem világát

Granbul vár

Róluk szól itten minden, a sajtó, a sajtó
Őket éljenzi a kuka, a szemét, s az aluljáró
A bulvár minden híre mintha nagyot mordulna
Hír, hogy a média sztár, és kék szemet vet a buzikra

Gran bulvár ez, uram, csak nincs egy *kanyim* se hozzá
A múltó rúzs nyoma éji csatákat sejtet, most válik maszattá
Latyakká, mint régen a könny, melynek eltűnt minden nyoma
S szakadt alsóján bűzlik feléd a piszkos bulvár kovboja „mosolya”

(*kanod* tán, babám!?)

Isteni csillagok után, szabadon

Zabálj gyökeret és (sós) sáskát
Rongyodból kórusban énekelj
Élvezzed élted kavargását
Szennyedet szárítsd a Naphegyen

Té vagy a király, mind a három
Csillagod fagyban is a tiéd
Csak most kiürült a kis jászol
Mindenki elvitte istenét

Tömjénnek itt van saját szagod
Aranyad a véged erén lóg
A pokrócod', ha nem vigyázod

A beleddel viszik a hollók
Íme, a vezérlő csillagod...
Nemrég még tornyokon villogott

Hervadó virradat

Magamba fojtottam sok vad szót
És most a csendben fojtogat mind
Pálinkákkal tíz szem altatót
S csend ordít rám: *tűnj el odakint*

Eltűntem. Hervadt éj fal fel lent
Ötvenöt évem rágós lehet
És a gyalázat, amit rám kent
Gyorsan sorvasztja az életet

Lustán nyaklik testem a mélyben
Kiszáradt szemem könnyért kiált
Felüvöltenék még mérgemben:

Isten éltesse minden piát
Az arany sár lett tenyeremben
Mer' az Úr már ellökte fiát

Nem írok már: sírban sírok

És hármát mikor jedzettek
Kettőezer felett. Lepergett
És csak bámulom a néma eget
Nem adtak vissza-menet-jegyet

Égbe, égés nélkül hogyan megyek?
Ha halni hagytál, Uram, add kegyedet:
Hagyd meg vidáman élni összes jegyemet
Jegyesemet, gyermekimet, azt, ki mind szeret

Felsőmagyarország, temetőben

Pacis condicio

Békeajánlatom így hangzik: nem jövök vissza, ha.
Nem kukucskáltok a gödrömbe.

Ha nem jöttök utánam.

Ha nem csiklandozzatok a máris jéghideg talpamat, mert azt nem bírom ki röhögés nélkül, s mostantól szeretnék illendően viselkedni. A feleségem – külön szabály – nem bújhat be az állam és a vállgödröm között a nyakamba, ugyanezen okból.

Minden mást szabad.

Ledönteni a szobromat.

Elégetni a könyvemet.

Felnégyelni a hazámat.

Idegen tank ágyúcsövén keresztül keresni honfitársad fejét. Pontosan.

Visszalopódzkodni a hatalomba.

Kifosztani a szavakat.

Lelőkni a Napot az égből.

Hordóabroncsba zárni a rakoncátlan lelkeket.

Szívátültetéssel keresztezni a higiéné-embert a hiénával.

A százszor megcsaltak is rebeghessék: édes, drága, icipici feleségem, ugye, úgy szeretsz most is!?

Elvenni a hősök kardját a levágott kezükből.

Zárat tenni a költők szájára, megszokták úgyis.

Kidobni a léggömbből a társadat próbaútra.

Tévéstárt faragni az apagyilkos gyerekből.

Mert e szabadságtól lesz oly sokszínű a világ, amelyben ezer virág virágozzék a kaszátok fel-felcsillanó fényében. Nincs is feltételem. Én már elmentem. Mentemben szorosan fogom nőm mellét, ez mindig segít hosszú, ismeretlen utakon, ahol az ő halk szava irányít, itt jobbra, itt balra, húzd ki magad; ahol az ő homályosan csillogó, biztató szemfénye a szemafor: itt már nagy a baj, állj meg, ha teheted.

De már nem tehetem. Huncutul mosolygok le a Földre. Megírtam a végrendeletemet, ihatjátok minden szavát, ha a palackot – e postát – a szátokhoz emelitek.

1. Soha ne mondd, hogy meghalok érted. Ennél nagyobb hazugság alig van. Magadért se tudsz rendesen, nemhogy érte. A haláloed csak a tied. A születésed nem, azt mástól kaptad. Ezért nincs jogod eldobni. Csak a haláloed a tied.

2. Amíg élsz, hidd azt, hogy te vagy a szivárvány az égen. A te ezernyi gyönyörű színed karolja át az egész mennyboltot, s sugároz be mindenkit, aki alatta van. Gyorsan jöttél, mint a minden fény, úgy is mész el: de addig adj biztató égi áldást, mesét, gyönyört, mondd, hogy fent lesz igazán szép. Mutass a Tejút felé, s vándor lépteinket igazítsd el arra, még fentebb.

3. Hited, hogy van jó, és te az leszel, maradjon mindig szűz. Ne engedj soha a durván behatolóknak, ne engedj senkit a titkaidba, mély, rejtett igazadba. Védj a véred.

4. Járj emelt fővel. Húzza felfelé a gerincedet, nehogy megroggyanjon. Magasban és távol van az, amire vágysz, a porban csak a testednek van hely, s azt megkapod úgyis.

5. Élet nincs halál nélkül. Ne hidd, hogy az Élet fog győzni. Csak azt hidd, amit a költő: az élet él és élni akar. S mert az élet keze ott van a haláléban, s mert ők a legelválaszthatatlanabb szeretők, tudd, hogy veled is minden folytatódik, átadnak egymásnak.

6. Tüzet gyújtottál, mikor a világra jöttél és hangod beleordított a feszült, kíváncsi csendbe. Most, hogy halkhangú hamu vagy, a világ ordít körülötted, s te kezdtél örök csendbe. Ez is állapot, folytonos, és talán hasznos is: másnak is kell szikra a tüéhez.

Idáig jutottam. Ne! Mondtam! A talpamat hagyjátok. És másszál ki a nyakamból, Kisbogyó.

Gyerekhadat látok magam körül, több generáció kisírt szemét. Több asszonyt, ki sír, ki nem. Talpuk, mindenkié, erősen markolássza a földet, kapaszkodnak belé, nehogy megbillenjen most valami, nehogy szállni kezdjen a fix.

S én csitítom őket. Már most, e percben is, lomb vagyok egy magas tölgyfán, gyökerem a sírom alatti gazdag talajból még legalább kétszáz évig szívja magába az erőt. S addigra megjönnek az új hajtások.

Kihúnyt szemem fénye benne van az örök világosságban, látjátok, az a barna, az a meleg ott. Az az igazságosan és nyugtatóan biztató az én szemem, itt terül rátok lágyan, ti is belenézhettek.

Hangom simogat, ha féltek, mert sötét lesz; mert ordító sakálok kérnének máris belőletek; mert megnémult a szátok, mikor ki kellett volna kiáltania az igazat. Kölcsönadom a hangomat, örökbérlet. Én pihentetem, legyen a tiétek, ha azt kell kiáltani ismét: Vivát! Vivát! Vivát! Mert kell még kiáltani ezt is, ne feledjétek.

És egy intés a kezemmel. Itt hagyom az ívét annak is. Kitártan a szeretetre. Fenygetően a gazra. Ökölrel a kínzóra. Széles csenddel a buksi fejekre, akik felnéznek az égre, és azt kérdezik: Jól vagy, apa?

Persze.

Jó vagyok.

Most már, így holtan, könnyebb.

De már lent is szorgalmasan tréningeztem erre, bele is sántultam, le is zuhantam. Innen már nem lehet.

És te jól vagy, kicsi? Ti jók vagytok?

Húzzál másik pelenkát, mert anya meglátja a koszt.

Könyvemben a vége(m) felé járva megvallom, az írás ideje, 2003 emlékezés is volt egy pontosan 530 évvel azelőtti pillanatra. Budán Hess András kinyomtatta az első magyar könyvet. Nekem ettől nagyobbát ver a szívem. A *Chronica Hungarica* pünkösdre készült el 1473-ban. Ennek tiszteletére 2003 pünkösdjén, a sors akaratából Csíksomlyón, a Passio-n leteszem a lantot. Legalábbis e kézíratra ráteszem.

Balassi Bálint: Kegyelmes Isten (Lengyelországban, 1591)

Kegyelmes Isten
Kinek kezében életemet adtam
Viseld gondomot, vezérelj utamat
Mert csak rád maradtam

Gyermekségemtől fogván egyedül
Csak tetőd vártam,
Mint atyja után fiu, kiáltván
Könyörögvén jártam

Most is csak benned reménségemet,
Uram, helyhez tettem.
Magam rád hadtam, s rád támaszkodtam,
Tealád vetettem

Mi hasznod benne, hogyha veszélre
Jutok kétség miatt,
Kit fiad által hozzád váltottál
Mint fogadott fiat?

Hallgass meg azért te nagy nevedért
Én könyörgésemben,
Mutasd meg jódot, sok áldásidot
az én szerencsémben.

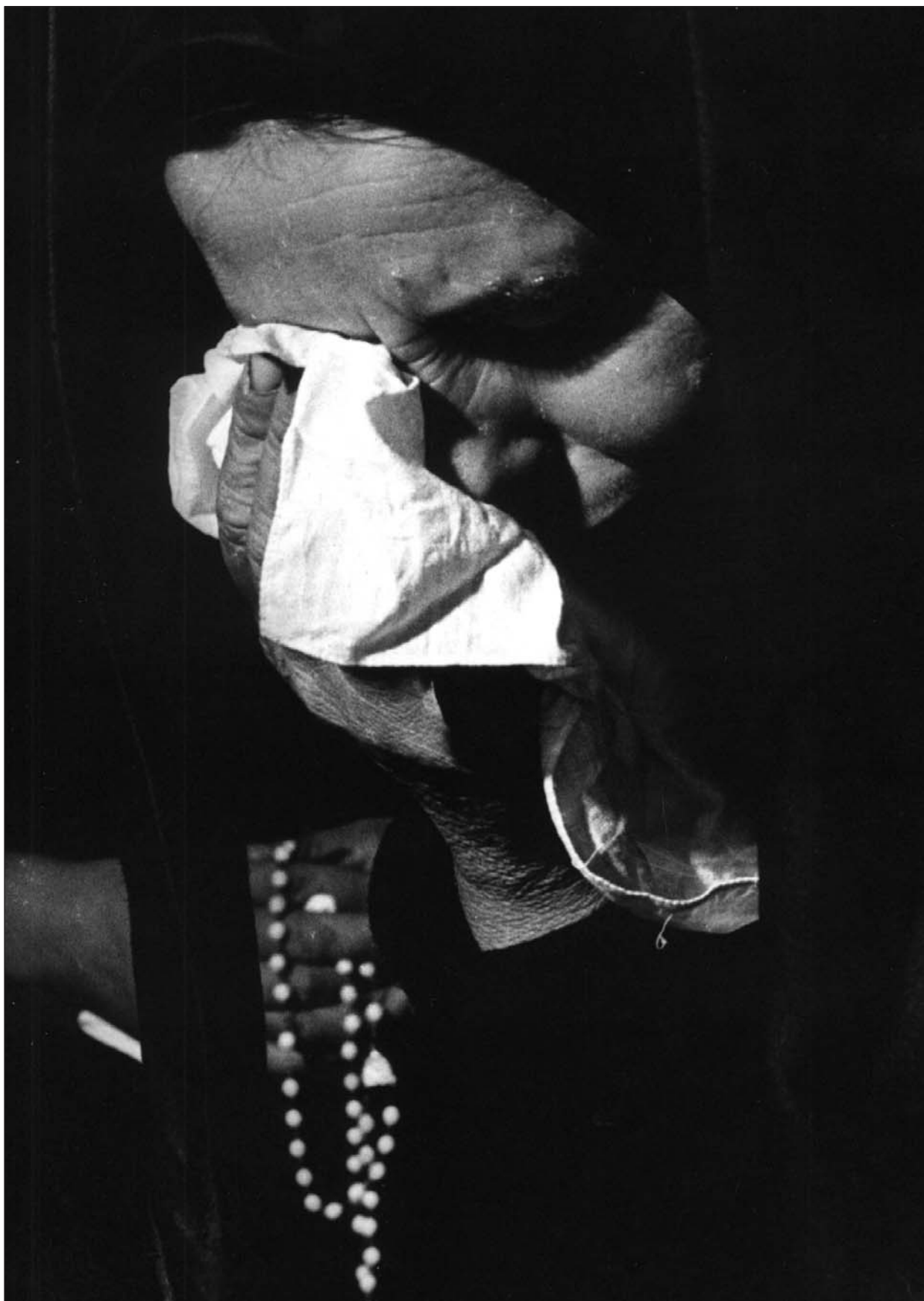
Add meg énnékem én reménségem
szerint való jódot,
Áldd meg fejemet, ki bízik benned,
viseljéd gondomot.

A szép harmatot miként hullatod
tavasszal virágra,
Sok jódot, Uram, úgy hullasd reám,
te régi szolgádra,

Hogy mint holtomig szívem legyen víg,
téged magasztalván,
Mindenek előtt s mindenek fölött
szent nevedet áldván.

Ezeket írák az tenger partján,
Oceánus mellett,
Kilencvenegyet mikor jedzettek
másfélezer felett.

(Kobzos Kiss Tamás: Vándorok énekei, Szigetmonostor, 1994)

Életjel a gyászbeszédben

(még a lanttal)

Szépen, sorban, nyugodtan pihennek a virágok a vázában. Előkelő hely, herendi. Mosolyognak, pihegnek, és...

És levegő után kapkodnának. Hiába. Előkelő módon élnek ugyan, jó itt minden e védett helyen, de elvágta a torkukat. Lehet, hogy jobb volt régen a mezőn, még vadon, kiszáradás-közelben, de új életre készen minden tavasszal? Eltiportan, de szabadon.

Vizet cserélnek rajtuk minden nap. Mint a szentelt víz a halott arcán. Hideg, finom, finomkodó.

Jobb lenne lázasan, kettétörten, lógó béllel, jobb volna cserepesen és kudarcot vallva minden vacak, életképtelen bimbóval, kínlódni a jeges, esőverte létben és a hó alá törten. Gyönyörű, panorámás világ látszik innen a második emelet kupolaterméből, nagyon szép a nő, mindig megsimogatja a fejünket, nevet is ad nekünk, s közben kedvesen nevet ránk, fáj a szíve majd, ha ki kell dobni minket, s majd akkor is ránk lehel még egy csókot. Így mesélik az elődök. A mese szájáról szájra száll a szemétben... *Jobb lenne.*

Így most nem jó. Persze jobb, mint mikor a múltkor – máshol – a testvéremet egy zajos nő a részeg férj arcába vágta, vidd vissza a kurvádhhoz, és aztán megtaposta. Ha már levágják a fejed, nem mindegy, hogy XVI. Lajos vagy-e a guillotine alatt, vagy nő Pakisztánban, aki megcsalta a férjét, s a törzs döntött. Hogy Diana hercegnő vett-e a kezébe, vagy tömegsírra helyeznek Cseccsenföldön. De levágják.

Hajnalban, mikor ébredsz, mikor új erőket sejtessz, tévhitben azt reméled, megújul minden. Csakhogy a gyökered belerohadt már a földbe, a te aranyos, kedves, erős, szerető távoli gyökered. Apád-testvéred-anyád-férjed. Nélkülük lóg a fejed, sírva éled meg a reggelt. Éled? Potty. Ez egy szírom volt, az első. Mint mikor a lányok elveszítik a sajátjukat. Vérzik a szíved, véreznek ők is. Te vagy most a legszebb és legszomorúbb lány. Potty. Még egy. Kezd kilátszani a vállad. Jön majd a melled, a derekad, csupasz lesz a szemérmed, a combod, a lábszárad. Szárad minden levágott fejjel.

A mezőn, a mezőn. Hajladozni a szélben, kacéran. Nőni az egekig. Ameddig a fák persze hogy nem tudnak. Sikítani az örömtől. És sikoltozni, ha a kés jön.

Meg se vénülhetél. Pedig hogy vágytál a tisztaság korra, mikor rájöttél, hogy a virág világa se örök. Legalább öreg lehess. Nem lehettél szépen ráncos, halk, simogató. Nem hajthattál újat, gyermeket.

Ifjonti hévvel készültél nagy szerelmeskedésekre, s most egy torzó üli gyászát. Potty.

(És miközben vége lassan mindennek, az élet titokzatos ösvényein elindul valami, amit egy mártír virág nem is sejtethet, egy tudós se. Sejtetek készülnek új életre. Ott maradtak a földben, a kitépott szálak és gyökérdarabok cafatjaiban titkosan rejtőzködnek a sejtetek. Nem adják fel, újra kezdődik hamarosan minden. Csak még egy év, talán száz.

Széthordhatják a földet, talicskázhatják, dobálhatják, a sejtetek elmennek, megbújva, mint a szegénylegények, ellopóznak mindenhová, túl az időn, benne a térben.

Titkon csókolóznak egymással, átölelik a másik vállát, csak titkon, nehogy idő előtt, rossz helyen és rossz időben nőjenek meg megint. Tavasszal és hajnalban különösen mélyre vonulnak, egyszer már becsapták őket a késsel. El kell rejtőzni, az erdők mélyén, a pici patakok felé kell venni az irányt, nem baj, ha hideg és árnyék van: ott lehet megtanulni jól élni. Szabadon, keményen, sokáig.

Néha lázban égnek, éhen halnak, gyulladt szemmel és tüdővel, újra és újra legázolt lábbal és hittel – de mennek, bújnak a sötétben, a zugokban. Keresik az örök életet, soha nem látott helyeken, soha nem élt életet. Az a biztos, oda nem jön az ember és a kés.

Sínek talpfái alatt. Szurdokokban. Elhagyott temetőekben, főleg a gázos sírok környékén.

Ott lesz egyszer gyönyörű, soha nem látott virág, soha meg nem élt világ.

Lerázzák majd az évszázadokat. A havat, a jeget, a múlt, a megalkuvó múlt árnyékát. Számúzik a tél önkényét, a megalázó gyötrelmeket. De emlékeznek az útra, s az úton túlra is, amelyen eddig eljutottak. Töviszeit, melyeket a tüskés bozótok évszázadaiban tanultak meg kifejleszteni, most nagyobbra növelik. Aki hozzájuk ér, azt megszurják, ha kell, felnyársalják.

Nem eladó a szabad lét. Nem kell ház, udvar, tiszta nő, csábító becenév.

Visszahúzzuk a fejünket újra, ha kell, akár ezer évig. Kibírjuk a jégkorszakot, csak mi bírjuk ki. Ezt tettük szép anyáink – levágott fejű szép őseink – váza-halála óta mindig.

Meghalunk a mezőn, ha kell.

Egyenek meg az őzek, ha kell.

Legyünk földtrágya, új humusz, ha kell.

De a fejünket nem hajtjuk kés alá.

Árva tisztaságunkat, testünk illatát nem adjuk.

Szenvedünk egész életünkben, de még egyszer nem halunk meg.

Nem leszünk rózsza, csak vad kóró, ha csak azt lehet.)

Ezt suttogetta a pottyok közben valami ismeretlen hang, valami sejtféle a gyönyörű virágok lassan megsüketülő fülébe. S akkor valamelyik felemelte a levágott fejét.

*Hát ahogyan a csodák jönnek,
Úgy írtam megint ezt a könyvet.*

*Se nem magamnak és se másnak:
Talán egy szép föltámadásnak.*

*Se nem harcnak, se nem békének:
Édesanyám halott nénjének.*

*Ő tudta, látta, vélte, hitte,
Hogy ez a világ legszebbikje.*

*És úgy halt meg, hogy azt se tudta:
Mi lesz itt az okosság útja.*

*S ha késlekedik az okosság,
Nem poéta-fajták okozzák.*

*Jönnek rendjei a csodáknak,
Kiket eddig tán meg se láttak.*

*Jönnek mindenek, jönnek, jönnek,
De a hiteim elkészönnnek.*

(Ady Endre költeményei, A halottak élén, Helikon, 2000)

Szürke hamuvá porladt szét a szeretet
Lelkem alszik már, elhagyja hűlt testemet
Szememből a világot csendben ellopták
Nem lesz, ki siratja zord korok halottját (G. L.)

Tartalomjegyzék

Az élet túlsó oldala...	4
Itt vagy ott vagyok ott?	4

I. Libresszómban – számúzd a bút, ha nálam vagy 5

Az én kis szívem... (részlet)	5
Örök szerelem	6
Végtelen szeretők	6
Valaki engem is köszönt	6
Az én szívem...	7
Az én kis szívem...	7
A szívem...	7
Máma elég	8
Egy tündér estje	8
Dologra	8
Demokrácia, démoni	9
Üss, tökök!	11
Mégis él még öröm	11
A város vérén	11
A Kapás. A világ kezdete (1.)	13
Tinikém, kis barátom (2.)	14
A zöldséges lány lesimítja görögdinnye mellét (3.)	16
Hogyan törjük meg a nők tejjhatalmát? (4.)	17
Halványodik (5.)	18
Őszbe vegyülő fejjel (6.)	19
A Kaszás. A világ amonnan (7.)	20
Tényérjölés	22
Mi mi?	22
Csak azok	22
Királyi karrier	22
Fent és lent, ugyanakkor	22
Igen	22
Ballag a ballada	23
Fázik a virág	23
Édes virágaim, mind	25
Lege artis	27
Ne hagyj el engem (Jacques Brel)	29
Ne me quitte pas (Jacques Brel)	30
Egy kislány már halott – és itt, itt él.	32
Lassú tánc	33
Gink Károly emlékére, abban a percben	35
Melisszosz – Avagy: a létező létezik	36

II. Jó társaim –

szép szeretőim, édes gyermekeim, hű barátaim . . .37

Adj (részlet)	37
Csillagvilág	38

A jó remény sír a bölcsőben	38
Ne tudd, soha	38
Levente és Előd vezérek párbeszéde a bárban	39
Tejúton	41
Napsugár	41
Jóban, rosszban	41
Lányom születésnapján, anno	42
Mézédes és fölösleges	42
Kicsike madárkák (Élt egy cinkénk a szobában)	43
Hajnali lány	43
Szunnyadj, éj	43
Legelőn, tengeren, álomban	45
Esti bárd, bánattal	45
Csodállak, ámde szeretlek	45
Pax. Búcsú a szerelemtől	47
Nagyúr! Az úrnőm?!	47
Marathon	47
Halk hajsza	48
Lidérces szerelem	48
Szextettek	48
Száz év után is	49
Adj	49
Részvét Rt., felebarátaim fele	50
A gravitáció animációja	51
Álom egy görög szigeten	53
Mindenütt velem	53
A forr a dalom nevében	53
Hit, vese	54
Haza, szeretet!	54
Emlék nélkül	54
Hő	55
Cigányvagy	55
Vidék kontra?	55
100 éve	56
Vidám képzelgés	56
Elégia	56

III. Van hely számodra a kösziklán... 57

Lélegző lelkek (részlet)	57
Az Admonti kódex tanulságai	58
A halotti beszéd és Könyörgés	59
A Példák könyve – és ahogyan az apácák írták.	61
Lajos a Csele-pataokban	62
Hol van a mi grófnőnk, Zrínyi Ilona?	65
Siralmas Krónika (pl. 1660-ban)	66
Anyák napja	67
Lélegző lelkek	67

Álom	67
El nem múlt merengésben	69
Denis Diderot: Az Enciklopédiáról	70
A méregfog... – s még ott a méreg nyelve...	71
Hoppááá!!! Hopp!!! Pá.	72
Lakatlan életek	73
Salus populi suprema lex	74
Paripáink	74
Láthatár	74
Sír a kő	74
Kérdőn néz rám az odaliszkem: Jurop?	75
Mázsás szívvel	76
Előd fiamnak	76
Denis Diderot: Apám és én	77
Bona pace, Bonaparte	78
Negyven dimenzió	79
Orbis romanus	80
Vágyárnyak	81
Relativitás-elméleti	81
Voks	82
Repül a remény	82
Milyen könnyű	82
Boldogító béke	83
Mint	83
Édes Nagy Szívem!	83
Jász ól	84
Szögek	84
Vezérjel vezényel	84
Beszélgetés a tavasszal	85
Sorscsapások	85
Aszfaltbetyárdal delíriumban	85
Reménydal	87
Éjt nappallá	87
Tölt e lék	87

IV. ...ahová magad nem jutsz el

A ...szíve...megfagy...ott (<i>részlet</i>)	89
Fortuna humana. Lassan megyek	90
Főnixmadár sem leszek már	90
Jövő	90
Az utolsó percek	91
Átbillenni, átlibbenni, átbillenni...	91
És	91
Rock and...ráz, láz!	93
A ...szíve...megfagy...ott	95
Hol az Ott?	96
Mért	98
Szuszog a szél	98
Láncaltapam billeg	98
Ide lélek, oda lélek, addig tartson, míg én élek!	100

Még mindig	102
Égtem, mint a fáklya	102
Csőlátás	103
Nem nyíló kapuk	103
Este, estedben	104
Akard, s úgy lesz	104
Fagyott kutyaláb	104
Amygdala – ahonnan a könny és az ölelés ered	105
56	107
Október 23 után	109
Első visszhang	110
Prológus	110
Második visszhang	110
Sír fölött a Lenin-Összessel	111
A hal halála	111
Katasztrófea	112
Vér, baj	112
Pragmatista állam	113
Hosszú kéjek éjszakája	113
Biztos, hogy nem így volt, biztos úr	113
Királyok nép nélkül	114
Lazítani	114
Szirom a szírtén	114
Esőembertelen	115
Vágyalom	115
Toll és fegyver nélkül	115

V. Az élet túlsó oldala – a múlás sápadt fintora:

Pluton és Persephone

Életjel a gyászbeszédben (<i>részlet</i>)	117
Porban a bor szíve	119
Porpárlat	120
Ördögi	121
Ősz ül	121
Budára!	121
Tor, törrel	121
Sorstársaim!	121
Fáklyaláng	121
A sereg	121
Grófi szerű, kékvérű	121
Esőben	122
Nincs haladék	122
Egy darab arab/Hat darab arab/Hatvan darab arab	124
A zűr az úr	124
Az úr az úr	124
Azúr a zűr	124
Alföldemen	125
Jaj	125
Asszonyok kedvencei	125
Pehelykönnyű fajsúly	126

Jó is, rossz is	126
Az öreg felkelő	128
Nedvben	128
Törzso jog	128
Égéspontomon	130
Büntetés	130
Szívárvalány	130
Mélabú	131
Ez történt	131
Magány	131
Zárva	131
Vágy nő	131
Hős, buta katonák	131
Mohó	131
Isteni	131
Megjöttek a fecskék	132
Csillagképem	132
Elveszett tárgyak osztálya	132
A jégcsap szív	133
Végső csend	133
Mi ez középen?	133
Nincs vissza	133
Álomkór	133
Itt csitt!	133

Pogány dal	134
Fehér lesz a sorsom	134
Jaj a legyőzöknék	134
Örökké kék marad a mély is	136
Nyugágy, mélyben	136
Áldozás	136
Ősz el ősszel!	136
Bú búcsú	136
Mennyi, mennyi	136
Az ifjú Rákóczi-testvérek	137
Fejedelmi végrendelet	139
Apa – én és az enyém	140
A kivert eb békés	140
Bombajó	140
Kivagy, ki vagy, kolduskám?	141
Váram helyén árok	141
Granbul vár	141
Isteni csillagok után, szabadon	142
Hervadó virradat	142
Nem írok már: sírban sírok	142
Pacis condicio	144
Balassi Bálint: Kegyelmes Isten	145
Életjel a gyászbeszédben	148
Ady Endre: A halottak élén	149

Vasba verve, Krasznahorka mellett